

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΙΚΑΙΟΥ

Το νέο Θεσμικό Πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεώργιος Σ. Μάρκου

Επιβλέπων: Α. Κουτούγκος,

Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ

Αθήνα, Μάρτιος 2013

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΙΚΑΙΟΥ

Το νέο Θεσμικό Πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεώργιος Σ. Μάρκου

Επιβλέπων: Α. Κουτούγκος

Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την

Α. Κουτούγκος

Αν. Καθηγητής ΕΜΠ

Μ. Καρλαύτης

Αν. Καθηγητής ΕΜΠ

Π. Μιχαηλίδης

Επ. Καθηγητής ΕΜΠ

Αθήνα, Μάρτιος 2013

.....
Γεώργιος Σ. Μάρκου

Διπλωματούχος Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π.

Copyright © Γεώργιος Σ. Μάρκου

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Την τελευταία περίπου 20ετία η επιτακτική ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος λόγω της κλιματικής αλλαγής, έχει επιβάλλει την υιοθέτηση πολιτικών με έμφαση την απεξάρτηση από τα συμβατικά καύσιμα και του ρυπογόνου τρόπου παραγωγής ενέργειας δίνοντας ώθηση στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία γίνεται η καταγραφή της πορείας διαμόρφωσης των Ευρωπαϊκών Πολιτικών για την προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να δώσει απάντηση στο ερώτημα κατά πόσο οι στόχοι των ευρωπαϊκών πολιτικών δύνανται να συγκεραστούν και πως η σύζευξη/εναρμόνιση αυτή επηρεάζει τη συγκρότηση του πρόσφατου θεσμικού πλαισίου για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών. Θα διερευνηθεί η εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής στην Ελλάδα και η διαμόρφωση του εθνικού θεσμικού πλαισίου.

Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται η ιστορική διαμόρφωση του Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η εξέλιξη του εθνικού θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου που διέπει την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών. Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται οι πρόσφατες δομικές αλλαγές της ελληνικής αγοράς ενέργειας λόγω της εφαρμογής του 3^{ου} ενεργειακού πακέτου και την επιλογή του μοντέλου του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς για την Ελλάδα (ΙΤΟ).

Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τη συνολική αξιολόγηση του νέου θεσμικού πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, καθώς και την απόπειρα εξαγωγής συμπερασμάτων στις καταληκτικές παρατηρήσεις.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Ενέργεια, Περιβάλλον

ABSTRACT

The last 20 years about the urgent need to protect the environment due to climate change, has imposed the adoption of policies focusing on reducing dependence on conventional fuels and polluting form of energy boosting in Renewable Energy Sources.

In this thesis are recorded the steps of formatting the European policies to promote Renewable Energy Sources. This thesis attempts to answer the question of whether the objectives of European policies can be aggregated and how the coupling / harmoniastion affects the formation of the recent institutional framework for the promotion of Renewable Energy. We investigate the implementation of European policy in Greece and the formation of national institutional framework.

The first part presents the historical development of the European institutional framework. The second part presents the development of national institutional and regulatory framework to promote Renewables. The third part presents the recent structural changes in the Greek energy market due to the implementation of the third energy package and the selection of model of the Independent Transmission Operator for Greece (ITO).

Finally, the thesis concludes with an overall assessment of the new institutional framework for renewable energy in Europe and in Greece, and with concluding remarks.

KEY WORDS

Renewable Energy Sources, Energy, Environment

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	12
Μέρος Πρώτο: Ευρωπαϊκή πολιτική προώθησης ΑΠΕ	16
1.1 Θεσμικό πλαίσιο ΑΠΕ	16
1.1.1 Συνθήκες και δικαιολογητικοί λόγοι ανάπτυξης θεσμικού πλαισίου ΑΠΕ.....	16
1.1.1.1 Στόχοι Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής.....	16
1.1.1.2 Στόχοι Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Πολιτικής	18
1.1.1.3 Διεθνείς Δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.....	19
1.1.2 Ανάλυση θεσμικού πλαισίου.....	20
1.1.2.1 Η πορεία προς την υιοθέτηση των πρώτων μέτρων προώθησης των ΑΠΕ.....	20
1.1.2.1.1 Η Οδηγία 2001/77/ΕΚ.....	22
Στόχοι της Οδηγίας	22
Βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας.....	23
1.1.2.2 Η διαμόρφωση του νέου θεσμικού πλαισίου	25
1.1.2.2.1 Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ.....	27
Στόχοι της Οδηγίας	27
Βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας.....	27
1.2 Ζητήματα διακυβέρνησης και εφαρμογής.....	33
1.2.1. Πολυεπίπεδη ρυθμιστική διακυβέρνηση.....	33
1.2.2 Μέσα – εργαλεία εφαρμογής της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προώθηση των ΑΠΕ	37
1.2.2.1 Οικονομικά εργαλεία.....	37
1.2.2.2 Ευνοϊκότερο καθεστώς ενισχύσεων για τις ΑΠΕ.....	39
1.2.2.3 Εθνικά σχέδια δράσης	41

1.2.2.4 Συνεργασία μεταξύ κρατών μελών.....	42
1.2.3 Ο ρόλος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης	43
Μέρος Δεύτερο: Το ελληνικό Θεσμικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ.....	46
2.1 Εξέλιξη του εθνικού θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου	46
2.1.1 Το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο (από το Ν. 1559/1985 στον Ν. 3468/2006).....	46
2.1.1.1 Ο Ν. 3468/2006.....	48
2.1.1.2 Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων ΑΠΕ	49
2.1.2 Εθνικός Χωροταξικός Σχεδιασμός για τις ΑΠΕ	51
2.2 Ζητήματα εφαρμογής στην Ελλάδα	53
2.2.1 Ανασταλτικοί παράγοντες διείσδυσης των ΑΠΕ	53
2.2.2 Ο ρόλος του Συμβουλίου Επικρατείας	55
2.3 Ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού θεσμικού πλαισίου για τις ΑΠΕ μέσω του Ν. 3851/2010.....	59
2.3.1 Στόχοι του Ν.3851/2010	60
2.3.2 Βασικές ρυθμίσεις του Ν.3851/2010	61
2.3.2.1 Ως προς την αδειοδοτική διαδικασία.....	61
2.3.2.1.1 Η Άδεια Παραγωγής	62
2.3.2.1.2 Η περιβαλλοντική αδειοδότηση.....	62
2.3.2.1.3 Οι Άδειες Εγκατάστασης και Λειτουργίας.....	65
2.3.2.1.4 Ένταξη και Σύνδεση σταθμών ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στο Σύστημα ή το Δίκτυο.....	67
2.3.2.2 Ως προς τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ.....	68
2.3.2.2.1 Η περίπτωση των Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων	71
2.3.2.3 Επιμέρους κανονιστικές ρυθμίσεις προώθησης των έργων ΑΠΕ	73
2.3.2.3.1 Τιμολόγηση της παραγόμενης από ΑΠΕ ενέργειας	73
ΕΤΜΕΑΡ.....	74

2.3.2.3.2 Εγγυήσεις Προέλευσης.....	75
2.3.2.3.3 Συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.....	76
2.3.2.3.4 Εφαρμογές ΑΠΕ στα κτίρια.....	78
2.3.2.3.5 Φωτοβολταϊκά Συστήματα σε Κτιριακές Εγκαταστάσεις	80
2.3.2.3.6 Στόχοι εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ ανά Τεχνολογία.....	80
2.4 Πρόσφατες Ρυθμίσεις μετά τον Ν.3851/2010	81
2.4.1 Ο Ν.3889/2010.....	81
2.4.2 Ρυθμίσεις για φ/β σταθμούς.....	82
2.4.3 Ν.4093/2012	84
2.4.4 Ν.4062/2012	86
2.5 Πρόσφατες Αλλαγές στην Περιβαλλοντική Νομοθεσία – ο Νόμος 4014/2011	86
Μέρος Τρίτο: Ευρωπαϊκή πολιτική προώθησης ΑΠΕ.....	89
3.1 Το 3 ^ο Ενεργειακό Πακέτο – Εφαρμογή στην Ελληνική Αγορά Ενέργειας	89
3.2 Οι νέοι φορείς της Αγοράς Ενέργειας.	90
3.2.1 Ο ΑΔΜΗΕ Α.Ε.	90
3.2.2 Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.....	92
3.2.2 Ο ΛΑΓΗΕ Α.Ε.	93
Συμπεράσματα.....	96
Πηγές.....	101

Πίνακας Συντομογραφιών

ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΔΜΗΕ	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
άρ.	Άρθρο
αριθ.	Αριθμός
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΔΔΗΕ	Διαχειστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΔΕΣΜΗΕ	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
εδ.	εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΠ	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΠΟ	Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων
ΕΠΧΣΑΑ ΑΠΕ	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ
ΚΑΠΕ	Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΛΑΓΗΕ	Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
ΜΠΕ	Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΜΥΗΣ	Μικροί Υδροηλεκτρικοί Σταθμοί
Ν.	Νόμος
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους

ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
όπ.π.	Όπως παραπάνω
ΟΣΡΑΕ	Οργανισμός για τη Συνεργασία των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
παρ.	παράγραφος
ΠΠΕΑ	Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση & Αξιολόγηση
ΠΠΔ	Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις
ΡΑΕ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
ΣΕΕ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
σελ.	Σελίδα
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΠΕ	Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση
ΣτΕ	Συμβούλιο Επικρατείας
στοιχ.	Στοιχείο
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Άλλαγής
υποσημ.	Υποσημείωση
Φ/Β	Φωτοβολταϊκοί Σταθμοί
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ACER	Agency for the Cooperation of Energy Regulators
EU	European Union
FIT	Feed-In-Tariff
MW	MegaWatts

Εισαγωγή

Η παραγωγή και η εκμετάλλευση της ηλεκτρικής ιδίως ενέργειας, συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον ρυπογόνων δραστηριοτήτων του ανθρώπου, με τις σοβαρότερες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ωστόσο, το αγαθό της ενέργειας είναι καίριας σημασίας για κάθε μορφή ανάπτυξης, με αποτέλεσμα η ζήτηση σε ηλεκτρική ενέργεια παγκοσμίως να αυξάνεται διαρκώς. Οι συμβατικές πηγές ενέργειας (όπως τα ορυκτά καύσιμα) όμως δεν είναι ανεξάντλητες, ανάγοντας το ζήτημα του ενεργειακού εφοδιασμού σε βασικό στόχο της διεθνούς κοινότητας, αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, η τήρηση διεθνών δεσμεύσεων, καθώς και ο διακηρυγμένος στόχος προστασίας του περιβάλλοντος, έχουν συντελέσει στη διαμόρφωση εντός της Ένωσης μιας πολιτικής προώθησης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), όπως η αιολική και ηλιακή ενέργεια, η υδροηλεκτρική, τα βιοκαύσιμα και η γεωθερμία¹, πηγές οι οποίες βρίσκονται ελεύθερα στη φύση σε ανεξάντλητα αποθέματα, γεγονός που καθιστά την εκμετάλλευσή τους ευχερέστερη, ενώ - σε σύγκριση με τις συμβατικές πηγές και των αερίων που εκλύονται κατά την παραγωγή αυτών - προκαλούν τη μικρότερη δυνατή περιβαλλοντική επιβάρυνση.

Η διαδρομή προς τη διαμόρφωση του πρόσφατου θεσμικού πλαισίου για τις ΑΠΕ, διήλθε μέσω των εξελίξεων στην περιβαλλοντική και ενεργειακή πολιτική της Ένωσης. Οι εν λόγω πολιτικές, βέβαια, αναπτύχθηκαν πολύ νωρίτερα, σε διαφορετική βάση η κάθε μία. Η προστασία του περιβάλλοντος διακηρύχθηκε ως πολιτικός και στρατηγικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, ενώ οι παρεμβάσεις στον τομέα της ενέργειας βασίστηκαν στη δημιουργία

¹ Σύμφωνα με το άρθρο 2 αριθ. 30 της Οδηγίας 2009/72 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ως ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ορίζονται «οι ανανεώσιμες μη ορυκτές πηγές ενέργειας (αιολική, ηλιακή, γεωθερμική, από τα κύματα, παλιρροϊκή, υδροηλεκτρική, από βιομάζα, από τα εκλυόμενα στους χώρους υγειονομικής ταφής αέρια, από τα αέρια που παράγονται σε μονάδες επεξεργασίας λυμάτων και από τα βιοαέρια». Παρόμοια είναι και η διατύπωση του Ν. 3468/2006 ως ισχύει (ΦΕΚ Α' 129/27.6.2006), σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 του οποίου ως ΑΠΕ ορίζονται «οι μη ορυκτές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η αιολική ενέργεια, η ηλιακή ενέργεια, η ενέργεια κυμάτων, η παλιρροϊκή ενέργεια, η βιομάζα, τα αέρια που εκλύονται από χώρους υγειονομικής ταφής και από εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού, τα βιοαέρια, η γεωθερμική ενέργεια, η υδραυλική ενέργεια που αξιοποιείται από υδροηλεκτρικούς σταθμούς».

της εσωτερικής αγοράς. Αρκετά νωρίς επίσης, έγινε αντιληπτή η αλληλεξάρτηση των δύο πολιτικών, καθώς οι στόχοι τους συχνά συγκρούονται και οδηγούν στην υιοθέτηση αντιτιθέμενων μέτρων. Ο απρόσκοπτος και ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης και η ενεργειακή ανεξάρτησή της από τρίτες χώρες, απαιτούν την πραγματοποίηση επενδύσεων και τη συνεχή ανάπτυξη των υποδομών, με τους γνωστούς κινδύνους για το περιβάλλον. Από την άλλη, η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και η καταπολέμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, επιτάσσουν το σεβασμό του περιβάλλοντος και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί να δοθεί απάντηση στο ερώτημα κατά πόσο οι στόχοι των υπόψη ευρωπαϊκών πολιτικών δύνανται να συγκεραστούν και πως η σύζευξη/εναρμόνιση αυτή επηρεάζει τη συγκρότηση του πρόσφατου θεσμικού πλαισίου για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών. Θα διερευνηθεί η εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής στην Ελλάδα και η διαμόρφωση του εθνικού θεσμικού πλαισίου. Παράλληλα θα παρουσιαστούν οι πρόσφατες δομικές αλλαγές της αγοράς ενέργειας λόγω της εφαρμογής του 3^{ου} ενεργειακού πακέτου και την επιλογής του μοντέλου ΙΤΟ.

Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίχθηκε κυρίως στην μελέτη πρωτότυπων πηγών τεκμηρίωσης, οι οποίες συνίστανται στο πρωτογενές και παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα Ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και στην εθνική νομοθεσία. Επιπλέον, εξαιρετικά διαφωτιστική υπήρξε η επεξεργασία και ανάλυση της επιστημονικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας, τόσο των έντυπων όσο και των ηλεκτρονικών πηγών. Ακόμη, σημαντικά στοιχεία αντλήθηκαν από επίσημες εκθέσεις και σχέδια δράσης.

Ως προς τη δομή, στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας εξετάζεται και αναλύεται η ευρωπαϊκή πολιτική προώθησης των ΑΠΕ με προσανατολισμό στα νομοθετικά και λοιπά μέσα εφαρμογής της, ενώ στο δεύτερο μέρος έχει επιλεχθεί προς ανάπτυξη η ελληνική αντιμετώπιση των ανωτέρω εξελίξεων, αναζητώντας στοιχεία εξευρωπαϊσμού του εθνικού θεσμικού πλαισίου.

Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος αναζητούνται οι συνθήκες και οι δικαιολογητικοί λόγοι ανάπτυξης του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως διαμορφώθηκαν μέσα από τους στόχους της ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής και Ενεργειακής Πολιτικής, αλλά και μέσα από τις διεργασίες που οδήγησαν στις διεθνείς δεσμεύσεις της ΕΕ αναφορικά με την

αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (κεφάλαιο 1.1.1). Ακολούθως, επιχειρείται μία ανάλυση των βασικότερων νομοθετικών μέτρων προώθησης των ΑΠΕ, ιδιαίτερα δε, της πρώτης και ήδη καταργηθείσας Οδηγίας 2001/77/ΕΚ και της νυν ισχύουσας Οδηγίας 2009/28/ΕΚ (κεφάλαιο 1.1.2). Στη δεύτερη ενότητα του πρώτου μέρους τίθενται μερικά από τα πιο σημαντικά ζητήματα διακυβέρνησης και εφαρμογής της πολιτικής προώθησης των ΑΠΕ, εντοπίζοντας αρχικά τις μορφές διακυβέρνησης που αναπτύσσονται, ιδίως η δράση των ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών της ενεργειακής αγοράς, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες συμπληρώνουν το πολυεπίπεδο σχήμα διακυβέρνησης (κεφάλαιο 1.2.1), και στη συνέχεια εξετάζοντας τα μέσα και εργαλεία εφαρμογής της υπόψη πολιτικής συμπληρωματικά της κοινοτικής μεθόδου (κεφάλαιο 1.2.2). Το πρώτο αυτό μέρος ολοκληρώνεται με την παράθεση της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το ρόλο που διαδραμάτισε στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών (κεφάλαιο 1.2.3).

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας, θεωρήθηκε ενδιαφέρουσα και επίκαιρη η μελέτη της ελληνικής περιπτώσεως και συγκεκριμένα πως το υφιστάμενο εθνικό θεσμικό πλαίσιο εκσυγχρονίζεται ακολουθώντας το ευρωπαϊκό παράδειγμα. Συνακόλουθα, το κεφάλαιο 2.1 ασχολείται με την εξέλιξη του εθνικού θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου που διέπει την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών, παρουσιάζοντας τις προγενέστερες ρυθμίσεις (κεφάλαια 2.1.1 και 2.1.2) ώστε να γίνει αντιληπτή η μεταστροφή της στάσης του εθνικού νομοθέτη και οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις που επιφέρει η πρόσφατη νομοθεσία (κεφάλαιο 2.1.3). Έπεται η ανάπτυξη ζητημάτων εφαρμογής της πολιτικής ΑΠΕ στην ελληνική πραγματικότητα, με έμφαση στους ανασταλτικούς παράγοντες διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών στο εθνικό ενεργειακό ισοζύγιο (κεφάλαιο 2.2.1) και στη συμβολή των εθνικών δικαστηρίων (κεφάλαιο 2.2.2). Στο κεφάλαιο 2.3 επιχειρείται η σύνδεση της ευρωπαϊκής και της ελληνικής πολιτικής για τις ΑΠΕ, παρατηρώντας, μέσα από τη διαδικασία εναρμόνισης με τις ευρωπαϊκές επιταγές, την ανάδυση του εθνικού θεσμικού πλαισίου προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στο κεφάλαιο 2.4 παρουσιάζονται πρόσφατες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο μετά την ψήφιση του ν.3851, και στο κεφάλαιο 2.5 παρουσιάζεται σύντομα το ο νέος Περιβαλλοντικός νόμος.

Στο τρίτο μέρος της εργασίας, γίνεται μία σύντομη παρουσίαση των νέων δεδομένων της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την εφαρμογή του 3^{ου} ενεργειακού πακέτου, προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης της αγοράς, την διάσπαση της

Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, και την εφαρμογή του μοντέλου του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς.

Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τη συνολική αξιολόγηση του νέου θεσμικού πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, καθώς και την απόπειρα εξαγωγής συμπερασμάτων στις καταληκτικές παρατηρήσεις.

Μέρος Πρώτο: Ευρωπαϊκή πολιτική προώθησης ΑΠΕ

1.1 Θεσμικό πλαίσιο ΑΠΕ

1.1.1 Συνθήκες και δικαιολογητικοί λόγοι ανάπτυξης θεσμικού πλαισίου ΑΠΕ

1.1.1.1 Στόχοι Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί καταστατικό στόχο της ΕΕ από την αναθεώρηση της ιδρυτικής Συνθήκης με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) το 1986, η οποία, αν και απέβλεπε στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, περιείχε και πολιτικές χωρίς οικονομικό περιεχόμενο, όπως η πολιτική για την προστασία του περιβάλλοντος. Η ουσιαστική αλλαγή, επήλθε στη συνέχεια, όπου η οικονομική ανάπτυξη συσχετίστηκε με την προστασία του περιβάλλοντος και τέθηκε ο στόχος της αειφόρου ανάπτυξης.

Επισημαίνεται ότι ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά στην Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του ΟΗΕ με τίτλο: «*Το κοινό μας μέλλον/Our common Future*» (Έκθεση Brundtland²), το 1987, ως: «*η ανάπτυξη εκείνη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενεάς, χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες*». Ο ίδιος ορισμός υιοθετήθηκε, με ελαφρές τροποποιήσεις, από τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Συνδιάσκεψη του Ρίο, 1992), όπου όμως το περιεχόμενο του μοντέλου της αειφόρου ανάπτυξης εμπλουτίστηκε και διευρύνθηκε με την κατάρτιση ενός Προγράμματος Δράσης, της Ατζέντα 21, αποκτώντας τρισδιάστατο περιεχόμενο. Έγινε αποδεκτό σαν ένα φαινόμενο, η ολοκλήρωση του οποίου περνά απαραίτητα μέσα από την ισότιμη προώθηση των τριών βασικών παραμέτρων του αναπτυξιακού φαινομένου: της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής.

Οι αναθεωρητικές αυτές διαδικασίες, οδήγησαν στη δημιουργία της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρώπης, η οποία και διαμορφώθηκε σε επίπεδο

² Η έκθεση επικράτησε ως «Brundtland Report», από το όνομα της Προέδρου της Επιτροπής, πρώην Πρωθυπουργού της Νορβηγίας, Gro Harlem Brundtland.

αρχών μέσα από τα πρώτα Προγράμματα Δράσης για το Περιβάλλον³ και ολοκληρώθηκε με το έκτο Πρόγραμμα Δράσης⁴ που βρίσκεται εν εξελίξει, ενώ σε επίπεδο παράγωγου δικαίου μέσω ενός πλούσιου και εκτενούς πλέγματος δικαιοϋκόν κανόνων, ρυθμίσεων και απαγορεύσεων.

Η σημερινή μορφή των ιδρυτικών Συνθηκών προσδίδει στην προστασία του περιβάλλοντος εξέχουσα θέση και εμβέλεια στο σύστημα της ΕΕ, ενώ είναι έκδηλη και η προσαρμογή στις νέες περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως η αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, η οποία αποτελεί νέο στόχο της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής. Η ενσωμάτωση των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη, αναβαθμίζεται και η αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης συνδέεται ρητώς με τον στόχο του υψηλού επιπέδου προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Τόσο η αρχή της ενσωμάτωσης, όσο και η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης επιτάσσουν τον ανάλογο σχεδιασμό της ενεργειακής πολιτικής, με χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδυασμού της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και της περιβαλλοντικής προστασίας, την αξιοποίηση και εκμετάλλευση ηπιότερων μορφών ενέργειας, όπως είναι οι ανανεώσιμες πηγές, καθώς προσελκύουν επενδύσεις, δημιουργούν θέσεις εργασίας, ενώ συμβάλλουν σημαντικά -κατά κοινή παραδοχή της επιστημονικής κοινότητας- στην προστασία του περιβάλλοντος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως πρωτοπόρος στα θέματα της αειφόρου ανάπτυξης έχει μάλιστα αναγνωρίσει τη σημασία προώθησης των ΑΠΕ όχι μόνον για την αντιμετώπιση του φαινομένου των κλιματικών αλλαγών αλλά και για μια σειρά από οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους, όπως η ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και η βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών προοπτικών στις αγροτικές και απομονωμένες περιοχές. Η θεώρηση αυτή αποτυπώνεται στα βασικά νομοθετικά κείμενα της Ένωσης για τις ΑΠΕ, τα οποία θα αναλυθούν στη συνέχεια, στην ενότητα 1.1.2.

³ Πρόκειται για κείμενα-πλαίσια, προγραμματικού χαρακτήρα, που, χωρίς να έχουν δεσμευτική ισχύ, οριοθετούν τις κατευθυντήριες γραμμές, βάσει των οποίων διαμορφώνεται η παραγωγή πολιτικής και δικαίου στην Ένωση στο πεδίο του περιβάλλοντος.

⁴ Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22.07.2002, ΕΕΕΕ L 242/1 της 10.09.2002.

1.1.1.2 Στόχοι Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Πολιτικής

Παρά την ιδιαίτερη σημασία του τομέα της ενέργειας και παρά το γεγονός ότι η ιδέα μιας ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής ανάγεται στις απαρχές του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ-1951) και με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Euratom-1957), η έλλειψη συγκεκριμένης αναφοράς στην ενεργειακή πολιτική στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ-1957) εμπόδισε την ανάπτυξη μιας Κοινοτικής Ενεργειακής Πολιτικής.

Συγκεκριμένα, τη χρονική περίοδο μεταξύ 1958 και 1972 σημειώνεται απουσία ανάπτυξης μιας αποτελεσματικής κοινής πολιτικής για την ενέργεια, παρά το αυξημένο ενδιαφέρον για τον εν λόγω τομέα και τις βάσιμες ανησυχίες. Αν και η απάντηση των κρατών μελών στην πετρελαϊκή κρίση του 1973 ήταν η προστασία των εθνικών συμφερόντων, η τελευταία παρακίνησε τα κράτη μέλη και την Κοινότητα να επαναξιολογήσουν την επιτακτική ανάγκη μιας κοινής ενεργειακής στρατηγικής. Στη δεκαετία του 1980 τα περιβαλλοντικά θέματα αναδύθηκαν εντονότερα στο προσκήνιο, με τις ανησυχίες σχετικά με την όξινη βροχή ή τα αέρια που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου να κορυφώνονται στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο το 1992. Έγινε γενικά παραδεκτό ότι το παρόν ενεργειακό σύστημα, από την εξόρυξη έως τη χρήση, ευθύνεται για πολλά από τα ανθρωπογενή προβλήματα κλιματολογικών αλλαγών και ότι η κατανάλωση ενέργειας μπορεί να προκαλέσει ανεπανόρθωτη ζημιά στο περιβάλλον.

Η λήψη των σχετικών μέτρων, καθώς η ενέργεια εκτός από αγαθό απολύτως ζωτικής σημασίας είναι και εμπορεύσιμο αγαθό, θεμελιώθηκε κατεξοχήν στις διατάξεις που αφορούν την εγκαθίδρυση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Προωθήθηκε, συνακόλουθα, η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας μέσω υιοθέτησης δέσμης μέτρων. Από την εξέλιξη των κανόνων αυτών, προκύπτει ότι θεμελιώδης στόχος της κανονιστικής παρέμβασης της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας είναι η διαμόρφωση συνθηκών ομαλής λειτουργίας του ελεύθερου ανταγωνισμού και ο περιορισμός της μονοπωλιακής δύναμης, χάριν της διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας αλλά και του απρόσκοπτου εφοδιασμού. Ήδη η απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας από τα πρώην κρατικά μονοπώλια και η δημιουργία συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού, βρίσκεται στο τρίτο στάδιο.

Η ανωτέρω παρέμβαση της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας και η πορεία διαμόρφωσης μιας κοινής πολιτικής, διαπνέεται από την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης λαμβάνει υπόψη της την περιβαλλοντική παράμετρο κατά το σχεδιασμό της. Η Κοινή Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Πολιτική στοχεύει, επομένως, τόσο στην ασφαλή, βιώσιμη και ανταγωνιστική ενέργεια, όσο και στην προστασία του περιβάλλοντος. Συνακόλουθα, τα πρώτα μέτρα που υιοθετήθηκαν προς την κατεύθυνση αυτή, στηρίχθηκαν στη νομική βάση των άρ. 174 επ ΣΕΚ (νυν191επ.ΣΛΕΕ), τα οποία απονέμουν στην ΕΕ τη δυνατότητα ανάληψης νομοθετικής δράσεως στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, εφόσον η δράση αυτή θα είναι πιο αποτελεσματική αν ασκηθεί στο επίπεδο της Ένωσης.

Στη διάταξη του νέου άρθρου 194 ΣΛΕΕ για την ενέργεια επαναδιατυπώνονται οι βασικοί στόχοι της ενεργειακής πολιτικής, ήτοι η διασφάλιση της λειτουργία της αγοράς ενέργειας, η διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ένωσης, η προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της εξοικονόμησης ενέργειας *καθώς η ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας*, και η προώθηση της διασύνδεσης των ενεργειακών δικτύων.

1.1.1.3 Διεθνείς Δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Η έντονη ανησυχία της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας σχετικά τις ακραίες κλιματικές αλλαγές και η διαπίστωση ότι οι συνέπειές τους είναι σε θέση να μεταβάλλουν ριζικά το ανθρωπογενές περιβάλλον, να επηρεάσουν τον τρόπο ζωής των κοινωνιών, να απειλήσουν την ανθρώπινη κοινωνία και οικονομία και την ίδια την ανθρώπινη ύπαρξη, έχουν αναδείξει την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών σε ένα από τα κυρίαρχα ζητήματα διεθνώς.

Από τα πρώτα νομοθετήματα προς την κατεύθυνση αυτή, το πιο βασικό αποτελεί η Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Αλλαγές, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 21.03.1994 και έχει ήδη κυρωθεί από 188 χώρες και περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ολοκλήρωσης, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την εν λόγω Σύμβαση θεσπίζεται ένα γενικό πλαίσιο αρχών και υποχρεώσεων στον τομέα της κλιματικής πολιτικής, ενώ για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης -μεταξύ και τρίτων χωρών- ισχύουν οι ειδικές υποχρεώσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 4 της Σύμβασης-Πλαίσιο σχετικά με τη λήψη μέτρων για τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος μέσω του περιορισμού των ανθρωπογενών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Το Πρωτόκολλο της ως άνω Σύμβασης-Πλαίσιο που υιοθετήθηκε στο Κυότο στις 11.12.1997, αποτελεί το πιο σημαντικό κανονιστικό εργαλείο για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, καθώς εξειδικεύει το γενικό πλαίσιο κανόνων και αρχών της Σύμβασης-Πλαίσιο και εμπεριέχει στο άρθρο 3 διαφοροποιημένους εθνικούς ποσοτικούς στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την περίοδο μεταξύ 2008 έως 2012. Η συλλογική κοινοτική δέσμευση για μείωση των εκπομπών είναι της τάξης του -8% έως το έτος 2010, με βάση υπολογισμού τις εκπομπές του έτους 1990.

Δεδομένου ότι η ενεργειακή παραγωγή και κατανάλωση βρίσκονται στο επίκεντρο της κλιματικής αλλαγής, τόσο ως πηγή του προβλήματος όσο και ως μέρος της λύσης για την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές και το μετριασμό των επαχθών συνεπειών τους, η ανάπτυξη των ΑΠΕ θεωρήθηκε εξ αρχής βασικό εργαλείο για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και την επίτευξη του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Πράγματι, χωρίς την αύξηση της χρήσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας είναι πρακτικά μάλλον αδύνατη η επίτευξη των ποσοτικοποιημένων δεσμεύσεων, είτε πρόκειται για υποχρέωση μείωσης των εκπομπών είτε για υποχρέωση περιορισμένης ποσοτικά αύξησής τους, ως αποτέλεσμα εσωτερικής συμφωνίας των κρατών μελών της ΕΕ. Σύμφωνα δε, με το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου κάθε μέρος υποχρεούται, μεταξύ άλλων, για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που ανέλαβε όσον αφορά στους ποσοτικοποιημένους περιορισμούς και στις μειώσεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, «να εφαρμόσει και/ή να αναπτύξει περαιτέρω πολιτικές και μέτρα σύμφωνα με τις εθνικές συνθήκες, όπως: ...*(iv) προώθηση, έρευνα, ανάπτυξη και αύξηση της χρήσης νέων και ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, τεχνολογίες δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και προηγμένων και καινοτόμων αξιόπιστων τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον*».

1.1.2 Ανάλυση θεσμικού πλαισίου

1.1.2.1 Η πορεία προς την υιοθέτηση των πρώτων μέτρων προώθησης των ΑΠΕ

Οι εξελίξεις στου υπόψη τομείς πολιτικής, όπως περιγράφησαν ανωτέρω, αναπόφευκτα ενισχύουν την παραδοχή ότι προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, οι άνθρωποι και οι χώρες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστη και οικονομική ενέργεια και ενεργειακές υπηρεσίες. Ωστόσο, η παραγωγή, διανομή και κατανάλωση του κυριότερου μέρους των

σημερινών πηγών ενέργειας (κυρίως ορυκτών καυσίμων) συνεπάγεται τη σημαντική αύξηση των αερίων του θερμοκηπίου. Η διαπίστωση ότι η χρήση των ΑΠΕ αντί συμβατικών πηγών ενέργειας συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και γενικότερα στη βιώσιμη ανάπτυξη, οδήγησε, ήδη από τη δεκαετία του 1990, στη λήψη μέτρων σε κοινοτικό επίπεδο, νομοθετικών και μη, εγκαθιδρύοντας ένα σύνδεσμο μεταξύ της περιβαλλοντικής προστασίας και της παραγωγής και διανομής ενέργειας, μέσω της προώθησης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Την πρώτη σημαντική προσπάθεια για την προαγωγή των ΑΠΕ αποτέλεσε η έκδοση το 1996 της Πράσινης Βίβλου για την «*Ενέργεια και το Μέλλον: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας*»⁵, με την οποία η ΕΕ έθεσε τους βασικούς προβληματισμούς σχετικά με τις ΑΠΕ, προσπαθώντας να στρέψει τα κράτη μέλη προς μία συστηματικότερη χρήση των φιλικών προς το περιβάλλον πηγών ενέργειας και ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ τους σχετικά με τις ΑΠΕ. Στόχος ήταν ο διπλασιασμός του ποσοστού χρήσεως των ΑΠΕ μέχρι το έτος 2010 γύρω στο 12% της ευρωπαϊκής αγοράς. Επιπλέον στόχος ήταν και η θέσπιση μιας γενικά αποδεκτής στρατηγικής για την ανανεώσιμη ενέργεια, η οποία θα διασφάλιζε την αναγνώριση της ανάγκης προώθησης των εν λόγω ενεργειακών πηγών τόσο στις νέες πρωτοβουλίες όσο στην εφαρμογή των υφιστάμενων πολιτικών, καθώς και τον απαραίτητο συντονισμό και συνέπεια κατά την εφαρμογή των πολιτικών αυτών σε κοινοτικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Ακολούθησε η Λευκή Βίβλος της Επιτροπής για μία Κοινοτική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης: «*Ενέργεια για το Μέλλον: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας*»⁶, με την οποία τονίστηκε η ανάγκη διαμόρφωσης κοινοτικής στρατηγικής στον τομέα των ΑΠΕ, με στόχο την επίτευξη αυξημένης ανταγωνιστικότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ασφάλεια της παροχής ενέργειας, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Προκειμένου να είναι αποτελεσματική η κοινοτική στρατηγική, προτάθηκε ένα Σχέδιο Δράσης που πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένα μέτρα εσωτερικής αγοράς σχετικά με την πρόσβαση των ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, φορολογικές ελαφρύνσεις, χρηματοδοτικά κίνητρα κ.λπ..

⁵ COM (1996) 576 τελικό, της 20.11.1996.

⁶ COM (1997) 599 τελικό, της 26.11.1997.

Τα κυριότερα νομοθετικά εργαλεία πραγμάτωσης του ανωτέρου στόχου αποτέλεσαν οι Οδηγίες για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η Οδηγία 2001/77/ΕΚ για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, η Οδηγία 2004/8/ΕΚ για την προώθηση της συμπαραγωγής ενέργειας βάσει της ζήτησης για χρήσιμη θερμότητα στην εσωτερική αγορά ενέργειας, η Οδηγία 2006/32/ΕΚ για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες, η Οδηγία 2002/91/ΕΚ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, η Οδηγία 2003/30/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων για τις μεταφορές, η Οδηγία 96/61/ΕΚ σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης, η Οδηγία 2003/87/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας. Το σημαντικότερο νομοθετικό μέτρο από τα προαναφερόμενα, η Οδηγία 2001/77/ΕΚ, αναλύεται αμέσως κατωτέρω.

1.1.2.1.1 Η Οδηγία 2001/77/ΕΚ

Στόχοι της Οδηγίας

Διαπιστώνοντας ότι οι δυνατότητες εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν αξιοποιούνται επαρκώς στην Κοινότητα, αναγνωρίστηκε η ανάγκη προαγωγής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως μέτρου προτεραιότητας, δεδομένου ότι η εκμετάλλευσή τους συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, αυτή η εκμετάλλευση μπορεί επίσης να δημιουργήσει τοπικές θέσεις απασχόλησης, να έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνική συνοχή, να συμβάλλει στην ασφάλεια του εφοδιασμού και να επιτρέψει την ταχύτερη επίτευξη των στόχων του Κυότο. Ως εκ τούτου, κρίθηκε αναγκαίο να εξασφαλιστεί ότι αυτή η δυνατότητα αξιοποιείται καλύτερα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Εξάλλου, *«η προώθηση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την Κοινότητα, όπως αναφέρεται στη Λευκή Βίβλο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, για λόγους ασφάλειας και διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού, για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος και για λόγους κοινωνικής και οικονομικής συνοχής»*.

Κατόπιν των ανωτέρω θεσπίστηκε η Οδηγία 2001/77/ΕΚ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία αποτελεί την πρώτη ευρωπαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία για τη

ρύθμιση του τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η βασική στόχευση της εν λόγω Οδηγίας ήταν η προώθηση και αύξηση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δημιουργώντας τη βάση για ένα ενιαίο κοινοτικό πλαίσιο προς τούτο (άρθρο 1).

Βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας

Καθώς δεν επετεύχθη συμφωνία για ένα ενιαίο σύστημα στήριξης, η εν λόγω οδηγία δεν επιχείρησε την εναρμόνιση των διάφορων συστημάτων στήριξης. Αντίθετα άφηνε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επιλογής του μηχανισμού ή και ενδεχομένως τον πειραματισμό με διάφορα συστήματα. Εισήγαγε, επίσης, πολλές απαιτήσεις αναφορών και εκθέσεων (άρθρο 3), μερικές από τις οποίες εξυπηρετούν την αναγνώριση των καλύτερων πρακτικών και επιτρέπουν τη συνεχή επίβλεψη και εφαρμογή. Έθεσε τους βασικούς κανόνες για τα ζητήματα σύνδεσης στο Δίκτυο, όπως η προνομιακή πρόσβαση σε αυτό των ΑΠΕ και ο επιμερισμός του κόστους σύνδεσης (άρθρο 7), την απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης (άρθρο 6) και το σύστημα Εγγυήσεων Προέλευσης (άρθρο 5). Ακόμη, ανέφερε την προοπτική ενός ενιαίου πλαισίου για τα συστήματα στήριξης μακροπρόθεσμα (άρθρο 4).

Πιο αναλυτικά, το άρθρο 3 παρ. 1 της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ υποχρέωνε τα κράτη μέλη να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα, ανάλογα και με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ώστε να ενθαρρύνουν την αύξηση κατανάλωσης ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ, μέσω εθνικών ενδεικτικών στόχων. Τα σχετικά ποσοστά για κάθε κράτος μέλος παρατίθεντο στο Παράρτημα της Οδηγίας, ενώ ο συνολικός στόχος για την ΕΕ ανήρχετο σε ποσοστό 21% της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης ως το 2010.

Το άρθρο 3 παρ. 2 όριζε το πλαίσιο για τη θέσπιση των στόχων ως το 2010, απαιτώντας από τα κράτη μέλη την εκπόνηση της πρώτης έκθεσης το αργότερο μέχρι τις 27 Οκτωβρίου 2002, και στο εξής ανά πενταετία, στις οποίες θα τίθεντο οι **εθνικοί ενδεικτικοί στόχοι** εκφρασμένοι σε ποσοστό επί τοις εκατό της ηλεκτρικής κατανάλωσης ενέργειας και για χρονικό ορίζοντα δεκαετίας. Τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν υπόψη τα αντίστοιχα ποσοστά του Παραρτήματος της Οδηγίας, καθώς και των τυχόν εθνικών υποχρεώσεων που είχαν αναληφθεί στα πλαίσια του Πρωτοκόλλου του Κυότο. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υποχρεούντο να εκπονούν ανά διετία εκθέσεις προόδου, αναφορικά με την επίτευξη των τιθέμενων στόχων τους.

Περαιτέρω, η Οδηγία αναγνωρίζοντας ότι η οικονομική στήριξη των επενδύσεων στον τομέα των ΑΠΕ είναι αναγκαία διότι η παραγόμενη ενέργεια είναι

συχνά ακριβότερη από αυτή που παράγεται από συμβατικές πηγές, προέβλεπε τη δυνατότητα επιλογής και καθορισμού των **συστημάτων στήριξης**⁷ των ΑΠΕ από τα κράτη μέλη, για την επίτευξη των τιθέμενων στόχων. Η επιλογή ενός ενιαίου πλαισίου απορρίφθηκε, λόγω της περιορισμένης πείρας από τα εθνικά συστήματα και του σχετικά μικρού ακόμα μεριδίου στην Ένωση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ, και η οποία επιδοτείται. Δεν αποκλείστηκε, ωστόσο, η προοπτική ενός ενιαίου πλαισίου για τα συστήματα στήριξης μακροπρόθεσμα, μέσω της προσαρμογής των συστημάτων στήριξης στην αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, μετά από επαρκή μεταβατική περίοδο.

Η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τους κατάλληλους μηχανισμούς και να ορίσουν αρμόδιους φορείς για την έκδοση των **Εγγυήσεων Προέλευσης** ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ με βάση αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια, τα οποία καθορίζει το κάθε κράτος μέλος και ορίζεται το περιεχόμενο των εγγυήσεων αυτών. Η εγγύηση προέλευσης της εν λόγω ηλεκτρικής ενέργειας κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να διευκολυνθεί το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ, και να αυξηθεί η διαφάνεια κατά την επιλογή των καταναλωτών μεταξύ ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από μη ανανεώσιμες πηγές και ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές. Οι εγγυήσεις προέλευσης θα πρέπει να καλύπτουν όλες τις μορφές ηλεκτρικής ενέργειας που παράγονται από ΑΠΕ. Πάντως, τα συστήματα εγγύησης προέλευσης δεν συνεπάγονται αφ' εαυτά και δικαίωμα απολαβής των εθνικών μηχανισμών στήριξης που έχουν συσταθεί στα διάφορα κράτη μέλη. Εξάλλου, η Οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να αναγνωρίζουν τις εγγυήσεις προέλευσης που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, και θεσπίζει σχετική αρμοδιότητα της Επιτροπής, σε περίπτωση άρνησης αναγνώρισης μιας εγγύησης προέλευσης, να μπορεί να υποχρεώσει την αρνούμενη πλευρά να την αναγνωρίσει (άρθρο 5). Τέλος, σημειώνεται ότι είναι σημαντικό να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των εγγυήσεων προέλευσης και των ανταλλάξιμων πράσινων πιστοποιητικών.

⁷ Όπως πράσινα πιστοποιητικά, ενίσχυση των επενδύσεων, φορολογικές απαλλαγές και μειώσεις, επιστροφές φόρων και συστήματα άμεσης στήριξης των τιμών (εγγυημένες τιμές ΑΠΕ). Βλ. Προοίμιο Οδηγίας 2001/77/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 14.

Προκειμένου να διασφαλίζεται η διαφάνεια και να διευκολύνεται η ανάπτυξη των ΑΠΕ, η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αξιολογούν και να βελτιώνουν συνεχώς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό **πλαίσιο (διαδικασίες αδειοδοτήσεων και διοικητικές ρυθμίσεις)** για τις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (άρθρο 6). Γενικά, οι διαδικασίες έγκρισης και αδειοδότησης πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια τα οποία είναι εκ των προτέρων γνωστά στις οικείες επιχειρήσεις, κατά τρόπο που περιορίζουν την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των διοικητικών αρχών, ώστε αυτή να μη χρησιμοποιείται αυθαίρετα.

Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνει η Οδηγία για τη **μεταφορά και τη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ**, δηλαδή για την πρόσβαση στο δίκτυο και τη σύνδεσή της. Έτσι, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι ευρισκόμενοι στο έδαφός τους φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων μεταφοράς και διανομής να εγγυώνται τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ. Προωθεί δε την κατά προτεραιότητα σύνδεση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από σταθμούς ΑΠΕ στα ηλεκτρικά δίκτυα και προβλέπει τη θέσπιση νομικού πλαισίου (από τα κράτη μέλη ή από τους φορείς εκμετάλλευσης των συστημάτων μεταφοράς και διανομής) που θα εξασφαλίζει διαφανείς διαδικασίες σύνδεσης και κοστολόγησης (άρθρο 7). Σχετική πρόβλεψη περιλαμβάνεται και στις διατάξεις των άρ. 11 παρ. 3 και 14 παρ. 4 της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ.

1.1.2.2 Η διαμόρφωση του νέου θεσμικού πλαισίου

Αναγνωρίζοντας την αποτυχία της μέχρι τότε πολιτικής, ο Χάρτης πορείας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας της Επιτροπής⁸, αποκάλυψε στις αρχές του 2007 ότι οι προγενέστερες προσπάθειες στον τομέα των ΑΠΕ μέχρι τότε, δεν υπήρξαν ούτε συστηματικές ούτε ικανοποιητικές. Στη συνέχεια εξεδόθη η Πράσινη Βίβλος με

⁸ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Χάρτης πορείας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας τον 21ο αιώνα: συμβολή στην ενίσχυση της αειφορίας», COM (2006) 848 τελικό, 10.01.2007.

τίτλο «*Ευρωπαϊκή Στρατηγική για αειφόρο, ανταγωνιστική και ασφαλή ενέργεια*»⁹, η οποία ασχολήθηκε με τον τρόπο που η κοινή ευρωπαϊκή ενεργειακή στρατηγική θα χειριστεί κατά τον καλύτερο τρόπο το πρόβλημα της αλλαγής του κλίματος, εξισορροπώντας τους στόχους της προστασίας του περιβάλλοντος, της ανταγωνιστικότητας και της ασφάλειας του εφοδιασμού. Αναφέρεται ρητώς ότι ένας στόχος, με τον οποίο εξισορροπούνται οι στόχοι της αειφόρου χρήσεως της ενέργειας, της ανταγωνιστικότητας και της ασφάλειας του εφοδιασμού, «*θα μπορούσε να είναι η επιδίωξη να προέρχεται από ενεργειακές πηγές ασφαλείς και χαμηλών εκπομπών άνθρακα ένα ελάχιστο ποσοστό της συνολικής σύνθεσης ενεργειακών πηγών της ΕΕ*».

Ακολούθησε η Ανακοίνωση της Επιτροπής «*Ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη*»¹⁰, όπου τέθηκε ως στόχος της κοινής ενεργειακής πολιτικής, η δημιουργία ασφαλέστερης, ανταγωνιστικότερης και περισσότερο αειφόρου οικονομίας χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας. Με βάση την προαναφερθείσα ανακοίνωση εκπονήθηκε το Σχέδιο Δράσης για την περίοδο 2007-2009, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2007¹¹. Εκεί άλλωστε προτάθηκε και η ριζική μεταρρύθμιση, μέσω ενός νέου νομοθετικού πλαισίου για την προώθηση και χρήση των ανανεώσιμων πηγών, προκειμένου να επιτευχθούν και οι νεότεροι δεσμευτικοί και συγκεκριμένοι στόχοι της ΕΕ, οι οποίοι έθεσαν τον πήχυ υψηλότερα, ήτοι:

- ✓ Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τουλάχιστον κατά 20% το 2020 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.
- ✓ Αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 20% της ακαθάριστης συνολικής κατανάλωσης ενέργειας μέχρι το 2020.
- ✓ Χρήση βιοκαυσίμων σε ποσοστό 10% των υγρών καυσίμων στις οδικές μεταφορές το 2020, υπό την προϋπόθεση ότι η παραγωγή τους είναι βιώσιμη περιβαλλοντικά.

⁹ COM (2006) 105 τελικό, της 08.03.2006.

¹⁰ COM (2007) 1 τελικό.

¹¹ Βλ. σχετικά τα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών της 8/9.03.2007, σελ. 11-14, διαθέσιμα στην ακόλουθη ιστοσελίδα: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/el/ec/93144.pdf.

- ✓ Μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης έως 20% από τις τρέχουσες τάσεις το 2020 (στόχος μη δεσμευτικός).

Η Επιτροπή σε συμμόρφωση με τις ανωτέρω επιταγές πρότεινε τον Ιανουάριο του 2008 δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής¹², μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η Οδηγία 2009/28/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ.

1.1.2.2.1 Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ

Στόχοι της Οδηγίας

Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ, όπως προαναφέρθηκε, εντάσσεται στη δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Μέσω αυτής σκοπείται η υλοποίηση των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση, και των εντολών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η Επιτροπή συμμορφούμενη προς τις επιταγές αυτές πρότεινε ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις ανανεώσιμες πηγές, το οποίο χαρακτηρίζεται από τη συνολική θεώρηση του τομέα και την ενιαία αντιμετώπιση των ΑΠΕ. Έτσι, στο ρυθμιστικό περιεχόμενο της νέας Οδηγίας περιλαμβάνονται τόσο η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όσο και η χρήση αυτών στον τομέα των μεταφορών, ενώ ειδικό μέρος αφιερώνεται και στη χρήση των βιοκαυσίμων.

Βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας

¹² Πρόκειται για: α) την Οδηγία 2009/29/ΕΚ για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Κοινότητας (ΕΕΕΕ L 140 της 05.06.2009, σελ. 63), β) την υπ' αριθ. 406/2009/ΕΚ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020 (ΕΕΕΕ L 140 της 05.06.2009, σελ. 136), γ) την Οδηγία 2009/31/ΕΚ σχετικά με την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς και για την τροποποίηση της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2000/60/ΕΚ, 2001/80/ΕΚ, 2004/35/ΕΚ, 2006/12/ΕΚ και 2008/1/ΕΚ, και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 (ΕΕΕΕ L 140 της 05.06.2009, σελ. 114), δ) τον Κανονισμό (ΕΚ) 443/2009 σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Κοινότητας για τη μείωση των εκπομπών CO₂ από ελαφρά οχήματα (ΕΕΕΕ L 140 της 05.06.2009, σελ. 1).

Σε αντίθεση με την προγενέστερη Οδηγία 2001/77/ΕΚ, τίθενται πλέον **δεσμευτικοί εθνικοί στόχοι** για το συνολικό μερίδιο από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας ως το 2020¹³ και το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις μεταφορές¹⁴ (άρθρο 1), προκειμένου να παρασχεθεί ασφάλεια στους επενδυτές και να ενθαρρυνθεί η συνεχής ανάπτυξη τεχνολογιών που παράγουν ενέργεια από όλες τις μορφές ανανεώσιμων πηγών. Για την προώθηση της ενέργειας από ΑΠΕ χρησιμοποιούνται τα υφιστάμενα μέσα και μηχανισμοί προώθησης, τα οποία τίθενται πιο ξεκάθαρα, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν τη διακριτική ευχέρειά τους ως προς την επιλογή και εφαρμογή των εν λόγω μέσων.

Περαιτέρω, τίθεται η υποχρέωση των κρατών μελών να εκπονήσουν **Εθνικά Σχέδια Δράσης**¹⁵, τα οποία ορίζουν τους εθνικούς συνολικούς στόχους και τα κατάλληλα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη αυτών, συμπεριλαμβανομένων της συνεργασίας μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αρχών, των προγραμματιζόμενων στατιστικών μεταβιβάσεων ή κοινών έργων, εθνικών πολιτικών για την ανάπτυξη των υφιστάμενων πόρων βιομάζας και την εκμετάλλευση νέων πόρων βιομάζας για διαφορετικές χρήσεις, και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την τήρηση των λοιπών απαιτήσεων της υπόψη Οδηγίας (άρθρο 4 παρ. 1). Τα κράτη μέλη κοινοποιούν τα εθνικά τους σχέδια δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια στην Επιτροπή, η οποία αφού διατυπώσει τυχόν συστάσεις, τα αποστέλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα αναρτά στην

¹³ Οι εθνικοί αυτοί στόχοι διαφοροποιούνται ανά κράτος μέλος. Η χώρα μας υποχρεούται ως το 2020 να εντάξει ποσοστό ενέργειας από ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας ίσο με 18%. Βλ. σχετικά τον Πίνακα Α του Παραρτήματος Ι της Οδ. 2009/28/ΕΚ.

¹⁴ Σύμφωνα με το άρ. 3 παρ. 4, Οδ. 2009/28/ΕΚ: «Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε όλες τις μορφές μεταφορών να αντιπροσωπεύει, το 2020, ποσοστό τουλάχιστον 10 % της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στις μεταφορές στο εν λόγω κράτος μέλος».

¹⁵ Σύμφωνα με το υπόδειγμα που προτείνεται στην υπ' αριθ. 2009/548/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής της 30.06.2009, σχετικά με τον καθορισμό σχεδιάσιμου εθνικών σχεδίων δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια με βάση την οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕΕΕ L 182 της 15.07.2009, σελ. 33. Το Σχέδιο Δράσης της Ελληνικής κυβέρνησης βρίσκεται δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΚΑ: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=CEYdUkQ719k%3d&tabid=37>.

πλατφόρμα διαφάνειας που έχει δημιουργηθεί ειδικά προς τούτο¹⁶. Εκτός από τα εθνικά σχέδια δράσης, κάθε κράτος μέλος θα υποβάλλει ανά διετία στην Επιτροπή **έκθεση** σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται ως προς την προώθηση και χρήση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (άρθρο 22).

Ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη των στόχων που θέτει η Οδηγία 2009/28/EK, αποδίδεται στην **στρατηγική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών** και στις μορφές που αυτή δύναται να λάβει, όπως στατιστικές μεταβιβάσεις μεταξύ των κρατών μελών (άρθρο 6), κοινά έργα ανανεώσιμης ενέργειας (άρθρα 7 και 8) ακόμη και με τρίτες χώρες (άρθρα 9 και 10) και κοινά καθεστώτα στήριξης¹⁷ (άρθρο 11). Μάλιστα, εκτός από τις ρητώς αναφερόμενες μορφές συνεργασίας, ενθαρρύνεται και η επιδίωξη άλλων κατάλληλων πρωτοβουλιών, όπως η ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, και άλλου εθελοντικού συντονισμού μεταξύ καθεστώτων στήριξης κάθε μορφής.

Ως προς τις **διοικητικές διαδικασίες αδειοδότησης**, επαναλαμβάνεται η απαίτηση για απλοποίηση αυτών και για άρση των κανονιστικών φραγμών, καθώς η έλλειψη διαφανών κανόνων και συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων έγκρισης απεδείχθη ότι εμποδίζει την ανάπτυξη ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Συνακόλουθα, τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν μέριμνα για το συντονισμό των διοικητικών αρχών σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό), να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα εξασφαλίζοντας την απλούστευση και ταχεία διεκπεραίωση των διοικητικών διαδικασιών και να θεσπίσουν υπό το φως των αρχών

¹⁶ Βλ. άρ. 24 παρ. 2 της Οδ. 2009/28/EK, σύμφωνα με το οποίο έχει δημιουργηθεί η σχετική πλατφόρμα διαφάνειας στην ακόλουθη ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/transparency_platform_en.htm#.

¹⁷ Σύμφωνα με το άρ. 2 στοιχ. ια' της Οδ. 2009/28/EK, ως καθεστώς στήριξης ορίζεται κάθε μέσο, καθεστώς ή μηχανισμός που δρομολογείται από κράτος μέλος ή ομάδα κρατών μελών και προάγει τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μειώνοντας το κόστος της εν λόγω ενέργειας, αυξάνοντας την τιμή πώλησής της ή αυξάνοντας, με την επιβολή υποχρέωσης χρήσης ανανεώσιμων ενεργειακών πηγών ή με άλλον τρόπο, τις αγοραζόμενες ποσότητες της εν λόγω ενέργειας. Περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι επενδυτικές ενισχύσεις, οι φορολογικές απαλλαγές ή μειώσεις, οι επιστροφές φόρου, τα καθεστώτα στήριξης της υποχρέωσης χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρησιμοποιούν πράσινα πιστοποιητικά, και τα καθεστώτα άμεσης στήριξης των τιμών συμπεριλαμβανομένων των εγγυημένων τιμών αγοράς και της καταβολής πριμοδοτήσεων.

αναλογικότητας, διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης αντικειμενικούς εθνικούς κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες έγκρισης, πιστοποίησης και χορήγησης άδειας έργων ΑΠΕ (άρθρο 13 παρ. 1). Η διοίκηση δε, κατά την έγκριση, πιστοποίηση και αδειοδότηση μονάδων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, θα πρέπει να είναι αντικειμενική, διαφανής, αμερόληπτη και αναλογική, όταν εφαρμόζει τους κανόνες σε συγκεκριμένα έργα.

Επιπλέον, κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να διευκολυνθεί το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ, και να αυξηθεί η διαφάνεια κατά την επιλογή των καταναλωτών μεταξύ ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από μη ανανεώσιμες πηγές και ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές, η παροχή σχετικής εγγύησης μέσω της έκδοσης **Εγγυήσεων Προέλευσης**¹⁸ με βάση αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια (άρθρο 15 παρ. 1). Η Οδηγία τονίζει στην αιτιολογική σκέψη της υπ' αριθ. 52 ότι ο μόνος στόχος των εγγυήσεων προέλευσης, είναι η παροχή απόδειξης, προς τον τελικό καταναλωτή, ότι ένα συγκεκριμένο μερίδιο ή ποσότητα ενέργειας έχει παραχθεί από ανανεώσιμες πηγές. Εξάλλου, τα κράτη μέλη οφείλουν να αναγνωρίζουν τις εγγυήσεις προέλευσης που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ υφίσταται σχετική αρμοδιότητα της Επιτροπής, σε περίπτωση αβάσιμης άρνησης αναγνώρισης μιας εγγύησης προέλευσης, να εκδίδει απόφαση με την οποία η αρνούμενη πλευρά θα υποχρεούται να την αναγνωρίσει (άρθρο 15 παρ. 9). Σημειώνεται ότι οι εγγυήσεις προέλευσης δεν σχετίζονται με την επίτευξη των επιμέρους εθνικών στόχων (άρθρο 15 παρ. 2), ούτε αποτελούν καθεστώς στήριξης δεδομένου ότι διακρίνονται σαφώς από τα ανταλλάξιμα πράσινα πιστοποιητικά.

Για τη μεγαλύτερη διείσδυση των έργων ανανεώσιμης ενέργειας, επαναλαμβάνεται η απαίτηση της **κατά προτεραιότητα έγχυσης** της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ και της **κατά προτεραιότητα πρόσβασης** των

¹⁸ Πρόκειται για ηλεκτρονικό έγγραφο το οποίο χρησιμεύει μόνον ως απόδειξη προς τον τελικό καταναλωτή ότι δεδομένο μερίδιο ή ποσότητα ενέργειας έχει παραχθεί από ανανεώσιμες πηγές όπως απαιτείται σύμφωνα με το άρ. 3 παρ. 6 της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ, το οποίο υποχρεώνει τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας να περιλαμβάνουν ή να επισυνάπτουν στους λογαριασμούς και στο διαφημιστικό υλικό το οποίο τίθεται στη διάθεση των τελικών πελατών διευκρινίσεις σχετικά και με τη συμβολή κάθε ενεργειακής πηγής στο συνολικό μίγμα καυσίμου του προμηθευτή κατά το προηγούμενο έτος (άρ. 2 στοιχ. ι' της Οδ. 2009/28/ΕΚ).

εγκαταστάσεων ΑΠΕ στα συστήματα μεταφοράς και διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας, υπό την επιφύλαξη ωστόσο της διατήρησης ασφάλειας και αξιοπιστίας των εν λόγω δικτύων (άρθρο 16 παρ. 2). Σχετικές ρυθμίσεις με την κατά προτεραιότητα πρόσβαση των ΑΠΕ στο δίκτυο, βρίσκονται και στην Οδηγία 2009/72/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ.

Επιπρόσθετα, τα κράτη μέλη οφείλουν να απαιτούν από τους εθνικούς φορείς εκμετάλλευσης των συστημάτων μεταφοράς και διανομής: α) να καθορίζουν και να δημοσιεύουν τους τυποποιημένους κανόνες τους για την ανάληψη και τον επιμερισμό του κόστους των τεχνικών αναπροσαρμογών, όπως των συνδέσεων με το δίκτυο και των ενισχύσεων του δικτύου, της βελτιωμένης λειτουργίας του δικτύου και των κανόνων για την αμερόληπτη εφαρμογή των κωδίκων δικτύου. Οι κανόνες αυτοί θα βασίζονται σε αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια, στα οποία λαμβάνονται ιδίως υπόψη όλες οι δαπάνες και τα πλεονεκτήματα της σύνδεσης αυτών των παραγωγών με το δίκτυο καθώς και οι ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν οι παραγωγοί οι εγκατεστημένοι σε απόκεντρες περιφέρειες και σε περιφέρειες χαμηλής πληθυσμιακής πυκνότητας (άρ. 16 παρ. 3), και β) να παρέχουν στους επιθυμούντες να συνδεθούν με το δίκτυο νέους παραγωγούς, μια πλήρη και αναλυτική εκτίμηση των δαπανών της σύνδεσης, ένα εύλογο και ακριβές χρονοδιάγραμμα παραλαβής και επεξεργασίας της αίτησης σύνδεσης στο δίκτυο, και ένα εύλογο ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για την οποιαδήποτε προτεινόμενη σύνδεση στο δίκτυο. (άρ. 16 παρ. 5).

Τέλος, αναφορικά με τα **βιοκαύσιμα** και τα **βιορευστά** τα οποία χρησιμοποιούνται με σκοπό τη συμμόρφωση προς τους στόχους που θέτει η παρούσα οδηγία και τα βιοκαύσιμα τα οποία τυγχάνουν ενίσχυσης από εθνικά καθεστώτα, θεσπίζονται **κριτήρια αειφορίας**¹⁹, και ενθαρρύνεται η ενίσχυση ως προς την τιμή²⁰ όσων βιοκαυσίμων πληρούν τα κάτωθι κριτήρια:

¹⁹ Βλ. Προοίμιο Οδ. 2009/28/ΕΚ.

²⁰ Βλ. Προοίμιο Οδ. 2009/28/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 76: «τα κριτήρια αειφορίας θα είναι αποτελεσματικά μόνο εάν οδηγούν σε αλλαγές στη συμπεριφορά των παραγόντων της αγοράς. Οι παράγοντες της αγοράς θα αλλάξουν τη συμπεριφορά τους μόνο εάν τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά που πληρούν τα κριτήρια πριμοδοτηθούν ως προς την τιμή σε σύγκριση με όσα δεν πληρούν τα κριτήρια».

- ✓ Η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που επιτυγχάνεται με τη χρήση βιοκαυσίμων και βιορευστών, πρέπει να είναι τουλάχιστον 35 %, ενώ από την 01.01.2017 πρέπει να είναι τουλάχιστον 50 % (άρθρο 17 παρ. 2),
- ✓ Τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά δεν πρέπει να έχουν παραχθεί από πρώτες ύλες προερχόμενες από εδάφη με υψηλή αξία βιοποικιλότητας (άρθρο 17 παρ. 3)²¹,
- ✓ Τα βιοκαύσιμα και βιορευστά δεν πρέπει να έχουν παραχθεί από πρώτες ύλες προερχόμενες από εκτάσεις υψηλών αποθεμάτων άνθρακα (άρθρο 17 παρ. 4)²²,
- ✓ Τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά δεν θα παράγονται από πρώτες ύλες που προέρχονται από εκτάσεις που είχαν χαρακτηριστεί τυρφώνες τον Ιανουάριο του 2008, εκτός εάν αποδειχτεί ότι η καλλιέργεια και η συγκομιδή της συγκεκριμένης πρώτης ύλης δεν συνεπάγεται την αποξήρανση προηγούμενης μη αποξηραμένου εδάφους.
- ✓ Οι γεωργικές πρώτες ύλες που καλλιεργούνται στην Κοινότητα και χρησιμοποιούνται για την παραγωγή βιοκαυσίμων και βιορευστών, πρέπει να λαμβάνονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τα πρότυπα

²¹ Βλ. Προοίμιο Οδ. 2009/28/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 69, σύμφωνα με την οποία: «[...] τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά μπορούν να επωφεληθούν από την παροχή κινήτρων, μόνον εφόσον υπάρξει εγγύηση ότι δεν προέρχονται από περιοχές με βιοποικιλότητα ή, στην περίπτωση περιοχών που χαρακτηρίζονται για την προστασία της φύσης ή για την προστασία σπάνιων, απειλούμενων ή υπό εξαφάνιση οικοσυστημάτων ή ειδών, εφόσον η παραγωγή πρώτων υλών δεν παρεμποδίζει τους σκοπούς αυτούς, μέσω της παροχής νομικής απόδειξης από τη σχετική αρμόδια αρχή».

²² Βλ. προοίμιο Οδ. 2009/28/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 70, όπου εξηγείται ότι η μετατροπή χρήσης εδαφών με υψηλά αποθέματα άνθρακα στο έδαφος ή στη βλάστησή τους με σκοπό την καλλιέργεια πρώτων υλών για βιοκαύσιμα ή βιορευστά, συνεπάγεται μέρος του αποθηκευμένου άνθρακα γενικά να απελευθερωθεί στην ατμόσφαιρα με αποτέλεσμα τη δημιουργία διοξειδίου του άνθρακα. Κατ' επέκταση η εν λόγω μετατροπή χρήσης θα έχει ως αρνητικό αντίκτυπο τις επιπτώσεις των αερίων θερμοκηπίου, γεγονός που εξουδετερώνει τον θετικό αντίκτυπο των αερίων θερμοκηπίου των βιοκαυσίμων ή των βιορευστών, σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις με μεγάλη διαφορά.

που προβλέπονται στις διατάξεις υπό τον τίτλο "Περιβάλλον", στο μέρος Α και στο σημείο 9 του παραρτήματος ΙΙ του Κανονισμού (ΕΚ) 73/2009²³, και σύμφωνα με τις στοιχειώδεις απαιτήσεις καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του εν λόγω κανονισμού.

1.2 Ζητήματα διακυβέρνησης και εφαρμογής

Όπως καταδείχθηκε ανωτέρω, ο στόχος της προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συντίθεται από πολιτικές της ΕΕ ωριμότερες ως προς το βαθμό ανάπτυξης και ολοκλήρωσης, όπως η περιβαλλοντική και η ενεργειακή πολιτική.

Πιο συγκεκριμένα, η κλασική κοινοτική μέθοδος, η οποία μέσω της σύμπραξης των τριών οργάνων που συγκροτούν το «θεσμικό τρίγωνο» της ΕΕ²⁴, καταλήγει στην παραγωγή δεσμευτικών ρυθμίσεων, χρησιμοποιήθηκε αρχικά για τη θέσπιση των γενικών κατευθύνσεων προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές. Στη συνέχεια και υπό την πίεση των συνθηκών, ανταποκρίθηκε παράγοντας ένα πιο συνεκτικό κανονιστικό κείμενο, η υλοποίηση των στόχων του οποίου δεν εξαρτάται μόνο από τις κλασσικές μεθόδους συμμόρφωσης των κρατών μελών. Η παρουσία των νέων μεθόδων διακυβέρνησης σε συνδυασμό με τη θεώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως «ρυθμιστικό κράτος / *regulatory state*», είναι καθοριστική για την κατανόηση της παραγωγής πολιτικής στον εν λόγω τομέα, όπου οι υποχρεωτικές ρυθμίσεις συνυπάρχουν με πιο ευέλικτες μορφές και εργαλεία εφαρμογής.

1.2.1. Πολυεπίπεδη ρυθμιστική διακυβέρνηση

Για την υλοποίηση του στόχου δημιουργίας ενιαίας αγοράς ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπό καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

²³ Καν. (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19.01.2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003, ΕΕΕΕ L 30 της 31.01.2009, σελ. 16.

²⁴ Πρόκειται για το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή.

προωθώντας την απελευθέρωση των πρώην μονοπωλιακών αγορών, πρότεινε, μεταξύ άλλων μέτρων, και το θεσμό της ανεξάρτητης ρύθμισης στις ευρωπαϊκές αγορές ενέργειας πρόταση η οποία χαρακτηρίζεται ως η σημαντικότερη καινοτομία της κοινοτικής νομοθεσίας για την απελευθέρωση των αγορών αυτών. Καθιερώθηκε σταδιακά ένα νέο υπόδειγμα τομεακής διακυβέρνησης στις απελευθερωμένες αγορές ενέργειας της ΕΕ.

Η Επιτροπή, μάλιστα, προώθησε ένα ευρωπαϊκό πρότυπο συνεργατικής ρύθμισης (regulation by co-operation), μέσω της οργάνωσης των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Forο της Φλωρεντίας (για την ηλεκτρική ενέργεια) και της Μαδρίτης (για το Φυσικό Αέριο) για την παρακολούθηση της εφαρμογής των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και την επεξεργασία προτάσεων εμβάθυνσης και μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας των ενιαίων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου αντίστοιχα. Μέσα από το Forum της Φλωρεντίας μάλιστα, προήλθε και το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών (CEER)²⁵, το οποίο αποτέλεσε το οργανωτικό και λειτουργικό θεμέλιο της *Ευρωπαϊκής Ομάδας Ρυθμιστών Ηλεκτρικής Ενέργειας και Φυσικού Αερίου (ERGEG)*²⁶. Οι δύο οργανισμοί δραστηριοποιούνται παράλληλα, αποτελώντας ένα ενιαίο οργανωτικό σχήμα με δύο όψεις, εκείνη του διακυβερνητικού ρυθμιστικού δικτύου που προϋπήρξε και αυτή του κοινοτικού οργάνου που έλαβε υπόσταση μετά την ίδρυση της Ομάδας.

Οι βασικές δραστηριότητες του CEER αντανακλούν τις αρμοδιότητες των εθνικών ρυθμιστικών αρχών. Επίσης προετοιμάζει τις εργασίες της ERGEG και την επικουρεί στο έργο της κανονιστικής εναρμόνισης και ρυθμιστικής σύγκλισης. Ουσιαστικά, πρόκειται για ένα ανεπίσημο συμβουλευτικό όργανο της Κοινότητας,

²⁵ Το CEER προβλέφθηκε αρχικά από το «Μνημόνιο Συνεργασίας για την Ίδρυση του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών» της 7^{ης} Μαρτίου 2000. Στις 10 Ιουνίου 2003 οι 27 ρυθμιστικές αρχές υπέγραψαν το καταστατικό του εν λόγω Συμβουλίου, το οποίο είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, όπου συμμετέχουν εθελοντικά οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών και τη διευκόλυνση της δημιουργίας ενιαίας ανταγωνιστικής, αποτελεσματικής και αειφόρου εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού. Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων ΡΑΕ Απρίλιος 2004-Δεκέμβριος 2006, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της αρχής: www.rae.gr, σελ. 153-155.

²⁶ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής 2003/796/ΕΚ της 11.11.2003, σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκής ομάδας ρυθμιστικών αρχών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, ΕΕΕΕ L 296, 14.11.2003, σελ. 34.

ένα χώρο ανάδειξης των προβλημάτων της εσωτερικής αγοράς και προώθησης λύσεων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή του στην επεξεργασία και διαμόρφωση προτάσεων που δίνουν ώθηση, αλλά και νομιμοποίηση στις επιδιωκόμενες πολιτικές. Μέσα από τις τακτικές διασκέψεις, επιτεύχθηκε η σύγκλιση όλων των εμπλεκόμενων φορέων, ενώ διά της ευρύτατης εκπροσώπησης και ουσιαστικής διαβούλευσης, προσδόθηκε η αναγκαία νομιμοποίηση σε κεντρικές επιλογές της κοινοτικής πολιτικής για την ενέργεια.

Η ERGEG συστήθηκε ως ανεξάρτητη συμβουλευτική ομάδα, η οποία αποτελεί τον επίσημο ρυθμιστικό φορέα που το θεσμικό σύστημα της Κοινότητας προσφέρει στα κράτη μέλη προκειμένου να εκφράσουν τις κατ' ιδίαν θέσεις τους επί όλων των θεμάτων που άπτονται της ρύθμισης της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, διασφαλίζοντας τις αρχές της κοινής αγοράς και των νομίμων συμφερόντων των άλλων κρατών μελών. Παρέχει συμβουλές στην Επιτροπή είτε αυτεπαγγέλτως είτε ύστερα από αίτημα της τελευταίας, με σκοπό την ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Η σύστασή της διευκολύνει το συντονισμό των εθνικών αρχών μεταξύ τους, αλλά και μεταξύ αυτών και της Επιτροπής για τη συγχρονισμένη εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, αλλά και για τη δημιουργία ενιαίας κοινοτικής νομοθεσίας για το φυσικό αέριο και τον ηλεκτρισμό. Μέλη της ομάδας αυτής είναι οι πρόεδροι των 27 εθνικών ρυθμιστικών αρχών της ΕΕ. Ο ρόλος που επιτελεί είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς ανοίγει έναν επίσημο δίαυλο επικοινωνίας ανάμεσα στην Επιτροπή και τους ανεξάρτητους ρυθμιστές, οι οποίοι με τη σειρά τους, επωφελούνται από την άμεση ένταξή τους στον υπερεθνικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων και την αναγωγή τους σε όργανα κοινοτικής περιωπής, που συνακόλουθα τους επιτρέπει να διατυπώνουν πειστικότερα τις θέσεις τους και σε εθνικό επίπεδο.

Στα πλαίσια της τρίτης δέσμης νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής για τον τομέα της ενέργειας εντάχθηκε και η ενίσχυση της συνεργασίας των εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών. Η ανάγκη αυτή δικαιολογήθηκε από την Επιτροπή στη βάση της αυξανόμενης πολυπλοκότητας και της λεπτομέρειας του ενεργειακού τομέα και τη μεγαλύτερη έκταση των διαφορετικών οικονομικών συμφερόντων, συνθήκες στις οποίες δεν δύναται να ανταποκριθεί αποτελεσματικά πλέον η συνεργασία στο πλαίσιο της ERGEG. Η Επιτροπή αναγνωρίζοντας, περαιτέρω, ότι οι 27 εθνικές ρυθμιστικές αρχές διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρογνωμοσύνη, πρότεινε την ίδρυση μιας χωριστής οντότητας, ανεξάρτητης και έξω από την Επιτροπή, η οποία θα αποτελέσει ένα ισχυρότερο δίκτυο των εθνικών ρυθμιστικών αρχών ενέργειας.

Ως καταλληλότερη κρίθηκε η σύσταση οργανισμού (European Agency), ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να υποβάλλει προτάσεις στην Επιτροπή όσον αφορά αποφάσεις με ουσιαστικό αντικείμενο και να λαμβάνει μεμονωμένες κανονιστικές αποφάσεις που είναι δεσμευτικές για τρίτα μέρη όσον αφορά αναλυτικά τεχνικά ζητήματα που τους έχουν ανατεθεί.

Κατόπιν των ανωτέρω, με τον Κανονισμό 713/2009, ιδρύθηκε ο *Οργανισμός Συνεργασίας των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ΟΣΡΑΕ)*, ενισχύοντας το πολυεπίπεδο σχήμα διακυβέρνησης της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής, εξοπλισμένος με διακριτή νομική προσωπικότητα και σύνθετη διοικητική οργάνωση (άρθρα 2 και 3 του Κανονισμού), δημοσιονομική αυτονομία (άρθρα 21-26 του Κανονισμού), ο οποίος όμως δεν αποτελεί μια υπερεθνική ρυθμιστική αρχή. Στον νέο αυτό οργανισμό έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες:

- ✓ Γνωμοδοτικές: έκδοση γνωμών και συστάσεων με αποδέκτες το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή, τις ρυθμιστικές αρχές και τους διαχειριστές συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου· έκδοση κατευθυντήριων γραμμών για τη διαμόρφωση από τους οργανισμούς των Διαχειριστών των Κωδίκων,
- ✓ Εποπτικές: παρακολούθηση και εποπτεία του Δικτύου Διαχειριστών, της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και της τήρησης της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας από τα κράτη μέλη (συμμόρφωση με Κώδικες, εποπτεία επενδυτικών σχεδίων, παρακολούθηση υποχρεώσεων διαφάνειας και ανοίγματος στον ανταγωνισμό, διασφάλιση προστασίας καταναλωτών) και
- ✓ Συμβουλευτικές: γενική συμβουλευτική αρμοδιότητα προς την Επιτροπή.

Πέραν των ως άνω αρμοδιοτήτων του, ο ΟΣΡΑΕ διαθέτει και αποφασιστικές αρμοδιότητες σε σχέση με τα διασυνοριακά ζητήματα υποδομών και τεχνικά ζητήματα, τη λήψη ατομικών αποφάσεων σε ειδικά καθορισμένες περιπτώσεις, τον ορισμό του Ανεξάρτητου Διαχειριστή/ISO, τον καθορισμό του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τις διασυνδέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών και το διασυνοριακό εμπόριο, την επίλυση διασυνοριακών διαφορών, και τις διασυνοριακές επενδύσεις.

Στο ως άνω ρυθμιστικό πλαίσιο, προστίθενται και μια σειρά φορέων και ενώσεων²⁷, με κοινό χαρακτηριστικό το ενδιαφέρον για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών, οι οποίες προσπαθούν να προωθήσουν τα επιμέρους συμφέροντά τους. Εξάλλου, υπάρχουν και τα οργανωμένα δίκτυα περιβαλλοντικών οργανώσεων και αντίστοιχων οργανισμών, τα οποία αντιστοίχως αναπτύσσουν διαύλους επικοινωνίας για τη διαμεσολάβηση των συμφερόντων τους²⁸. Η διάδραση μεταξύ των φορέων που αναφέρθηκαν, του νεοσυσταθέντος Ευρωπαϊκού Οργανισμού, των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, των εθνικών και τοπικών, περιφερειακών αρχών, αλλά και των πολυάριθμων συμφερόντων (stakeholders), τόσο μεταξύ τους, όσο και με τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δημιουργούν ένα πολύπλοκο πεδίο διαμόρφωσης και παραγωγής πολιτικής. Στο πολυπληθές αυτό σκηνικό προστίθεται και η σχέση ή και η συμμετοχή της ΕΕ με διεθνείς οργανισμούς. Η θεσμική και λειτουργική σχέση των διάφορων επιπέδων είναι τελικά αυτή που συγκαθορίζει τα παραγόμενα αποτελέσματα.

1.2.2 Μέσα – εργαλεία εφαρμογής της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προώθηση των ΑΠΕ

Σύμφωνα με την Επιτροπή η αποτελεσματική λήψη αποφάσεων απαιτεί το συνδυασμό τυπικών κανόνων «*με άλλα μη δεσμευτικά μέσα, όπως συστάσεις, κατευθυντήριες γραμμές, ακόμα και αυτορρυθμίσεις εντός συμφωνηθέντος από κοινού πλαισίου*». Συνεπώς, πέραν της κλασσικής κοινοτικής μεθόδου για την προώθηση των ΑΠΕ χρησιμοποιούνται και άλλα μέσα - εργαλεία, προσαρμοσμένα κατάλληλα στην εν λόγω πολιτική.

1.2.2.1 Οικονομικά εργαλεία

Γενικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει την ύπαρξη πλειάδας εργαλείων, τα οποία μπορούν να χρησιμεύσουν στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδιαίτερα δε εργαλεία εμπνευσμένα από τους κανόνες της αγοράς. Σε

²⁷ Στην ακόλουθη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ΑΠΕ: http://ec.europa.eu/energy/renewables/links_en.htm, αναφέρονται οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις τουλάχιστον 30 ενώσεων και φορέων του κλάδου των ανανεώσιμων πηγών.

²⁸ Βλ. ηλεκτρονικό περιοδικό Νόμος & Φύση, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.nomosphysis.org.gr

σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Στήριξη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», τα συστήματα στήριξης κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες:

✓ **συστήματα άμεσης στήριξης των τιμών μέσω τιμολογίων τροφοδότησης (feed-in tariffs):**

η επιδότηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, με τη μορφή εγγυημένων τιμών πώλησης καθώς και την εξασφάλιση πελατολογίου, έχει αποδειχθεί αρκετά επιτυχημένη μέθοδος για την αύξηση του μεριδίου πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Αντικειμενικός σκοπός του μηχανισμού είναι η ελαχιστοποίηση του επιχειρηματικού κινδύνου με την παράλληλη αύξηση της κερδοφορίας των μονάδων ΑΠΕ,

✓ **ποσοτώσεις ή πράσινα πιστοποιητικά (quotas / green certificates):**

σύμφωνα με το σύστημα αυτό οι ηλεκτροπαραγωγοί λαμβάνουν πιστοποιητικά ανάλογα με την ποσότητα της ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ με την οποία τροφοδοτούν το δίκτυο. Στη συνέχεια τα πωλούν είτε στους καταναλωτές είτε σε άλλους παράγοντες της ηλεκτροδότησης (παραγωγούς, διανομείς, προμηθευτές), οι οποίοι υποχρεούνται να τα αγοράσουν.

✓ **διαδικασίες δημοπρασίας:**

πρόκειται για ένα μηχανισμό που δεν εισάγει διακρίσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τη συμπίεση του κόστους ηλεκτροπαραγωγής. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, η επιδότηση δεν εγκρίνεται για όλες τις ενδιαφερόμενες εταιρείες αλλά μόνο για εκείνες που καταθέτουν τις οικονομικά αρτιότερες προσφορές. Ακολούθως, το σύστημα λειτουργεί όμοια με το σύστημα σταθερών τιμών πώλησης,

✓ **φορολογικά κίνητρα (απαλλαγές, μειώσεις, επιστροφή φορολογικών εισφορών):**

πολλές χώρες προωθούν την ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ μέσω του φορολογικού τους συστήματος. Παράλληλα προς τις φορολογικές ελαφρύνσεις ή και εξαιρέσεις για τις ΑΠΕ, συνηθίζεται να επιβάλλονται ειδικοί φόροι κατανάλωσης, φόροι εκπομπών

καυσαερίων και ανταποδοτικά τέλη για τη χρήση συμβατικών μορφών ενέργειας, από τα έσοδα των οποίων χρηματοδοτούνται προγράμματα υποστήριξης των ΑΠΕ.

Η Επιτροπή, στην ανωτέρω Ανακοίνωσή της, συμπεραίνει ότι μεγαλύτερη απήχηση έχουν τα συστήματα άμεσης στήριξης των τιμών, με το σύστημα των πράσινων πιστοποιητικών να ακολουθεί. Τα συστήματα άμεσης στήριξης των τιμών ή συστήματα εγγυημένων τιμών παρουσιάζουν πλεονεκτήματα ως προς την παροχή επενδυτικής ασφάλειας, τη δυνατότητα κατάλληλης ρύθμισης και την προαγωγή μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων τεχνολογιών. Από την άλλη πλευρά όμως, είναι δύσκολο να εναρμονιστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μπορεί να αμφισβητηθούν με βάση τις αρχές για την εσωτερική αγορά και συνεπάγονται κίνδυνο υπερχρηματοδότησης. Αν και σύμφωνα με την Οδηγία 2001/77/ΕΚ υπήρχε η προοπτική μελλοντικά να εναρμονιστούν τα διάφορα συστήματα στήριξης, τελικά και παρά τη σχετική πρόταση της Επιτροπής²⁹, ούτε η νέα Οδηγία 2009/28/ΕΚ συμπεριέλαβε σχετική ρύθμιση.

1.2.2.2 Ευνοϊκότερο καθεστώς ενισχύσεων για τις ΑΠΕ

Στην απελευθερωμένη αγορά ενέργειας και ειδικότερα στην αναδυόμενη αγορά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, κρίσιμη είναι η εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης για την προστασία του ανταγωνισμού, και δη αυτών για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων³⁰. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήδη από το 1994 έχει εκδώσει

²⁹ Η Επιτροπή στόχευε στην επιβολή ενός γενικευμένου, υποχρεωτικού για όλα τα Κράτη-Μέλη, μηχανισμού εικονικού εμπορίου εγγυήσεων προέλευσης ΑΠΕ. Η σφοδρή, όμως, και καλά συντονισμένη αντίδραση του συνόλου των Ευρωπαϊκών φορέων των ΑΠΕ (EREC, EREF, EWEA, EPIA, κ.α.), αλλά και των κυβερνήσεων πολλών Κρατών Μελών, απέτρεψε τελικά το ενδεχόμενο αυτό. Βλ. ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ, Ν., (Μάρτιος 2008), *Το νέο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ και οι πιέσεις του στον ελληνικό ενεργειακό τομέα*, ηλεκτρονικό περιοδικό Energy Point, τεύχος 10, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.energypoint.gr>.

³⁰ Τα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης είναι: α) η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος, οφέλους στην οικεία επιχείρηση, β) η προέλευση του πλεονεκτήματος από κρατικούς πόρους, με ενέργεια καταλογιζόμενη στο κράτος, γ) ο εξειδικευμένος χαρακτήρας της ενίσχυσης, δηλαδή το πλεονέκτημα να συνεπάγεται προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής και δ) το πλεονέκτημα να δύναται να νοθεύσει τον ανταγωνισμό με επηρεασμό του διακοινοτικού εμπορίου. Βλ. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ, Χ./ ΒΕΛΕΓΡΑΚΗΣ, Μ., (2009), *Δίκαιο*

σχετική Ανακοίνωση³¹ για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος, η οποία έκτοτε έχει επικαιροποιηθεί συμβαδίζοντας με τις νομοθετικές και οικονομικές εξελίξεις. Η ισχύουσα απόφαση της Επιτροπής του 2008, στοχεύει στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων θα έχουν ως αποτέλεσμα ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος σε σχέση με αυτό που θα είχε επιτευχθεί χωρίς την ενίσχυση και ότι τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης θα υπερβαίνουν τα αρνητικά από άποψη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, λαμβάνοντας πάντα υπόψη την αρχή *ο ρυπαίνων πληρώνει*.

Στις ανωτέρω κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, εμπíπτουν και οι δράσεις υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς η Επιτροπή θεωρεί ότι η αύξηση της χρήσης των ΑΠΕ αποτελεί μια από τις κοινωτικές προτεραιότητες τόσο στον τομέα του περιβάλλοντος, όσο και στον οικονομικό και ενεργειακό τομέα. Εξάλλου, αναγνωρίζει τη μεγάλη σημασία της αύξησης του μεριδίου των ΑΠΕ στην ενεργειακή αγορά, αναφορικά με την ικανοποίηση του στόχου της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Επιπλέον αιτία για την οποία η Επιτροπή προβλέπει τη δυνατότητα χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για τις μορφές αυτές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αποτελεί το υψηλό κόστος παραγωγής ορισμένων ειδών ανανεώσιμης ενέργειας, το οποίο δεν επιτρέπει στις επιχειρήσεις να επιτύχουν ανταγωνιστικές τιμές στην αγορά και κατ' αυτόν τον τρόπο λειτουργεί ως φραγμός για την πρόσβαση της ανανεώσιμης ενέργειας στην αγορά. Ειδικότερα, κρίνεται απαραίτητη η οικονομική ενίσχυση των επενδύσεων σε έργα ανανεώσιμων πηγών, καθώς η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ έχει υψηλό κόστος και απαιτεί επιπρόσθετες δαπάνες σε σχέση με μία παραδοσιακή εγκατάσταση παραγωγής ενέργειας του ίδιου δυναμικού όσον αφορά την πραγματική παραγωγή ενέργειας. Προκειμένου να αυξηθεί το ενδιαφέρον των επενδυτών και κατά συνέπεια η

Ενέργειας και Κρατικές Ενισχύσεις, Ενέργεια & Δίκαιο τ. 11/2009, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 57.

³¹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής υπ' αριθ. 94/C 72/03: «Κοινοτικοί κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος», ΕΕΕΕ C 072 της 10.03.1994, σελ. 3.

εγκατάσταση περισσότερων μονάδων παραγωγής ΑΠΕ, την οποία ενθαρρύνει η Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω των σημαντικών πλεονεκτημάτων που παρουσιάζει για το περιβάλλον, οι κρατικές ενισχύσεις στον εν λόγω τομέα δύνανται να δικαιολογηθούν και να κριθούν συμβατές με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Κριτήριο για το συμβιβάσιμο των ενισχύσεων αυτών αποτελεί η σύγκριση ανάμεσα στο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από πηγές λιγότερο φιλικές στο περιβάλλον.

Ακολούθως, προβλέπονται **επενδυτικές ενισχύσεις** και **ενισχύσεις στη λειτουργία** για την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ, εφόσον δεν υπάρχει υποχρεωτικό κοινοτικό πρότυπο όσον αφορά το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές για τις μεμονωμένες επιχειρήσεις. Σημειώνεται ότι οι ανωτέρω ενισχύσεις για την παραγωγή βιοκαυσίμων επιτρέπονται μόνο στην περίπτωση των βιώσιμων βιοκαυσίμων.

Ως προς τις επενδυτικές ενισχύσεις, οι οποίες περιορίζονται στις πρόσθετες δαπάνες που βαρύνουν τον δικαιούχο σε σύγκριση με μια συμβατική εγκατάσταση παραγωγής ενέργειας, προβλέπεται ως ανώτατο κατώφλι ποσοστό 60% του επιλέξιμου κόστους για τις μεγάλες επιχειρήσεις, το οποίο μπορεί να αυξάνεται κατά 10 % για τις μεσαίες και κατά 20 % για τις μικρές επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις δε, που η επενδυτική ενίσχυση χορηγείται στο πλαίσιο αυθεντικά ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών βάσει σαφών και διαφανών κριτηρίων τα οποία δεν εισάγουν διακρίσεις, κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται πράγματι ότι η ενίσχυση περιορίζεται στο ελάχιστο αναγκαίο για την επίτευξη της μέγιστης παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να ανέρχεται στο 100 % της επιλέξιμης επενδυτικής δαπάνης. Οι ενισχύσεις στη λειτουργία δύνανται να δικαιολογούνται για την κάλυψη της διαφοράς μεταξύ του κόστους παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της αγοραίας τιμής της εν λόγω ενέργειας, είτε μέσω παροχής αντιστάθμισης της προαναφερθείσας διαφοράς, είτε μέσω μηχανισμών της αγοράς, όπως τα πράσινα πιστοποιητικά και οι προσκλήσεις υποβολής προσφορών.

1.2.2.3 Εθνικά σχέδια δράσης

Ο προγραμματισμός και ο συντονισμένος σχεδιασμός, εφόσον τα κράτη μέλη φανούν συνεπή, δύνανται να συμβάλλουν θετικά στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών. Η επίτευξη των εθνικών δεσμευτικών συνολικών στόχων απαιτεί από τα κράτη μέλη να εργαστούν προς μία ενδεικτική πορεία,

δρομολογώντας την επίτευξη των τελικών δεσμευτικών στόχων τους μέσω της εκπόνησης Εθνικών Σχεδίων Δράσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ τα Εθνικά Σχεδία Δράσης ορίζουν τους εθνικούς συνολικούς στόχους και τα κατάλληλα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη αυτών, συμπεριλαμβανομένων της συνεργασίας μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και εθνικών αρχών, των προγραμματιζόμενων στατιστικών μεταβιβάσεων ή κοινών έργων, εθνικών πολιτικών για την ανάπτυξη των υφιστάμενων πόρων βιομάζας και την εκμετάλλευση νέων πόρων βιομάζας για διαφορετικές χρήσεις, και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την τήρηση των λοιπών απαιτήσεων της υπόψη Οδηγίας. Τα υπόψη σχέδια καταρτίζονται σύμφωνα με συγκεκριμένο υπόδειγμα, το οποίο προτείνεται στην υπ' αριθ. 2009/548/ΕΚ Απόφαση της Επιτροπής, *σχετικά με τον καθορισμό σχεδίου τύπου εθνικών σχεδίων δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια με βάση την οδηγία 2009/28/ΕΚ*. Σημαντική, άλλωστε, θεωρείται και η δημοσίευση των εθνικών σχεδίων δράσης μέσω της ειδικής πλατφόρμας διαφάνειας.

1.2.2.4 Συνεργασία μεταξύ κρατών μελών

Η στρατηγική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών ενθαρρύνεται προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα ενεργειακό μοντέλο που θα υποστηρίζει τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, αλλά και για να δημιουργηθούν ευκαιρίες μείωσης του κόστους επίτευξης των δεσμευτικών στόχων που θέτει η Οδηγία 2009/28/ΕΚ. Προς τούτο, κρίνεται σκόπιμο να διευκολυνθεί η κατανάλωση ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές σε άλλα κράτη μέλη και να επιτραπεί στα κράτη μέλη να συνυπολογίζουν στους οικείους εθνικούς στόχους την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές που καταναλώνεται σε άλλα κράτη μέλη, μέσω της θέσπισης ευέλικτων μέτρων, τα οποία ωστόσο θα παραμένουν υπό τον έλεγχο των κρατών μελών προκειμένου να μην επηρεαστεί η ικανότητά τους να επιτύχουν τους εθνικούς τους στόχους.

Η συνεργασία αυτή μπορεί να πραγματοποιείται σε όλα τα επίπεδα, διμερώς ή πολυμερώς και με τη συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Οι μορφές που μπορεί αυτή να λάβει, όπως προβλέπονται στην Οδηγία 2009/28/ΕΚ, αναφέρονται στους μηχανισμούς για τον υπολογισμό του στόχου και της συμμόρφωσης προς το στόχο, ήτοι στις στατιστικές μεταβιβάσεις μεταξύ κρατών μελών (άρθρο 6), στα κοινά έργα ανανεώσιμης ενέργειας (άρθρο 7 και 8) ακόμη και με τρίτες χώρες (άρθρα 9 και 10) και στα κοινά καθεστώτα στήριξης (άρθρο 11). Δεν

αποκλείονται όμως και άλλες μορφές, όπως η ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, ιδίως μέσω της πλατφόρμας διαφάνειας, καθώς και κάθε άλλος εθελοντικός συντονισμός μεταξύ καθεστώτων στήριξης οποιασδήποτε μορφής.

1.2.3 Ο ρόλος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική για την προώθηση και εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής, στην οποία οι ΑΠΕ θα διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Παράλληλα αξίζει να σημειωθεί ότι το ΔΕΕ με την πρωτοποριακή νομολογία του σε ορισμένες περιπτώσεις, επηρέασε σημαντικά και τη μετέπειτα παραγωγή της κοινοτικής νομοθεσίας για τα ζητήματα ενέργειας.

Ειδικότερα, η πρώτη προνομιακή, προστατευτική αντιμετώπιση της παραγόμενης από ΑΠΕ ηλεκτρικής ενέργειας από το ΔΕΕ παρατηρείται στη απόφασή του **Preussen Electra AG**, στην οποία κρίθηκε κατά πόσο συμβιβάζεται με την κοινή αγορά και δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση, γερμανική νομοθετική ρύθμιση, η οποία υποχρέωνε ιδιωτικές επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρικού ρεύματος να αγοράζουν το ηλεκτρικό ρεύμα, που παράγεται από ΑΠΕ στη ζώνη εφοδιασμού τους, σε καθορισμένες τιμές, υψηλότερες από εκείνες που ισχύουν γενικά στην αγορά (αποτελούσε δηλαδή σύστημα στήριξης ΑΠΕ). Το οικονομικό βάρος που προέκυπτε από την ανωτέρω υποχρέωση κατανέμονταν μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων και των ιδιωτικών επιχειρήσεων εκμετάλλευσης δικτύων ηλεκτρικού ρεύματος. Η αιτίαση της γερμανικής εταιρείας Preussen Electra AG επικεντρωνόταν στο πλεονέκτημα που παρείχε η κανονιστική αυτή ρύθμιση υπέρ των επιχειρηματιών ΑΠΕ και άρα στη συνακόλουθη νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Το ΔΕΕ δικαιολόγησε πρωτότυπα την εθνική ρύθμιση καταλήγοντας ότι αυτή δεν αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο ούτε ως κρατική ενίσχυση ούτε ως μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών. Πιο συγκεκριμένα, έλαβε υπόψη τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η Ένωση και τα κράτη μέλη υπογράφοντας το Πρωτόκολλο του Κυότο. Εξάλλου η ιδιαιτερότητα της φύσης του ηλεκτρικού ρεύματος, το οποίο άπαξ και γίνει δεκτό στο δίκτυο μεταφοράς ή διανομής, καθιστά αδύνατο τον προσδιορισμό της προέλευσης και ιδίως της πηγής ενέργειας από την οποία παρήχθη. Περαιτέρω, το γεγονός ότι η υποχρέωση αγοράς επιβάλλεται από το νόμο και απονέμει αναμφισβήτητο

πλεονέκτημα σε ορισμένες επιχειρήσεις δεν μπορεί να της προσδώσει τον χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης. Τούτο διότι το πλεονέκτημα αυτό δεν παρέχεται από κρατικούς πόρους, αλλά επιβαρύνει, σύμφωνα με την ληφθείσα πολιτική απόφαση, άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις σε παράπλευρη αγορά.

Το ιδιαίτερα σημαντικό της εν λόγω απόφασης είναι ότι εθνικά μέτρα προώθησης των ΑΠΕ κρίνονται συμβατά με το Κοινοτικό Δίκαιο ακόμη και όταν αντίκεινται ενδεχομένως, σε θεμελιώδεις πολιτικές της Ένωσης, όπως αυτής του ανταγωνισμού. Ο δικαιολογητικός λόγος που επικαλείται το Δικαστήριο εν τέλει είναι η σημασία ένταξης των ΑΠΕ στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, πρωτίστως για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και για την επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων. Τέλος, στην απόφασή του γίνεται και ρητή αναφορά στην *αρχή ενσωμάτωσης* της περιβαλλοντικής πολιτικής, κατά τον καθορισμό και εφαρμογή άλλων ευρωπαϊκών πολιτικών.

Με γνώμονα την ανωτέρω αρχή διατύπωσε την κρίση του το Δικαστήριο και στην υπόθεση ***EVN AG και Wienstrom GmbH κατά Republik Österreich***. Η απάντηση του ΔΕΕ, σε προδικαστικό ερώτημα κράτους μέλους επί των δημοσίων συμβάσεων, σχετικά με το αν επιτρέπεται, η αναθέτουσα αρχή, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της πλέον συμφέρουσας από οικονομικής απόψεως προσφοράς για την ανάθεση συμβάσεως προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, να θέτει ως κριτήριο την προμήθεια παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρικής ενέργειας, συντάσσεται πλήρως με την πολιτική προώθησης των ΑΠΕ.

Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο, έκρινε ότι η κοινοτική ρύθμιση περί δημοσίων συμβάσεων δεν απαγορεύει στην αναθέτουσα αρχή να εφαρμόζει το προαναφερθέν κριτήριο αναθέσεως, εφόσον αυτό το κριτήριο συνδέεται με το αντικείμενο της συμβάσεως, δεν παρέχει στην αναθέτουσα αρχή απεριόριστη ελευθερία επιλογής, μνημονεύεται ρητώς στη συγγραφή υποχρεώσεων ή στην προκήρυξη του διαγωνισμού.

Το Δικαστήριο κατέληξε την ανωτέρω κρίση του, τονίζοντας ότι: «η *χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος είναι χρήσιμη για την προστασία του περιβάλλοντος στο μέτρο που συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών αερίου με αποτέλεσμα το φαινόμενο του θερμοκηπίου, που περιλαμβάνεται μεταξύ των κυρίων αιτιών για τις κλιματικές αλλαγές που η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να καταπολεμήσουν*». Εξάλλου, συνεχίζει η απόφαση «*ακριβώς με αυτή*

την προοπτική η Οδηγία 2001/77 αποσκοπεί να ευνοήσει, με τη χρησιμοποίηση της ισχύος των δυνάμεων της αγοράς, την αύξηση της συμβολής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην εσωτερική αγορά, στόχο ο οποίος, σύμφωνα με τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της, αποτελεί υψηλή προτεραιότητα της Κοινότητας».

Καθίσταται σαφές από την προαναφερθείσα νομολογία του ΔΕΕ ότι η προώθηση των ΑΠΕ συνιστά μία από τις κυριότερες προτεραιότητες της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής.

Μέρος Δεύτερο: Το ελληνικό Θεσμικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ

2.1 Εξέλιξη του εθνικού θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου

2.1.1 Το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο (από το Ν. 1559/1985 στον Ν. 3468/2006)

Απαρχή της εισόδου των ανανεώσιμων πηγών στην Ελλάδα, αποτέλεσε ο **Ν. 1559/1985**, «*Ρύθμιση θεμάτων εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ειδικών θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις*», με τον οποίο δόθηκε η δυνατότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ σε ιδιώτες και στους ΟΤΑ (ως ανεξάρτητους αυτοπαραγωγούς), μέχρι το τριπλάσιο της ισχύος των εγκαταστάσεών τους και την πώληση της περίσσειας ενέργειας στη ΔΕΗ. Η συνεισφορά του νόμου αυτού στην ανάπτυξη των ΑΠΕ ήταν μηδαμινή, λόγω της χαμηλής τιμής αγοράς της ενέργειας από την ΔΕΗ αλλά και των πολύπλοκων διαδικασιών αδειοδότησης, με αποτέλεσμα το 1993 να λειτουργούν ανεμογεννήτριες συνολικής ισχύος 27 MW, από τις οποίες μόνον 3 MW ανήκαν σε ΟΤΑ, ενώ οι λοιπές στην ΔΕΗ. Ο ιδιωτικός τομέας παρέμεινε εκτός σκηνής μέχρι το 1995³². Αξίζει να αναφερθεί και η προγενέστερη ρύθμιση του **Ν. 1475/1984** «*Αξιοποίηση Γεωθερμικού Δυναμικού*», ο οποίος περιείχε βασικές διατάξεις σχετικά με τα δικαιώματα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης του γεωθερμικού δυναμικού καθώς και εκμίσθωσης γεωθερμικών πηγών.

Η ουσιαστική έναρξη της ανάπτυξης των ΑΠΕ έγινε σχεδόν μία δεκαετία αργότερα, με τον εξειδικευμένο **Ν. 2244/1994** «*Ρύθμιση θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις*», ο οποίος καθόρισε το θεσμικό και αδειοδοτικό πλαίσιο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ στην Ελλάδα³³. Βασική κατεύθυνση του νόμου αυτού υπήρξε η αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο,

³² Βλ. 5η Εθνική Έκθεση για το επίπεδο διεύθυνσης της ανανεώσιμης ενέργειας το έτος 2010 (άρ. 3 της Οδ. 2001/77/ΕΚ), Σεπτέμβριος 2009, ΥΠΕΚΑ, Γενική Δ/ση Ενέργειας, Δ/ση Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του Υπουργείου: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ysYxrE3la94%3d&tabid=285>, σελ. 7.

³³ Με το άρ. 3 παρ. 1 και 5 του νόμου αυτού καθιερώθηκε η απαίτηση εφοδιασμού των σταθμών ΑΠΕ με άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας.

μέσω της δυνατότητας παραγωγής της ενέργειας αυτής και σε ιδιώτες, με μοναδικό σκοπό την περαιτέρω πώλησή της στη ΔΕΗ, και της επαύξησης των δυνατοτήτων αυτοπαραγωγής. Όρισε επίσης επαρκείς και ενιαίες τιμές αγοράς της πωλούμενης στην ΔΕΗ ενέργειας, καθώς και δεκαετή διάρκεια των σχετικών συμβάσεων αγοραπωλησίας, παρέχοντας ένα σταθερό επενδυτικό περιβάλλον. Παράλληλα θεσπίστηκαν ισχυρά οικονομικά και αναπτυξιακά κίνητρα (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ενέργειας, Αναπτυξιακός Νόμος κ.ά.), τα οποία περιλάμβαναν επιδοτήσεις των δαπανών εγκατάστασης ΑΠΕ και Συμπαραγωγής, ώστε παρά τα εμπόδια λόγω των πολύπλοκων διαδικασιών αδειοδότησης, που δεν κατέστη δυνατόν να ξεπεραστούν, να προσελκυστούν ιδιωτικά κεφάλαια και να σημειωθεί σημαντική πρόοδος. Στη συνέχεια ακολούθησε η έκδοση πληθώρας κανονιστικών αποφάσεων και διευκρινιστικών εγκυκλίων σχετικά με τα ζητήματα ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ.

Στο ίδιο ως άνω πνεύμα κινείται και ο **N. 2773/1999** για την «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις», με τον οποίο καθιερώθηκε η υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής και για τις ΑΠΕ. Οι σχετικές υπηρεσίες και δραστηριότητες με την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και προμήθεια της ηλεκτρικής ενέργειας ανάγονται σε υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (άρθρο 1), ενώ κατά το άρθρο 35 παρ. 5 τα έργα ΑΠΕ χαρακτηρίζονται ως έργα δημόσιας ωφέλειας ασχέτως του φορέα υλοποίησης τους και επιτρέπεται επίσης η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων ή η εις βάρος αυτών σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων για την εγκατάσταση των εν λόγω έργων. Παράλληλα, περιέχονται διατάξεις σχετικές με την ευνοϊκή τιμολόγηση των ΑΠΕ και την κατά προτεραιότητα πρόσβαση στο Δίκτυο³⁴ και έγχυση αυτών στο Σύστημα³⁵ (άρθρο 35 παρ. 1 και 2).

³⁴ Κατά το άρ. 2 του ν. 2773/1999 «Δίκτυο είναι το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ Α.Ε. που είναι εγκατεστημένο στην ελληνική επικράτεια, το οποίο αποτελείται από γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης και εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο αυτό».

³⁵ Κατά το άρ. 2 του ν. 2773/1999 «Σύστημα είναι οι γραμμές υψηλής τάσης, οι εγκατεστημένες στην ελληνική επικράτεια διασυνδέσεις, χερσαίες ή θαλάσσιες και όλες οι εγκαταστάσεις, εξοπλισμός και εγκαταστάσεις ελέγχου που απαιτούνται για την ομαλή, ασφαλή και αδιάλειπτη διακίνηση ηλεκτρικής ενέργειας από έναν σταθμό παραγωγής σε έναν υποσταθμό, από έναν υποσταθμό σε έναν άλλο ή προς ή από οποιαδήποτε διασύνδεση. Στο Σύστημα δεν

Με το **N. 2941/2001** «Απλοποίηση διαδικασιών ίδρυσης εταιρειών, αδειοδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, ρύθμιση θεμάτων της Α.Ε. "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ" και άλλες διατάξεις», έγινε μια προσπάθεια απλοποίησης των διαδικασιών αδειοδότησης των έργων ΑΠΕ. Στα πλαίσια αυτά επετράπη στους επενδυτές να κατασκευάζουν τα έργα σύνδεσης των σταθμών ΑΠΕ με το Σύστημα ή το Δίκτυο, ενώ ορίστηκε ότι δεν απαιτείται οικοδομική άδεια για την κατασκευή ηλιακών σταθμών και ανεμογεννητριών, αλλά αρκεί η έγκριση εργασιών από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία (Δεν απαλλάσσονται όμως από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας οι δομικές κατασκευές, όπως είναι τα θεμέλια των πύργων ανεμογεννητριών και τα οικήματα στέγασης του εξοπλισμού ελέγχου και των μετασχηματιστών). Επίσης, προβλέφθηκε η δημιουργία «Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ» και τροποποιήθηκε η διάταξη του άρθρου 58 του Ν. 998/1979, έτσι ώστε υπό προϋποθέσεις να επιτρέπεται η εγκατάσταση έργων ΑΠΕ σε δάση και δασικές εκτάσεις.

Στο ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο εντάσσεται και ο **N. 3175/2003** «Αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού, τηλεθέρμανση και άλλες διατάξεις», με τον οποίο ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τη γεωθερμία, σε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού του σχετικού νομοθετικού πλαισίου και δημιουργίας των κατάλληλων προϋποθέσεων για την αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού της χώρας.

Τέλος, επενδυτικά σχέδια για την κατασκευή σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, δεδομένου ότι ενέχουν υψηλό επενδυτικό ρίσκο, εντάσσονται στο καθεστώς ενισχύσεων του -γνωστού και ως Αναπτυξιακού- **N. 3299/2004** «Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση».

2.1.1.1 Ο Ν. 3468/2006

Η εφαρμογή του ως άνω νομοθετικού πλαισίου, εκ του αποτελέσματος αποδείχτηκε προβληματική, καθώς χαρακτηρίστηκε ως ιδιαίτερα πολύπλοκο, ασαφές και με πολλές επικαλύψεις και αντιφάσεις. Τα προβλήματα εντοπίστηκαν

περιλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, οι γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο, καθώς και το δίκτυο των μη Διασυνδεδεμένων Νησιών».

στην έλλειψη ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού, αλλά και στη διοικητική και δικαστική εμπλοκή των έργων ΑΠΕ και της αδειοδότησής τους, με αποτέλεσμα χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης και μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης έργων ΑΠΕ.

Η πρώτη συντεταγμένη προσπάθεια σε εθνικό επίπεδο αντιμετώπισης των ανωτέρω προβλημάτων και προώθησης των ΑΠΕ, έγινε με τη θέσπιση του **N. 3468/2006 «Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις»**, με τον οποίο μεταφέρθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη οι Οδηγίες 2001/77/ΕΚ και 2004/8/ΕΚ. Για πρώτη φορά επίσης, τέθηκε δεσμευτικός εθνικός στόχος συμμετοχής της ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο, και συγκεκριμένα η αύξηση αυτής κατά 20,1% ως το 2010 και κατά 29% ως το 2020, καθώς και ο γενικός στόχος της προώθησης των ΑΠΕ κατά προτεραιότητα στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων ο υπόψη νόμος προέβλεπε μέσα ενίσχυσης όπως η κατά προτεραιότητα έγχυση στο Σύστημα και η εγγυημένη πώληση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, το σύστημα τιμολόγησης σε μηνιαία βάση, τόσο στο Διασυνδεδεμένο όσο και στο Μη Διασυνδεδεμένο Σύστημα, καθώς και το σύστημα έκδοσης εγγυήσεων προέλευσης της παραγόμενης από ΑΠΕ ηλεκτρικής ενέργειας. Ως προς την αδειοδοτική διαδικασία διατήρησε εν πολλοίς το προηγούμενο καθεστώς, απαιτώντας την έκδοση αδειών παραγωγής, εγκατάστασης και λειτουργίας, όπως και την περιβαλλοντική αδειοδότηση, επιχειρώντας ωστόσο την απλοποίηση και επιτάχυνση των σχετικών διαδικασιών.

2.1.1.2 Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων ΑΠΕ

Ως προς την περιβαλλοντική αδειοδότηση των εγκαταστάσεων ΑΠΕ εφαρμογή έχει ο **N. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος»**, σύμφωνα με το άρθρο 3 του οποίου, τα έργα και δραστηριότητες κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με το βαθμό επίπτωσής τους στο περιβάλλον, για τις οποίες (κατηγορίες) προβλέπεται και διαφορετική αδειοδοτική διαδικασία³⁶. Για τα έργα

³⁶ Βλ. την εκδοθείσα ΚΥΑ υπ' αρ. Η.Π. 15393/2332/05.08.2002 υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών - Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ Α'/160/1986) όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 "Εναρμόνιση του ν. 1650/1986

ΑΠΕ η ως άνω διαδικασία προβλεπόταν στην υπουργική απόφαση υπ' αριθ. **οικ. 104247/ΕΥΠΕ/ΥΠΕΧΩΔΕ/25.05.2006** «*Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002*»³⁷.

Η εν λόγω απόφαση είχε εφαρμογή:

α) στα νέα έργα ΑΠΕ των υποκατηγοριών 1 και 2 της πρώτης (Α') κατηγορίας, και 3 και 4 της δεύτερης (Β') κατηγορίας,

β) στον εκσυγχρονισμό, επέκταση, βελτίωση ή τροποποίηση των υφιστάμενων έργων ΑΠΕ των ίδιων υποκατηγοριών, εφόσον επέρχονται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και

γ) στην ανανέωση της ισχύος της απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων υφιστάμενων έργων ΑΠΕ (άρθρο 2 ΥΑ).

Επίσης η υπουργική απόφαση υπ' αριθ. **οικ. 104248/ΕΥΠΕ/ΕΠΕΧΩΔΕ/25.05.2006** «*Περιεχόμενο, δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία των Προμελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ), των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), καθώς και συναφών μελετών περιβάλλοντος, έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)*»³⁸, καθόριζε αναλυτικά το απαιτούμενο περιεχόμενο και τύπο των προς υποβολή μελετών.

Αναφορικά με την προβλεπόμενη στην υπουργική απόφαση διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ), αυτή αφορούσε έργα που εντάσσονται στην πρώτη κατηγορία. Η διαφοροποίηση μεταξύ των υποκατηγοριών 1 και 2 της πρώτης κατηγορίας έργων εμφανίζεται ως προς τις διοικητικές αρχές ενώπιον των οποίων εξελίσσεται η διαδικασία αυτή, καθώς για τα μεν έργα της 1^{ης} υποκατηγορίας ο σχετικός φάκελος έπρεπε να υποβληθεί ενώπιον της Ειδικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος (ΕΥΠΕ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, ενώ για τα έργα της 2^{ης} υποκατηγορίας ενώπιον της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος Χωροταξίας (ΔΙΠΕΧΩ) της

με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ κ.α. (ΦΕΚ Α'/91/2002)», ΦΕΚ Β'/1022/05.08.2002, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

³⁷ ΦΕΚ Β' 663/26.05.2006.

³⁸ ΦΕΚ Β' 663/26.05.2006.

οικείας Περιφέρειας. Στην περίπτωση των έργων ΑΠΕ δεύτερης κατηγορίας αντί για ΠΠΕΑ υποβαλλόταν περιβαλλοντική έκθεση, με την οποία τεκμηριωνόταν η συμμόρφωση με τις διατάξεις που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος. Μετά την ΠΠΕΑ σε περίπτωση θετικής γνωμοδότησης, ο ενδιαφερόμενος καλούταν να υποβάλει Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ). Η διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ολοκληρωνόταν με την έκδοση της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) από το αρμόδιο όργανο. Η ΕΠΟ για την εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ είχε ισχύ δέκα ετών και μπορούσε να ανανεώνεται, μία ή περισσότερες φορές, μέχρι ίσο χρόνο, κάθε φορά (άρθρο 8 παρ. 7, Ν. 3468/2006).

2.1.2 Εθνικός Χωροταξικός Σχεδιασμός για τις ΑΠΕ

Η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων ΑΠΕ αρχικά αντιμετωπίστηκε σχεδόν αποκλειστικά στο πλαίσιο των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης των σχετικών έργων, ελλείπει χωροταξικού σχεδιασμού. Ωστόσο, η ανάγκη ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού για τις ΑΠΕ υπήρξε ιδιαίτερα έντονη³⁹, με αποτέλεσμα τη θέσπιση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ) για τις ΑΠΕ⁴⁰, το οποίο εξειδικεύει και συμπληρώνει τις κατευθύνσεις που θέτει το γενικό πλαίσιο⁴¹.

Το ειδικό χωροταξικό πλαίσιο επιδιώκει τη διαμόρφωση πολιτικών χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ⁴², ανά κατηγορία δραστηριότητας

³⁹ Βλ. σχετικά άρ. 1 παρ. 2 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, όπου ρητώς αναφέρεται η επιδίωξη «να παρασχεθεί, εκτός των άλλων, ένα σαφές πλαίσιο στις αδειοδοτούσες αρχές και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, ώστε να προσανατολιστούν σε καταρχήν κατάλληλες από χωροταξικής απόψεως περιοχές εγκατάστασης και να περιορίσουν έτσι τις αβεβαιότητες και τις συγκρούσεις χρήσεων γης που συχνά αναφέρονται επί του πεδίου». Βλ. ακόμη και τον μεγάλο αριθμό περιπτώσεων εγκατάστασης ΑΠΕ που ήχθησαν ενώπιον του ΣτΕ εξαιτίας προβλημάτων χωροθέτησης, ιδίως σε δασικές εκτάσεις.

⁴⁰ Το οποίο εγκρίθηκε με την ΚΥΑ υπ' αριθ. 49828/12.11.2008, ΦΕΚ Β' 2464/03.12.2008.

⁴¹ Βλ. άρ. 7, Ν. 2742/1999, «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 207/07.10.1999.

⁴² Από τα έργα αυτά, ως προς την εφαρμογή των κανόνων του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, εξαιρούνται: α) Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης αδείας παραγωγής, αδείας εγκατάστασης και άδειας λειτουργίας, β) τα Μεγάλα

και κατηγορία χώρου, την καθιέρωση κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης που θα επιτρέπουν αφενός την δημιουργία βιώσιμων εγκαταστάσεων ΑΠΕ και αφετέρου την αρμονική ένταξή τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, καθώς και τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης των εγκαταστάσεων ΑΠΕ, ώστε να επιτευχθεί ανταπόκριση στους στόχους των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών (άρθρο 1 παρ. 1 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ).

Το σύστημα που έχει επιλεγεί στο ειδικό χωροταξικό πλαίσιο διακρίνει την επικράτεια σε κατηγορίες περιοχών στις οποίες αποκλείεται, εν όλω ή εν μέρει, η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ, προσδιορίζει τις κατάλληλες περιοχές για την υποδοχή των ΑΠΕ, και τις ειδικότερες ανά κατηγορία ΑΠΕ χωροταξικές προϋποθέσεις εγκατάστασης, ιδίως σε συνάρτηση με τη φυσιογνωμία, τη φέρουσα ικανότητα και το περιβάλλον των περιοχών εγκατάστασης.

Ως προς τις εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας εντοπίζονται, με βάση τα στοιχεία του αιολικού δυναμικού, οι κατάλληλες περιοχές που θα επιτύχουν την μεγαλύτερη χωρική συγκέντρωση των αιολικών εγκαταστάσεων, την επίτευξη οικονομιών κλίμακας στα απαιτούμενα δίκτυα, τις βιώσιμες εγκαταστάσεις, με αρμονική ένταξη στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και στο τοπίο, τις περιοχές αποκλεισμού και τη φέρουσα ικανότητα των περιοχών⁴³. Η χωροθέτηση τους απαγορεύεται σε ορισμένες περιοχές όπως διατηρητέα μνημεία μείζονος σημασίας, οριοθετημένες αρχαιολογικές ζώνες προστασίας, περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης, υγρά τοπία διεθνούς σημασίας, οικότοποι προτεραιότητας (Δίκτυο Natura 2000⁴⁴), εντός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2000 κατοίκων, οριοθετημένες λατομικές περιοχές και μεταλλευτικές ζώνες, και σε ακτές κολύμβησης (άρθρο 6 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ). Περαιτέρω

Υδροηλεκτρικά Έργα (ΜΥΗΕ), λόγω των ιδιομορφιών που παρουσιάζουν, και γ) οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που χαρακτηρίζονται ως μη οχλούσες εγκαταστάσεις κατά την πολεοδομική νομοθεσία, με εξαίρεση τα ΜΥΗΕ (άρ. 3 παρ. 1, ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ).

⁴³ Παράρτημα Ι του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ όπου καθορίζονται οι Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (ΠΑΠ) και Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (ΠΑΚ) στην ηπειρωτική χώρα.

⁴⁴ Βλ. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21^{ης}.05.1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, ΕΕΕΕ L 206 της 22.07.1992, σελ. 7, καθώς και την υπ' αριθ. 2006/613/ΕΚ απόφαση της Επιτροπής της 19.07.2006, σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, ΕΕΕΕ L 259 της 21.09.2006, σελ. 1.

καθορίζονται ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στην ηπειρωτική χώρα (άρθρο 7 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ), στην νησιωτική χώρα (άρθρο 8 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ), στην Αττική (άρθρο 9 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ) και στο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες (άρθρο 10 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ).

Όσον αφορά τα Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα (ΜΥΗΕ)⁴⁵, η χωροθέτησή τους αποσκοπεί στον εντοπισμό υδατικών διαμερισμάτων με εκμεταλλεύσιμο υδραυλικό δυναμικό, στον προσδιορισμό περιοχών ασυμβατότητας ή αποκλεισμού, μέσα στις οποίες πρέπει να αποκλεισθεί η χωροθέτηση των ΜΥΗΕ και των συνοδευτικών τους έργων, στον καθορισμό κριτηρίων για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας των υποδοχέων ΜΥΗΕ, στον καθορισμό κριτηρίων και κανόνων ένταξης των ΜΥΗΕ στο φυσικό, πολιτιστικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής εγκατάστασης, στην εφαρμογή των αρχών διαχείρισης των υδάτων σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία (άρθρο 12 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ). Καθορίζονται οι περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησής τους, που είναι αντίστοιχες αυτών των αιολικών σταθμών (άρθρα 14 και 15 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ), καθώς και τα κριτήρια για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας των υποδοχέων (άρθρο 16 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ).

Τέλος καθορίζονται κριτήρια χωροθέτησης εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας, ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο, γεωθερμικής ενέργειας και νέων μορφών ΑΠΕ (άρθρα 17, 18, 19 και 20 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ αντίστοιχα).

2.2 Ζητήματα εφαρμογής στην Ελλάδα

2.2.1 Ανασταλτικοί παράγοντες διείσδυσης των ΑΠΕ

Όπως καταδείχθηκε από την ανωτέρω ανάλυση του προϋφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου για τις ΑΠΕ, αν και υπήρξε η βούληση του εθνικού νομοθέτη να προωθηθεί η ανάπτυξη και η χρήση των μορφών αυτών, εκ του αποτελέσματος η εφαρμογή του χαρακτηρίζεται ως προβληματική. Οι κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες εντοπίστηκαν στο απρόσφορο νομοθετικό πλαίσιο, στον

⁴⁵ Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα θεωρούνται οι υδροηλεκτρικές μονάδες με Εγκατεστημένη Ισχύ μέχρι δεκαπέντε (15) MWe. Βλ. άρ. 27 παρ. 4, Ν. 3468/2006 ως ισχύει το οποίο εξαιρεί από την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού την υδραυλική ενέργεια που παράγεται από υδροηλεκτρικούς σταθμούς, οι οποίοι διαθέτουν συνολική Εγκατεστημένη Ισχύ μεγαλύτερη των δεκαπέντε (15) MW.

καθυστερημένο χωροταξικό σχεδιασμό ειδικά για τις ΑΠΕ, αλλά και στη διοικητική και δικαστική εμπλοκή των έργων ΑΠΕ και της αδειοδότησής τους.

Πιο συγκεκριμένα, παρά τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου και τη συνολική ρύθμιση της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με το Ν. 3468/2006, παρέμειναν σημαντικές διαδικαστικές αγκυλώσεις, με την εθνική διοίκηση να τηρεί επιφυλακτική στάση απέναντι στην εγκατάσταση έργων ΑΠΕ. Η αδειοδοτική διαδικασία απαιτεί τη συνδρομή πολλών αρμόδιων διοικητικών φορέων, χωρίς ωστόσο να τίθενται αυστηρές προθεσμίες, με συνέπεια η ολοκλήρωση της αδειοδότησης να καθίσταται εξαιρετικά χρονοβόρα και πολύπλοκη. **Αρνητικά συμβάλλει, επίσης, το γεγονός της συχνής τροποποίησης των κανονιστικών πράξεων που συνθέτουν το πλέγμα της αδειοδοτικής διαδικασίας, δημιουργώντας ανασφάλεια δικαίου και αποτρέποντας τους ενδιαφερόμενους επενδυτές.** Επιπλέον, η καθυστέρηση της έγκρισης του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, δημιούργησε σοβαρά εμπόδια στη δυναμική διεξόδου των ΑΠΕ στην εθνική ενεργειακή αγορά, ενώ η προσπάθεια αντιμετώπισης μέσω των διαδικασιών περιβαλλοντική αδειοδότησης δεν στάθηκε δυνατό να αντικαταστήσει τον αναγκαίο ειδικό χωροταξικό σχεδιασμό.

Επιπλέον, η εν λόγω μορφή ενέργειας είναι τεχνικά δύσκολο να αποθηκευτεί, ενώ υπάρχει αδυναμία ελέγχου της διαθεσιμότητάς της, δεδομένου ότι η παραγωγή της εξαρτάται από φυσικές και άρα απρόβλεπτες δυνάμεις. Για τη διεξόδου της, είναι κρίσιμης σημασίας η ανάπτυξη και άρα η επάρκεια, είτε μέσω ενίσχυσης, είτε μέσω έργων επέκτασης, του υφιστάμενου του Δικτύου. Η έλλειψη των αναγκαίων υποδομών, ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλό δυναμικό ΑΠΕ, αναχαιτίζει την ένταξη περισσότερων μονάδων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας.

Τροχοπέδη στην ανάπτυξη των ΑΠΕ αποτελεί και η ελλιπής ενημέρωση τόσο των πολιτών για τα περιβαλλοντικά οφέλη, το κόστος και τη γενικότερη σημασία των ΑΠΕ, με αποτέλεσμα τη συχνά επιφυλακτική στάση και την αντίδραση περιβαλλοντικών οργανώσεων καθώς και των τοπικών παραγόντων με βάση ατεκμηρίωτους φόβους περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οπτικών και ηχητικών οχλήσεων κ.λπ. Η αρνητική αυτή στάση οδηγεί ένα μεγάλο μέρος των αδειοδοτικών πράξεων των έργων ΑΠΕ σε κρίση ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας, μετά την άσκηση αιτήσεων ακύρωσης, αναστέλλοντας ή και ακυρώνοντας την ανάπτυξή τους. Απαιτούνται, επομένως, συντονισμένες ενέργειες της πολιτείας και των τοπικών και περιφερειακών αρχών, προκειμένου, μέσω της ενημέρωσης των

πολιτών, να επιτευχθεί ευρεία συναίνεση και αποδοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η ανωτέρω διαμορφωθείσα κατάσταση λειτουργεί ανασταλτικά για τις επενδύσεις στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών, καθώς η ανασφάλεια, οι απρόβλεπτοι παράγοντες και οι καθυστερήσεις καθιστούν επισφαλείς τις επενδύσεις στο σχετικό τομέα.

2.2.2 Ο ρόλος του Συμβουλίου Επικρατείας

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω η ανάπτυξη των ΑΠΕ έχει αντιμετωπίσει αρκετά εμπόδια τα οποία εντοπίζονται κυρίως σε ζητήματα περιβαλλοντικής αδειοδότησης, χωροθέτησης και εγκατάστασης των έργων αυτών. Ιδιαίτερα καθοριστική υπήρξε η συμβολή του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) με τη νομολογία του ως προς την προστασία του περιβάλλοντος. Το ανώτατο ακυρωτικό αν και αρχικά εμφανίστηκε ενθαρρυντικό ως προς την προώθηση των ΑΠΕ, τελευταία παρατηρείται στη νομολογία του μια επιφυλακτική στάση.

Πιο συγκεκριμένα, εντάσσοντας την ανάπτυξη των ΑΠΕ στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, ιδίως των μικρών νήσων και των ευπαθών οικοσυστημάτων, τη βιωσιμότητα των οποίων διασφαλίζει μόνο ένα ήπιο ενεργειακό σύστημα, εκτίμησε ότι οι εν λόγω περιοχές, είναι το κατ' εξοχήν προσφερόμενο πεδίο εφαρμογής μεθόδων παραγωγής ενέργειας εξ ανανεώσιμων πηγών του φυσικού περιβάλλοντος⁴⁶. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία του υπόψη δικαστηρίου οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συνιστούν πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον και ειδικότερη έκφανση, αλλά και βασική συνιστώσα της αιεφόρου ανάπτυξης, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι η ανάπτυξη τους αποτελεί βασική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού⁴⁷.

Παρά την ανωτέρω ενθαρρυντική θεώρηση, οι ελλείψεις του νομοθετικού πλαισίου, ιδίως ως προς το χωροταξικό σχεδιασμό, το περίπλοκο αδειοδοτικό καθεστώς, αλλά και η επιφυλακτική στάση -λόγω ελλιπούς ενημέρωσης- πολιτών, τοπικών κοινωνιών και περιβαλλοντικών οργανώσεων, έχει φέρει προς κρίση

⁴⁶ Βλ. ΣτΕ 2805/1997 (σκ. 6), ΟλΣτΕ 2939/2000 (σκ. 5).

⁴⁷ Βλ. ΕΑ ΣτΕ 914/2008 (σκ. 7), ΕΑ ΣτΕ 1204/2008 (σκ. 7),

ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας ένα μεγάλο μέρος των αδειοδοτικών πράξεων που αφορούν έργα ΑΠΕ.

Οι εγκαταστάσεις ΑΠΕ, αν και αδιαμφισβήτητα φιλικές προς το περιβάλλον, δεν αποκλείεται να έχουν και ορισμένες δυσμενείς επιπτώσεις ιδίως σε ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές, αν δεν προηγηθεί πλήρης επιστημονική μελέτη όλων των επιπτώσεων⁴⁸. Προς τούτο, το ΣτΕ έχει κρίνει ότι «πριν από την προέγκριση (χωροθέτησης) πρέπει να υποβάλλεται η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων προκειμένου να διαφωτισθούν τα αρμόδια όργανα της Διοικήσεως ως προς τα στοιχεία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σχεδιαζόμενου νέου έργου και να μπορέσουν έτσι να εκτιμήσουν τις αναμενόμενες επιδράσεις του στο περιβάλλον [...]. Η υποβαλλομένη στην περίπτωση αυτή μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου και όταν, ανεξαρτήτως της τυχόν ονομασίας της ως τεχνικής εκθέσεως ή μελέτης, περιέχει τα (απαιτούμενα στοιχεία), κατά τρόπο ώστε η μελέτη αυτή να έχει ουσιαστικώς τα χαρακτηριστικά επιστημονικής εργασίας με λογική θεμελίωση και τεκμηρίωση των κρίσεων»⁴⁹. Μάλιστα, σε απόφαση σχετική με την πραγματοποίηση έργων εκμεταλλεύσεως του υδάτινου δυναμικού ποτάμιου οικοσυστήματος για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, θεώρησε αναγκαίο για την αξιολόγηση των συνεπειών στο περιβάλλον, να λαμβάνονται υπ' όψη οι συνολικές επιπτώσεις στο ποτάμιο οικοσύστημα από τις επί μέρους επεμβάσεις, καθώς δεν αρκεί η εξέταση των συνεπειών που θα έχει κάθε μεμονωμένη επέμβαση, ασυνδέτως προς τις υπόλοιπες υπό πραγματοποίηση ή ήδη πραγματοποιηθείσες⁵⁰.

Περαιτέρω, πλούσια νομολογία έχει παραχθεί σχετικά με το ζήτημα της χωροθέτησης των έργων ΑΠΕ, ενόψει και του γεγονότος ότι μόλις το 2008 εγκρίθηκε το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ, το οποίο προσδιόρισε τις γενικές κατευθύνσεις χωροθέτησης των εν λόγω έργων. Πριν τη θέσπιση του ειδικού πλαισίου, για να παρασχεθεί άδεια εγκατάστασης σε μονάδα ΑΠΕ, απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η έγκριση για την περιοχή εγκατάστασης Ειδικών ή Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και

⁴⁸ Βλ. ΣτΕ 3289/2004 (σκ. 6).

⁴⁹ Βλ. ΣτΕ 2945/2003 (σκ. 8).

⁵⁰ Βλ. ΣτΕ 863/2008 (σκ. 5).

Αειφόρου Ανάπτυξης ή ο χαρακτηρισμός τους ως Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων διαφορετικά και μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής, η άδεια χορηγείται εφόσον είχε προηγηθεί συνολική μελέτη με συνεκτίμηση των προς κάλυψη ενεργειακών αναγκών και των επιπτώσεων του συνόλου της εγκατάστασης. Σημαντική επίσης, θεωρείται και η εγκατάσταση των ΑΠΕ σε περιοχές προστατευμένες, εθνικούς δρυμούς, αισθητικά δάση και διατηρητέα μνημεία της φύσης, καθώς και σε περιοχές που έχουν ενταχθεί στον εθνικό κατάλογο του Δικτύου Natura 2000⁵¹.

Αναφορικά με την εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ σε δάση και δασικές εκτάσεις, η έλλειψη σχετικής ρύθμισης, πριν την τροποποίηση του άρθρου 58 του Ν. 998/1979 από τον Ν. 2941/2001, με την οποία τα έργα ΑΠΕ συμπεριελήφθησαν ως έργα υποδομής στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης, οδήγησε στην ακύρωση πολλών έργων ΑΠΕ⁵². Με την υπ' αριθμό 2569/2004 απόφαση του ΣτΕ κρίθηκε ότι: *«ακόμη και οι επιτρεπόμενες από το Σύνταγμα και τον νόμο επεμβάσεις σε δάσος ή δασική έκταση, όπως είναι, η εγκατάσταση αιολικών σταθμών, πρέπει να διενεργούνται με την μεγαλύτερη δυνατή φειδώ, και αφού προηγουμένως κριθεί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση υπερτερεί της ανάγκης διαφυλάξεως της δασικής βλαστήσεως και ότι δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησης των αναγκών χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα. Εφ' όσον δε κριθεί ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε οι ως άνω ανάγκες πρέπει να*

⁵¹ Βλ. ΣτΕ 1805/2005, ΕΑ ΣτΕ 970/2006 με τις οποίες κρίθηκε ότι η αρμοδιότητα εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων κατασκευής και λειτουργίας αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εντός περιοχών που περιλαμβάνονται στο Δίκτυο Natura 2000 ανήκει στον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ. Βλ. επίσης την ΕΑ ΣτΕ 911/2008 η οποία προκειμένου να χορηγήσει αναστολή εκτέλεσης πράξης ΕΠΟ αιολικού σταθμού παραγωγής σε περιοχή σημαντική για τα πουλιά και όμορη με περιοχή Natura προέβη σε στάθμιση του υπό εκπόνηση τότε ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, του δημοσίου συμφέροντος συνιστάμενου στην ενίσχυση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και της ανάγκης να αποτραπεί η πιθανολογούμενη διατάραξη του οικοσυστήματος της περιοχής, αναστέλλοντας τελικά την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξεως.

⁵² Βλ. τις ΣτΕ 1322/2001, 1324/2001, με τις οποίες ακυρώθηκε άδεια εγκατάστασης αιολικού σταθμού σε δασική έκταση, ελλείψει νομίμου ερείσματος για την έκδοσή της, καθώς η εγκατάσταση αυτή θεωρείται μεγάλο δημόσιο έργο και απαιτείται για το επιτρεπτό της επέμβασης σε δάση ειδική νομοθετική πρόβλεψη.

ικανοποιούνται με την μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου. Συνεπώς, επιβάλλεται η κατά προτίμηση χρησιμοποίηση τμήματος δασικής εκτάσεως και μόνον εάν, κατά την σχετική προσηκόντως αιτιολογημένη κρίση της Διοικήσεως, δεν υπάρχει δασική έκταση κατάλληλη για τον σκοπό αυτό, μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αιολικού σταθμού σε δάσος».

Επιπλέον, με την απόφαση 964/2008 το Συμβούλιο Επικρατείας ακύρωσε πράξη κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης υπέρ ιδιωτικής εταιρείας δασικής εκτάσεως για την εγκατάσταση σταθμού ΑΠΕ, καθώς απαγορεύεται η υπέρ ιδιωτών απαλλοτρίωση των δασών και δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς και σε ΟΤΑ⁵³.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση υπ' αριθμό 2464/2009 του ακυρωτικού δικαστηρίου, καθώς με αυτή διαφαίνεται η τάση μεταστροφής της αρχικά ευνοϊκά διακείμενης στάσης απέναντι στην ανάπτυξη των ΑΠΕ. Με την εν λόγω απόφαση ακυρώθηκαν άδειες επέμβασης σε δημόσια χορτολιβαδική έκταση, έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, εγκατάστασης και οικοδομής Αιολικού Σταθμού που λειτουργεί στη Μύκονο, και συμβάλλει σημαντικά στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της, οι οποίες καλύπτονται κυρίως από θερμικές μονάδες παραγωγής, υψηλού λειτουργικού κόστους. Το δικαστήριο ακύρωσε τις παραπάνω άδειες για τον τυπικό λόγο της μη πρόβλεψης εγκατάστασης τέτοιας δραστηριότητας στο ισχύον ΠΔ από 07.03.2005 περί καθορισμού ΖΟΕ Μυκόνου⁵⁴, τη στιγμή που το εν λόγω προεδρικό διάταγμα τελεί σε δυσαρμονία με τις ιεραρχικά ανώτερες χωροταξικές ρυθμίσεις και ειδικότερα με το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, και δεν προσέτρεξε σε σύμφωνη προς την Οδηγία 2001/77 περί ΑΠΕ ερμηνεία, όπως επιβάλλει η νομολογία του ΔΕΕ.

Τέλος, ενδεικτική είναι η θέση της Συμβούλου Επικρατείας, κας Καραμανώφ, η οποία αναγνωρίζει τη σημαντική συμβολή των ΑΠΕ προς την κατεύθυνση βιώσιμων λύσεων, αναφέρει ωστόσο ότι «πράσινη ενέργεια» δεν υπάρχει, αφού η παραγωγή ενέργειας με οποιοδήποτε τρόπο και από οποιαδήποτε πηγή, αποτελεί πράγματι βιομηχανική δραστηριότητα, η οποία εξ ορισμού έχει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Κάθε πηγή παραγωγής ενέργειας, για να είναι πράγματι βιώσιμη,

⁵³ Βλ. και την ΕΑ ΣτΕ 194/2006, αλλά και την αντίθετη γνωμοδότηση ΝΣΚ υπ' αρ. 26/2007.

⁵⁴ ΦΕΚ Δ' 243/08.03.2005.

οφείλει να είναι συμβατή προς τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής στην οποία πρόκειται να εγκατασταθεί και να λειτουργήσει, η δε φέρουσα ικανότητα προσδιορίζεται με εντελώς εξατομικευμένα κριτήρια για κάθε συγκεκριμένη περιοχή. Η νομική συλλογιστική για την επιλογή της ενδεδειγμένης για κάθε περιοχή ΑΠΕ δεν πρέπει, επομένως να έχει τη μορφή: «παντού, εκτός από εκεί όπου προδήλως και κατά κοινή πείρα απαγορεύεται», αλλά αντιστρόφως, «μόνο εκεί όπου, μετά από ειδική μελέτη, επιτρέπεται».

2.3 Ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού θεσμικού πλαισίου για τις ΑΠΕ μέσω του Ν. 3851/2010

Η ανάγκη εκσυγχρονισμού του εθνικού θεσμικού πλαισίου προβάλλει σήμερα επιτακτικά, υπό το φως των ευρωπαϊκών επιταγών, αλλά κυρίως υπό την πίεση αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προκλήσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή φαίνεται να προσανατολίζεται η ελληνική πολιτεία λαμβάνοντας τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα, εναρμονιζόμενη με την ευρωπαϊκή πολιτική προώθησης των ανανεώσιμων πηγών, χωρίς ωστόσο να χάνεται στην πορεία η αυτονομία των εθνικών προτεραιοτήτων. Οι εθνικοί πολιτικοί δρώντες χρησιμοποιούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση για να διαμορφώσουν την εγχώρια πολιτική και υπό την έννοια αυτή συντελείται ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού θεσμικού πλαισίου.

Τον Ιανουάριο του 2009 το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το σχέδιο νόμου για την *«Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής»*, με το οποίο θα επιτυγχάνονταν η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ. Εν τέλει, αρκετούς μήνες αργότερα, ψηφίστηκε ο Ν. 3851/2010, ο οποίος επέφερε σημαντικές αλλαγές στο μέχρι τότε θεσμικό περιβάλλον των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ελλάδα, εισάγοντας νομικές καινοτομίες, τεχνικές και οικονομικές λύσεις, προσανατολισμένες στην αγορά και στην ανάπτυξη των ΑΠΕ. Επιπλέον, οι ρυθμίσεις του ανωτέρω νόμου συνδέονται ρητώς με την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και διαπνέονται από την αρχή της

βιώσιμης/αειφόρου ανάπτυξης⁵⁵, καθιστώντας αυτόν ένα πολύ καλό παράδειγμα εφαρμογής της εν λόγω αρχής. Ζητούμενο είναι η αναλογική προώθηση και των τριών συνιστωσών της αρχής, και όχι μόνο η προστασία του περιβάλλοντος, όπως συνάγεται από την αιτιολογική έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων⁵⁶: «Είναι σαφές ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη άμεσης λήψης μέτρων που θα εξασφαλίσουν τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. [...] Ο συνδυασμός της εξοικονόμησης ενέργειας με την ταχύρρυθμη προώθηση όλων των ΑΠΕ αποτελεί τη μόνη εγγυημένη και περιβαλλοντικά φιλική λύση, η οποία εγγυάται ταυτόχρονα και τη δημιουργία χιλιάδων νέων, πράσινων θέσεων εργασίας».

2.3.1 Στόχοι του Ν.3851/2010

Ως εκ τούτου, βασικός σκοπός του νομοθετήματος είναι η ενίσχυση της διεύθυνσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα της Ελλάδας, συμβάλλοντας έτσι τόσο στην προστασία του περιβάλλοντος όσο και στην (αποκεντρωμένη) οικονομική ανάπτυξη. Παραπληρωματικός σκοπός του είναι, μέσα από την προώθηση διαφανών διαδικασιών και τη μείωση των ασαφειών της ισχύουσας νομοθεσίας, να εξορθολογήσει και τελικά να επιταχύνει την αδειοδοτική διαδικασία, η οποία όντας προβληματική, εξαιρετικά χρονοβόρα και πολυδαίδαλη προσέφερε περιθώρια για αυθαιρεσίες και στάθηκε σημαντικό εμπόδιο στην ανάπτυξη των έργων ανανεώσιμων πηγών⁵⁷.

⁵⁵ Η αρχή αυτή επιδιώκει την προστασία του περιβάλλοντος με ταυτόχρονη την ενίσχυση της ανάπτυξης, στηριζόμενη σε τρεις άξονες: α) περιβαλλοντικός άξονας (προστασία περιβάλλοντος), β) οικονομικός άξονας (οικονομική ανάπτυξη) και γ) κοινωνικός άξονας (κοινωνική προστασία).

⁵⁶ Βλ. την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων στο σχέδιο νόμου «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Βουλής: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/E-KLIMAL-EISI.gxp.pdf>, σελ. 1.

⁵⁷ Ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση της αδειοδοτικής διαδικασίας, σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, υπολογίζεται σε 8 έως 10 μήνες συνολικά, σε αντίθεση με 3 έως 5 έτη που χρειαζόταν πριν. Βλ. σχετικό πίνακα στην από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, ό.π., σελ. 5.

Η πρώτη φιλόδοξη εξαγγελία βρίσκεται ήδη στο άρθρο 1 του Ν.3851/2010, όπου τίθεται ως εθνικός δεσμευτικός στόχος συμμετοχής της ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας ποσοστού 20% ως το 2020⁵⁸, στόχος ανώτερος από αυτόν του 18% που επιβάλλεται με την Οδηγία 2009/28/ΕΚ, ενώ για τη συμμετοχή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ποσοστό τουλάχιστον 40%. Με την ίδια διάταξη η προστασία του κλίματος, μέσω της προώθησης της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, ανάγεται σε περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα ύψιστης σημασίας για τη χώρα, στα πλαίσια της εξεύρεσης ισορροπίας μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος και οικονομικής ανάπτυξης. Η προτεραιότητα δε, αυτή, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις σχετικές σταθμίσεις.

2.3.2 Βασικές ρυθμίσεις του Ν.3851/2010

2.3.2.1 Ως προς την αδειοδοτική διαδικασία

Σύμφωνα με την απαίτηση της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ για απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και άρση των κανονιστικών φραγμών, ιδίως κατά την έγκριση, πιστοποίηση και αδειοδότηση μονάδων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ο εθνικός νομοθέτης προβαίνει στην απλοποίηση και εκλογίκευση της αδειοδοτικής διαδικασίας, θέτοντας συντομότερες προθεσμίες στις διοικητικές αρχές⁵⁹. Ως θετική εκτιμάται και η σύσταση Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εξυπηρέτησης Επενδυτών για έργα ΑΠΕ στους κόλπους του ΥΠΕΚΑ, στα πρότυπα φορέα μιας στάσης («one stop shop») με σκοπό παροχή πληροφοριών και τη συντονισμένη διεκπεραίωση αιτημάτων των επενδυτών που ενδιαφέρονται να

⁵⁸ Ο στόχος αυτός αντιστοιχεί στην εγκατάσταση τουλάχιστον 500-1000 νέων MW ετησίως ή τουλάχιστον 8.000-10.000 νέων MW ΑΠΕ, συνολικά, μέχρι το 2020, σύμφωνα με την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, όπ.π., σελ. 1.

⁵⁹ Ωστόσο, δεν προβλέπεται σε περίπτωση μη τήρησης των υπόψη προθεσμιών, να τεκμαίρεται θετική απάντηση της διοίκησης, εκτός από το στάδιο της διαδικασίας έκδοσης ΕΠΟ κατά το οποίο οι αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς που υποχρεούνται να γνωμοδοτούν οφείλουν να το πράξουν εντός των τασσόμενων προθεσμιών, διαφορετικά η απόφαση ΕΠΟ χορηγείται χωρίς τις γνωμοδοτήσεις τους (άρθρο 8 παρ. 6 εδάφιο τελευταίο, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

πραγματοποιήσουν επενδύσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (άρθρο 20, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

2.3.2.1.1 Η Άδεια Παραγωγής

Ειδικότερα, η διαδικασία έκδοσης της **άδειας παραγωγής** έργου ΑΠΕ, επανακτά τον προ του Ν. 3468/2006 χαρακτήρα της, ως μια πρώτη εκτελεστή άδεια σκοπιμότητας του έργου και αφορά πλέον την τεχνικοοικονομική επάρκεια αυτού. Ο ενδιαφερόμενος παραγωγός υποβάλλει την αίτησή του στην Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), η οποία πλέον από γνωμοδοτούν όργανο αναβαθμίζεται σε αποφασίζον⁶⁰ και υποχρεούται στη χορήγηση ή μη της άδειας εντός δύο μηνών από την υποβολή της αίτησης, εφόσον ο σχετικός φάκελος είναι πλήρης, άλλως από την συμπλήρωσή του (άρθρο 3 παρ. 2, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Σημαντική αλλαγή συνιστά και η αποσύνδεση της εν λόγω διαδικασίας από την περιβαλλοντική αδειοδότηση. Μετά την τροποποίηση του κριτηρίου θ' της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 3468/2006, η ΡΑΕ πλέον ελέγχει τη δυνατότητα υλοποίησης του έργου σε συμμόρφωση με το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, ώστε να διασφαλίζεται η κατ' αρχήν προστασία του περιβάλλοντος, σε αντίθεση με την προηγούμενη απαίτηση για συμφωνία με την κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία. Επιπλέον, η ΡΑΕ ελέγχει τη συμβατότητα του έργου με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. ι', Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Η άδεια παραγωγής ισχύει για χρονικό διάστημα μέχρι είκοσι πέντε ετών και μπορεί να ανανεώνεται, μέχρι ίσο χρόνο (άρθρο 3 παρ. 4, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Από την υποχρέωση έκδοσης άδειας παραγωγής προβλέπονται **εξαιρέσεις** για ορισμένες κατηγορίες εγκαταστάσεων ΑΠΕ, οι οποίες διαθέτουν χαμηλή εγκατεστημένη ισχύ (άρθρο 4 παρ. 1, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Οι εξαιρούμενες εγκαταστάσεις συνδέονται στο Σύστημα ή στο Δίκτυο, εφόσον δεν υφίστανται τεκμηριωμένοι τεχνικοί λόγοι που δικαιολογούν την άρνηση της σύνδεσης, ή υφίσταται κορεσμός των δικτύων (άρθρο 4 παρ. 3, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

2.3.2.1.2 Η περιβαλλοντική αδειοδότηση

⁶⁰ Κατά το προϊσχύον καθεστώς η άδεια παραγωγής εκδιδόταν με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης. Με τη νέα ρύθμιση σκοπείται ο περιορισμός της διάρκειας της σχετικής αδειοδοτικής διαδικασίας σε δύο μήνες.

Στα πλαίσια συντόμευσης της απαιτούμενης διαδικασίας, δίδεται στη συνέχεια η δυνατότητα παράλληλης διενέργειας των αδειοδοτικών πράξεων. Κατά το άρθρο 8 παρ. 3, Ν. 3468/2006 ως ισχύει, μετά την έκδοση της άδειας παραγωγής ο ενδιαφερόμενος, προκειμένου να του χορηγηθεί άδεια εγκατάστασης, ζητά ταυτόχρονα την έκδοση των εξής διοικητικών πράξεων: α) Προσφορά Σύνδεσης από τον αρμόδιο Διαχειριστή, β) Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ), και γ) Άδεια Επέμβασης σε δάσος ή δασική έκταση, εφόσον απαιτείται, ή γενικά των αναγκαίων αδειών για την απόκτηση του δικαιώματος χρήσης της θέσης εγκατάστασης του έργου.

Αναφορικά με την **περιβαλλοντική αδειοδότηση**, η ουσιαστική καινοτομία συνίσταται στη συγχώνευση σε μία ενιαία διαδικασία των διαδικασιών Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ). Μετά την έκδοση της άδειας παραγωγής έργου ΑΠΕ, ο φάκελος και η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) υποβάλλονται από τον ενδιαφερόμενο στην αρχή που είναι αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση⁶¹. Η αρχή αυτή αποφαινεται για τη χορήγηση ή μη απόφασης ΕΠΟ εντός τεσσάρων μηνών από το χρόνο που ο φάκελος και η ΜΠΕ θεωρηθούν πλήρεις. Οι κατά νόμο προβλεπόμενες γνωμοδοτήσεις στη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων ΑΠΕ, περιορίζονται αποκλειστικά στα θέματα αρμοδιότητας κάθε γνωμοδοτούντος φορέα και στην τήρηση των όρων και προϋποθέσεων χωροθέτησης που προβλέπονται στο ΕΠΧΣΑΑ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, όπως ισχύει κατά περίπτωση. Οι τασσόμενες προθεσμίες για την υποβολή των γνωμοδοτήσεων θεωρούνται στο σύνολο τους ως αποκλειστικές με αποτέλεσμα μετά την τυχόν άπρακτη παρέλευσή τους να χορηγείται η απόφαση

⁶¹ Η προϊσχύουσα ΥΑ υπ' αρ. οικ. 104247/ΕΥΠΕ/ΥΠΕΧΩΔΕ/25.05.2006 (βλ. ανωτέρω υποσημ. 197), για τα έργα που σύμφωνα με την ΚΥΑ υπ' αρ. Η.Π. 15393/2332/05.08.2002 (βλ. ανωτέρω υποσημ. 196) κατατάσσονται στην Α κατηγορία ως αρμόδια όργανα για την έκδοση ΕΠΟ όριζε τους Υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ και Ανάπτυξης, και κατά περίπτωση, τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ή τον Υπουργό Πολιτισμού ΠΕΚΑ και των κατά περίπτωση συναρμόδιων υπουργών. Για τα έργα της Β κατηγορίας, υποκατηγορίας 3 αρμόδια αρχή όριζε ως αρμόδιο τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, ενώ της υποκατηγορίας 4 τον Νομάρχη, ρύθμιση που διατηρεί το αρ. 8 παρ. 6, Ν. 3468/2006 ως ισχύει.

ΕΠΟ (άρθρο 8 παρ. 6, Ν. 3468/2006 ως ισχύει)⁶². Η απόφαση ΕΠΟ ισχύει για δέκα έτη και μπορεί να ανανεώνεται για μία ή περισσότερες φορές, μέχρι ίσο χρόνο κάθε φορά (άρθρο 8 παρ. 7, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Με την παράγραφο 13 του άρθρου 8 , Ν. 3468/2006 ως ισχύει, θεσπίζεται η **εξαίρεση** ορισμένων κατηγοριών έργων ΑΠΕ από την υποχρέωση έκδοσης απόφασης ΕΠΟ, είτε επειδή συνιστούν μικρή επέμβαση στο περιβάλλον λόγω της χαμηλής εγκατεστημένης ηλεκτρικής ισχύος τους, είτε επειδή έχει προηγηθεί η απαιτούμενη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στα πλαίσια προγενέστερης διαδικασίας. Συγκεκριμένα, εξαιρούνται, από την υποχρέωση έκδοσης απόφασης ΕΠΟ και απαιτείται μόνο χορήγηση βεβαίωσης της εν λόγω απαλλαγής τους:

- ✓ οι φωτοβολταϊκοί σταθμοί και οι ανεμογεννήτριες που εγκαθίστανται σε κτίρια ή και άλλες δομικές κατασκευές ή εντός οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων,
- ✓ οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που εγκαθίστανται σε γήπεδα, εφόσον η εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύς τους δεν υπερβαίνει τα εξής όρια ανά τεχνολογία: 0,5 MW για σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από γεωθερμία, ή με χρήση βιομάζας, βιοαερίου και βιοκαυσίμων, ή από φωτοβολταϊκά ή ηλιοθερμικά, και 20 kw για αιολικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής.

Ωστόσο, για τους ανωτέρω σταθμούς που εγκαθίστανται α) σε γήπεδα που βρίσκονται σε οριοθετημένες περιοχές του δικτύου Natura 2000 ή σε παράκτιες ζώνες που απέχουν λιγότερο από εκατό μέτρα από την οριογραμμή του αιγιαλού εκτός βραχονησίδων, ή β) γειτνιάζουν, σε απόσταση μικρότερη των εκατόν πενήντα μέτρων, με σταθμό ΑΠΕ της ίδιας τεχνολογίας που είναι εγκατεστημένος σε άλλο γήπεδο και έχει εκδοθεί γι' αυτόν άδεια παραγωγής ή απόφαση ΕΠΟ ή προσφορά σύνδεσης, η δε συνολική ισχύς των σταθμών υπερβαίνει τα παραπάνω καθοριζόμενα όρια εξαίρεσης, προβλέπεται η επιστροφή στον κανόνα

⁶² Βλ. και την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, όπ.π., σελ. 8, όπου επισημαίνεται ότι «λόγω της επιτακτικής ανάγκης επίσπευσης της διαδικασίας, οι τασσόμενες προθεσμίες για τη γνωμοδότηση των φορέων ορίζονται στο σύνολό τους αποκλειστικές. Υπό την έννοια αυτή, η αδικαιολόγητη παράλειψη διατύπωσης γνώμης συνιστά πειθαρχικό αδίκημα κατά τις διατάξεις του υπαλληλικού κώδικα».

υποχρεωτικής έκδοσης ΕΠΟ (άρθρο 8 παρ. 13, εδάφιο τελευταίο, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Με τη ρύθμιση αυτή αφενός εξυπηρετείται η κοινωνική διάσταση του νόμου ευνοώντας τις μικρότερες εγκαταστάσεις ΑΠΕ, οι οποίες κατά κύριο λόγο ενδιαφέρουν ιδιώτες μικροεπενδυτές, και αφετέρου αποφεύγεται το ενδεχόμενο καταστρατήγησης του νόμου και παράκαμψης της περιβαλλοντικής διαδικασίας αδειοδότησης.

2.3.2.1.3 Οι Άδειες Εγκατάστασης και Λειτουργίας

Αφού εκδοθεί η απόφαση ΕΠΟ και καταστεί δεσμευτική η Προσφορά Σύνδεσης, ο δικαιούχος παραγωγός προχωρά στην αίτηση για τη χορήγηση **Άδειας Εγκατάστασης** (άρθρο 8 παρ. 5, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ, καθώς και κάθε έργο που συνδέεται με την κατασκευή και τη λειτουργία τους, συμπεριλαμβανομένων των έργων οδοποιίας πρόσβασης και των έργων σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο, επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν:

α) Σε γήπεδο ή σε χώρο, επί των οποίων ο αιτών έχει το δικαίωμα νόμιμης χρήσης.

β) Σε δάση ή δασικές εκτάσεις, εφόσον έχει επιτραπεί, επ αυτών, η εκτέλεση έργων σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του Ν. 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας», όπως ισχύει, ή το άρθρο 13 του Ν. 1734/1987 «Βοσκότοποι και ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με την κτηνοτροφική αποκατάσταση και με άλλες παραχωρήσεις καθώς και θεμάτων που αφορούν δασικές εκτάσεις», όπως ισχύει⁶³.

⁶³ Σημειώνεται, ειδικά για την εγκατάσταση σε δασική έκταση, η νέα παράγραφος Α.2 του άρθρου 24, Ν. 3468.2006 ως ισχύει, με την οποία ορίζεται ότι η πράξη χαρακτηρισμού περιοχής όπου σχεδιάζεται η εγκατάσταση σταθμών ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ με χρήση ΑΠΕ, εκδίδεται κατά προτεραιότητα σε σχέση με άλλα αιτήματα που δεν αφορούν αντίστοιχες περιοχές, σε χρόνο, μάλιστα, που δεν υπερβαίνει τον ένα μήνα από την υποβολή της σχετικής αίτησης. Η πράξη χαρακτηρισμού, μετά τη νόμιμη δημοσιοποίησή της, έχει το τεκμήριο νομιμότητας και δεσμεύει τις αρμόδιες υπηρεσίες της Διοίκησης, να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την έγκριση επέμβασης και την υλική εγκατάσταση του επενδυτή, ανεξάρτητα από τυχόν ενστάσεις και το χρόνο τελεσιδικίας της πράξης χαρακτηρισμού. Η εν λόγω ρύθμιση είναι αναλογική καθώς προωθεί τις επενδύσεις, φέρει τη διοίκηση προ των ευθυνών της αποτρέποντας καθυστερήσεις, ενώ προστατεύει τη δασική έκταση, αφού ο φορέας του έργου οφείλει σε κάθε περίπτωση να μεριμνά για τη μέγιστη προστασία των τυχόν στοιχείων δασικού περιβάλλοντος.

γ) Σε αιγιαλό, παραλία, θάλασσα ή σε πυθμένα της, εφόσον έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα χρήσης τους σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 2971/2001 «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει.

Η σχετική άδεια χορηγείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, εντός των ορίων της οποίας εγκαθίσταται ο σταθμός, για όλα τα έργα για τα οποία αρμόδιος για την περιβαλλοντική αδειοδότηση είναι ο Νομάρχης ή ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας (άρθρο 8 παρ. 1, Ν. 3468/2006 ως ισχύει), ενώ για τα έργα για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των οποίων αρμόδιος είναι ο Υπουργός ΠΕΚΑ με απόφαση αυτού (άρθρο 8 παρ. 2, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Η προθεσμία για την έκδοση της άδειας εγκατάστασης είναι δεκαπέντε εργάσιμες ημέρες από την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου των δικαιολογητικών, η οποία πρέπει σε κάθε περίπτωση να έχει ολοκληρωθεί μέσα σε τριάντα εργάσιμες ημέρες από την κατάθεση της σχετικής αίτησης. Στις ίδιες ανωτέρω διαδικασίες υπόκειται και η επέκταση σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ (άρθρο 8 παρ. 1, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Η ισχύς της άδειας εγκατάστασης είναι διετής, ενώ προβλέπεται η δυνατότητα παράτασης κατ' ανώτατο όριο, για ίσο χρόνο, εφόσον: α) κατά τη λήξη τα διετίας έχει εκτελεσθεί έργο, οι δαπάνες του οποίου καλύπτουν το 50% της επένδυσης ή β) δεν συντρέχει η προϋπόθεση της περίπτωσης α' αλλά έχουν συναφθεί οι αναγκαίες συμβάσεις για την προμήθεια του εξοπλισμού ο οποίος απαιτείται για την υλοποίηση του έργου, ή γ) υφίσταται αναστολή με δικαστική απόφαση οποιασδήποτε άδειας απαραίτητης για τη νόμιμη εκτέλεση του έργου (άρθρο 8 παρ. 10, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Στο ίδιο άρθρο με τον Ν. 3851/2010 εισήχθη επιπλέον η δυνατότητα παράτασης ισχύος της άδειας εγκατάστασης, για χρονικό διάστημα ίσο με αυτό που απαιτείται για την εκτέλεση του έργου, μετά την υποβολή και την έγκριση από την αδειοδοτούσα αρχή, τεκμηριωμένης πρότασης με συνημμένο χρονοδιάγραμμα από τον δικαιούχο της άδειας, στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) συγκροτημάτων αιολικών πάρκων συνολικής ισχύος μεγαλύτερης από εκατόν πενήντα (150) MW, β) αιολικών πάρκων που συνδέονται με το Εθνικό Διασυνδεδεμένο Σύστημα μέσω ειδικού προς τούτο υποθαλάσσιου καλωδίου, γ) υβριδικών έργων ΑΠΕ και δ) άλλων σύνθετων έργων ΑΠΕ. Η νέα αυτή ρύθμιση εισήχθη για τη διευκόλυνση της υλοποίησης μεγάλων και σύνθετων έργων ΑΠΕ, τα οποία μπορούν να παρουσιάσουν σημαντικές και μη αναμενόμενες καθυστερήσεις στη διάρκεια της υλοποίησής τους, ακριβώς λόγω του μεγέθους ή/και της τεχνικά σύνθετης κατασκευής τους. Για τα ίδια ως άνω έργα, και για τους ίδιους ως άνω

λόγους, παρέχεται και η δυνατότητα έκδοσης τμηματικών αδειών λειτουργίας κατά τη διάρκεια κατασκευής τους, για πλήρως αποπερατωθέντα τμήματα των έργων αυτών που έχουν τεχνική και λειτουργική αυτοτέλεια (άρθρο 8 παρ. 11, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Η **Άδεια Λειτουργίας** χορηγείται με απόφαση του οργάνου που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της άδειας εγκατάστασης, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου και έλεγχο από κλιμάκιο των αρμόδιων Υπηρεσιών της τήρησης των τεχνικών όρων εγκατάστασης στη δοκιμαστική λειτουργία του σταθμού, καθώς και έλεγχο της διασφάλισης των αναγκαίων λειτουργικών και τεχνικών χαρακτηριστικών του εξοπλισμού του. Η άδεια λειτουργίας χορηγείται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία είκοσι ημερών από την ολοκλήρωση των ανωτέρω ελέγχων, για είκοσι τουλάχιστον έτη και μπορεί να ανανεώνεται μέχρι ίσο χρονικό διάστημα. Ειδικά για τους ηλιοθερμικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής η ελάχιστη διάρκεια ισχύος της άδειας λειτουργίας ορίζεται σε είκοσι πέντε έτη (άρθρο 8 παρ. 11 και 12, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Επισημαίνεται ότι από την υποχρέωση λήψης των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας απαλλάσσονται οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ που εξαιρούνται από την υποχρέωση άδειας παραγωγής. Δεν απαλλάσσονται, ωστόσο, από την υποχρέωση τήρησης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης (άρθρο 8 παρ. 13, Ν.3468/2006 ως ισχύει).

2.3.2.1.4 Ένταξη και Σύνδεση σταθμών ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στο Σύστημα ή το Δίκτυο

Ως προς την κατά προτεραιότητα έγχυση της παραγόμενης από ΑΠΕ ηλεκτρικής ενέργειας στο Σύστημα, ο Ν. 3851/2010 δεν επιφέρει αλλαγές, διατηρώντας σε ισχύ την αρχή της προτεραιότητας κατά την κατανομή του φορτίου στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα και την κατά προτεραιότητα απορρόφηση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από μονάδες ΑΠΕ παραγωγού, αυτοπαραγωγού και υβριδικών σταθμών, και, ακολούθως του πλεονάσματος ηλεκτρικής ενέργειας που παράγει Αυτοπαραγωγός από σταθμό ΣΗΘΥΑ στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά (άρθρα 9 και 10 του Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Στο άρθρο 11 του Ν. 3468/2006 ως ισχύει ορίζονται τα δικαιώματα προτεραιότητας πρόσβασης, καθώς και τα σχετικά με τα έργα σύνδεσης ζητήματα των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ στο Σύστημα ή στο Δίκτυο. Στόχος του εθνικού νομοθέτη, σε εκτέλεση και των επιταγών της μεταφερόμενης Οδηγίας, είναι η εξασφάλιση ισότιμης και δίκαιης πρόσβασης των σταθμών ΑΠΕ στο

Σύστημα και το Δίκτυο. Σχετικές ρυθμίσεις με την κατά προτεραιότητα πρόσβαση των ΑΠΕ στο δίκτυο, βρίσκονται και στο άρθρο 35 παρ. 1 και 2, Ν. 2773/1999, όπως προαναφέρθηκε.

Η αλλαγή που επέρχεται συνίσταται στο γεγονός ότι ο παραγωγός μπορεί πλέον να κατασκευάζει τα έργα σύνδεσης αυτά με βάση τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης, και φυσικά τις απαιτήσεις των Κωδίκων και της νομοθεσίας, επιλέγοντας τις βέλτιστες τεχνικά, λειτουργικά και περιβαλλοντικά λύσεις και να διατηρεί την ιδιοκτησία τους, αναλαμβάνοντας όμως και την ευθύνη διαχείρισής τους. Περαιτέρω, διασφαλίζεται η πρόσβαση τρίτων στα έργα σύνδεσης, καθώς η άρνηση σύνδεσης νέου παραγωγού επιτρέπεται μόνο εάν συντρέχει περίπτωση έλλειψης χωρητικότητας του δικτύου, η οποία τεκμηριώνεται με αιτιολογημένη γνώμη του αρμόδιου Διαχειριστή (άρθρο 11 παρ. 1, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Κατά τα λοιπά διατηρούνται σε ισχύ και επαναλαμβάνονται οι προϋφιστάμενες διατάξεις, περί των δικαιωμάτων επέμβασης των παραγωγών ΑΠΕ επί του εδάφους.

Τέλος, μία ακόμη σημαντική πρόβλεψη, δεδομένου ότι η διασύνδεση των Μη Διασυνδεδεμένων νησιών με το Σύστημα αποτελεί έργο γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας και της προστασίας του περιβάλλοντος, αποτελεί η εκπόνηση από το Διαχειριστή του Συστήματος, Στρατηγικού Σχεδιασμού Διασυνδέσεων Νησιών, ο οποίος εντάσσεται στη Μελέτη Ανάπτυξης του Συστήματος Μεταφοράς (ΜΑΣΜ) ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 11 παρ. 6, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

2.3.2.2 Ως προς τη χωροθέτηση έργων ΑΠΕ

Η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, είναι ένα καίριο ζήτημα, άμεσα συναρτώμενο και με τις τρεις συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης, ήτοι την περιβαλλοντική, την κοινωνική και την οικονομική. Οι ρυθμίσεις του ΕΠΧΣΑΑ θεωρούνται κρίσιμες αφενός για την προστασία του περιβάλλοντος και την ομαλή ενσωμάτωση των εγκαταστάσεων ΑΠΕ στις τοπικές κοινωνίες, και αφετέρου για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και σταθερού κλίματος επενδύσεων, ως προς τις επιτρεπόμενες περιοχές ανάπτυξης αυτών. Ο ν.3851, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω καθώς και τα ζητήματα που προέκυψαν από τη μέχρι τώρα εφαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, συμπεριλαμβάνει διατάξεις που αποσκοπούν τόσο στον εκσυγχρονισμό της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ώστε να λαμβάνει ρητά υπόψη την ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, όσο και στην ενδυνάμωση του ειδικού πλαισίου, στην αποσαφήνιση κρίσιμων ρυθμίσεων

του και στην παροχή της δυνατότητας άμεσης και αποτελεσματικής εφαρμογής του⁶⁴.

Πιο συγκεκριμένα, ο εθνικός νομοθέτης προβαίνει στον καθορισμό των περιοχών αποκλεισμού και ζωνών ασυμβατότητας για τα έργα ΑΠΕ, στη βάση της αρχής ότι οι ΑΠΕ συνιστούν περιβαλλοντικά φιλικές μορφές ενέργειας που μπορούν να χωροθετούνται ευρέως, όχι όμως σε περιοχές της παραγράφου 1 του άρθρου 18 του Ν. 1650/1986 «Προστασία του Περιβάλλοντος», ήτοι οι περιοχές απολύτου προστασίας της φύσης, οι υγράτοποι διεθνούς σημασίας (Υγράτοποι RAMSAR) και οι οικότοποι προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 σύμφωνα με την απόφαση 200/613/ΕΚ της Επιτροπής. Με τη ρύθμιση αυτή, κατά την αιτιολογική του νόμου έκθεση, εξασφαλίζεται η ουσιαστική προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, ενώ διασφαλίζεται ότι η πιθανή απόρριψη της εγκατάστασης ενός έργου ΑΠΕ βασίζεται στην εκτίμηση των πραγματικών επιπτώσεων του με βάση τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σχεδιασμού του και τη συγκεκριμένη θέση χωροθέτησης που προτείνεται και όχι με βάση την εφαρμογή γενικών κριτηρίων ή πιθανολογούμενων επιπτώσεων που δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε σχεδιασμού και της κάθε περιοχής. Ως προς τη συμβατότητα έργων ΑΠΕ με περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, παρέχεται εξουσιοδότηση στο άρθρο 10, Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», ως ισχύει, για την έκδοση υπουργικής απόφασης, η οποία θα καθορίζει αντικειμενικά κριτήρια, διαδικασίες

⁶⁴ Βλ. την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, όπ.π., σελ. 2. Αν και ως προς τις τροποποιήσεις διατάξεων του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ είναι πιθανό να τεθεί ζήτημα νομιμότητας, καθώς κατά το άρ. 7 παρ. 5, Ν. 2742/1999 (ΦΕΚ Α' 207/07.10.1999), τα ΕΠΧΣΑΑ αναθεωρούνται ανά πενταετία, εφόσον μετά από σχετική αξιολόγηση, προκύψει τεκμηριωμένη ανάγκη αναθεώρησης. Στο χρονικό αυτό διάστημα, η τροποποίησή τους είναι δυνατή μόνο εξαιρετικά και για συγκεκριμένους σκοπούς, οι οποίοι συνίστανται α) στην αντιμετώπιση ζητημάτων που ανακύπτουν από την προώθηση ή εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων διεθνούς, ευρωπαϊκού, διασυνοριακού, διακρατικού ή διαπεριφερειακού χαρακτήρα, β) στον καθορισμό εθνικών κατευθύνσεων για την αντιμετώπιση εξαιρετικών αναγκών από φυσικές ή τεχνολογικές καταστροφές και κινδύνους, γ) στην αντιμετώπιση εξαιρετικών και απρόβλεπτων αναγκών που προκύπτουν από την εκτέλεση έργων και προγραμμάτων κοινωνικής και τεχνικής υποδομής εθνικής κλίμακας, και δ) στην προσαρμογή σε σχετικές παρατηρήσεις και υποδείξεις της ετήσιας έκθεσης παρακολούθησης και αξιολόγησης.

ελέγχου και άλλων λεπτομερειών για την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν την έγκριση εγκατάστασης έργων κατά τις διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας.

Περαιτέρω, οι κατευθύνσεις ανάπτυξης ΑΠΕ περιλαμβάνονται στα περιφερειακά πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (άρθρο 8 παρ. 1, Ν. 2742/1999 ως ισχύει), ενώ για την εγκατάσταση σταθμών ΑΠΕ λαμβάνονται υπόψη μόνο εγκεκριμένα χωροταξικά, πολεοδομικά, ρυθμιστικά ή άλλα σχέδια χρήσεων γης που εναρμονίζονται προς το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ. Σε περιπτώσεις δε, ήδη θεσμοθετημένων Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, ρυθμιστικών σχεδίων, γενικών πολεοδομικών σχεδίων, ή άλλων σχεδίων χρήσεων γης, το περιεχόμενο των οποίων δεν καλύπτει επαρκώς τις κατευθύνσεις του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, και μέχρι την εναρμόνισή τους προς τις κατευθύνσεις αυτές, η χωροθέτηση των έργων ΑΠΕ θα γίνεται με άμεση και αποκλειστική εφαρμογή των κατευθύνσεων του Ειδικού Πλαισίου (άρθρο 9 παρ. 2, Ν. 3851/2010). Η εισαγωγή των εν λόγω διατάξεων στοχεύει στην άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή των ρυθμίσεων του ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ, χωρίς τον κίνδυνο κωλύματος από σχέδια ή μελέτες που κατά το χρόνο εκπόνησής τους δεν είχαν θεωρήσει ούτε πιθανολογήσει την προοπτική εγκατάστασης ΑΠΕ είτε λόγω της ανωριμότητας της τεχνολογίας τότε είτε λόγω της άγνοιας περί του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής.

Μία από τις νέες ρυθμίσεις που εισάγονται με τον Ν. 3851/2010 είναι η δυνατότητα εγκατάστασης έργων ΑΠΕ σε γαίες υψηλής παραγωγικότητας, αλλά υπό περιορισμούς, καθώς η προστασία της αγροτικής γης είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη. Συνακόλουθα σε αγροτεμάχια υψηλής παραγωγικότητας απαγορεύεται οποιαδήποτε άλλη χρήση πλην της γεωργικής εκμετάλλευσης ή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Ωστόσο, η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας της Αττικής ή σε περιοχές της επικράτειας που έχουν χαρακτηριστεί ως γη υψηλής παραγωγικότητας από Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ), καθώς και Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), επιτρέπεται μόνο μετά από άδεια της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης και εφόσον οι φωτοβολταϊκοί σταθμοί καλύπτουν εδαφικές εκτάσεις που δεν υπερβαίνουν το 1% του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων του νομού (άρθρο 56 παρ. 6 στοιχ. α' Ν. 2637/1998

ως ισχύει)⁶⁵. Με την ΚΥΑ υπουργών ΠΕΚΑ & ΑΑΤ (Αρ. 168040) που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1528 Β 07.09.2010 «Καθορισμός κριτηρίων με τα οποία διαβαθμίζεται η αγροτική γη σε ποιότητες και κατατάσσεται σε κατηγορίες παραγωγικότητας», καθορίστηκαν τα κριτήρια τα οποία προσδιορίζουν τον χαρακτηρισμό της γης ως υψηλής παραγωγικότητας, η οποία τροποποιήθηκε με την αρ. 072528 απόφαση (ΦΕΚ Β' 102/01.02.2011).

Τέλος, θετικές κρίνονται οι νέες ρυθμίσεις πολεοδομικού ενδιαφέροντος, κατά τις οποίες για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ανεμογεννητριών δεν κρίνεται απαραίτητη η έκδοση οικοδομικής άδειας, αλλά απαιτείται έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας. Ενώ για την τοποθέτηση φωτοβολταϊκών και ανεμογεννητριών σε κτίρια αρκεί η γνωστοποίηση των εργασιών στον κατά περίπτωση αρμόδιο φορέα (άρθρο 3 παρ. 4, Ν. 2244/1994 ως ισχύει).

2.3.2.2.1 Η περίπτωση των Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων

Ο Εθνικός Στρατηγικός Ενεργειακός Σχεδιασμός για την εγκατάσταση αιολικών μονάδων στον εθνικό θαλάσσιο χώρο αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας, απορρέουσα από το άρθρο 24 του Συντάγματος. Εισάγεται, επομένως, μια νέα και διεξοδική ρύθμιση για την ανάπτυξη θαλάσσιων Αιολικών Πάρκων (ΑΠ), η οποία θέτει τόσο τις βασικές αρχές για τη δυνατότητα εγκατάστασης τέτοιων μονάδων, όσο και τους απαραίτητους περιορισμούς για την προστασία των ελληνικών θαλασσών και των ευαίσθητων θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Πιο αναλυτικά, η σύγχρονη περιβαλλοντική ευρωπαϊκή νομοθεσία απαιτεί την εκπόνηση μελετών Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) για ορισμένα σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, με στόχο την υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης⁶⁶. Έτσι, το ζήτημα

⁶⁵ Βλ. την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, όπ.π., σελ. 13, όπου αναφέρεται ότι «η αξιοποίηση περιορισμένου ποσοστού εκτάσεων γαιών υψηλής παραγωγικότητας για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων δεν προκαλεί μη αντιστρέψιμες επιπτώσεις, συμβάλει στη βελτίωση της απόδοσης των εδαφών και έχει σημαντικά παράπλευρα περιβαλλοντικά οφέλη πέραν της αξιοποίησης της ηλιακής ενέργειας».

⁶⁶ Βλ. άρ.1 Οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27.06.2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και

της χωροθέτησης των θαλάσσιων ΑΠ παραμένει καθ' ολοκληρία στο Κράτος, μέσω της εκπόνησης σχεδίων τα οποία υποβάλλονται σε διαδικασία ΣΠΕ προκειμένου να καθοριστεί η ακριβής θέση τους, η θαλάσσια έκταση που θα καταλαμβάνουν και η εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύς τους. Τα εν λόγω σχέδια στη συνέχεια εγκρίνονται και λαμβάνουν την αυξημένης νομιμότητας μορφή του προεδρικού διατάγματος (άρθρο 6Α παρ. 2 και 3, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Εν συνεχεία, η ίδια η Πολιτεία προωθεί την αδειοδοτική διαδικασία, τόσο ως προς την έκδοση ΕΠΟ, για την οποία ακολουθείται η κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία, όσο και ως προς την άδεια εγκατάστασης, η οποία εκδίδεται με απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ (άρθρο 6Α παρ. 4 και 5, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Την ανωτέρω διαδικασία ακολουθεί -κατά το πρότυπο της δημοπράτησης- η προκήρυξη σχετικού ανοιχτού δημόσιου διαγωνισμού, στον οποίο θα μετέχουν επενδυτές παρέχοντας χρηματοδότηση για την κατασκευή του ΑΠ, με αντάλλαγμα την παραχώρηση, εν όλω ή εν μέρει, της εκμετάλλευσής του στον ανάδοχο για ορισμένο χρόνο (άρθρο 6Α παρ. 6, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Η άδεια λειτουργίας θα χορηγείται στον ανάδοχο σύμφωνα με τη συνήθη διαδικασία (άρθρο 6Α παρ. 8, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Η νέα αυτή ρύθμιση αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα εφαρμογής της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, αφού μέσω αυτής επιτυγχάνεται η ισόρροπη οικονομική ενθάρρυνση (ταχύτητα και ανάπτυξη των επενδύσεων), και η περιβαλλοντική προστασία, την οποία εξασφαλίζει η πολιτεία αναλαμβάνοντας τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των έργων αυτών. Ωστόσο, δεν έχει ληφθεί ουσιαστική μέριμνα στις μεταβατικές διατάξεις του Ν. 3851/2010 για τα ώριμα δικαιώματα επενδυτών, εκτός από την πρόβλεψη του άρθρου 15 παρ. 17, σύμφωνα με την οποία στα κριτήρια επιλογής του προαναφερθέντος διαγωνισμού θα συνεκτιμάται τυχόν

προγραμμάτων, ΕΕΕΕ L 197, 21.07.2001, σελ. 30, καθώς και την εθνική πράξη μεταφοράς αυτής ΚΥΑ υπ' αριθμ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/28.08.2006, υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης - Οικονομίας και Οικονομικών - Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων" του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001», ΦΕΚ Β' 1225/05.09.2006.

ύπαρξη άδειας παραγωγής θαλάσσιου ΑΠ στην ίδια θέση, ληφθείσα με το προηγούμενο καθεστώς.

2.3.2.3 Επιμέρους κανονιστικές ρυθμίσεις προώθησης των έργων ΑΠΕ

2.3.2.3.1 Τιμολόγηση της παραγόμενης από ΑΠΕ ενέργειας

Ο εθνικός νομοθέτης διατηρεί το μέχρι πρότινος σύστημα στήριξης των εγγυημένων τιμών, προχωρώντας στην ορθολογική τιμολόγηση της παραγόμενης από ΑΠΕ ενέργειας, η οποία εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα και την ασφάλεια των επενδύσεων. Οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας διαφοροποιούνται μεταξύ Διασυνδεδεμένου Συστήματος και Συστήματος Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών. Περαιτέρω διακρίνονται σε τέσσερις ομάδες ως εξής:

- ✓ Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει εμπορικά ώριμες τεχνολογίες, όπως είναι τα χερσαία αιολικά πάρκα και οι μικροί υδροηλεκτρικοί σταθμοί (ισχύος έως 15 MWe). Στην ομάδα αυτή διατηρούνται ακριβώς οι αντίστοιχες τιμές του προϊσχύουσας ρύθμισης, όπως αυτές εξελίχθηκαν διαχρονικά και καθορίστηκαν κατ' έτος με τις σχετικές υπουργικές αποφάσεις.
- ✓ Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει αναδυόμενες και τεχνολογικά σύνθετες εφαρμογές ΑΠΕ, όπως είναι οι ηλιοθερμικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής που αξιοποιούν γεωθερμική ενέργεια, οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από βιομάζα ή βιοαέριο κ.ά. Στις τεχνολογίες αυτές προβλέπονται αυξημένες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας (€/MWh), και μάλιστα ενιαίες για όλη τη χώρα, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να επιτρέψουν την αποπληρωμή και εύλογη απόδοση του σημαντικά αυξημένου, σε σχέση με τις εμπορικά ώριμες τεχνολογίες, επενδυτικού τους κόστους, στην 20ετή ή 25ετή διάρκεια ισχύος του συμβολαίου πώλησης.
- ✓ Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει εφαρμογές ΑΠΕ μικρής κλίμακας, κυρίως σε κτίρια, όπως είναι οι ανεμογεννήτριες μέχρι 50 kW και τα φωτοβολταϊκά μέχρι 10 kWp. Με στόχο την ευρύτερη χρήση των ΑΠΕ στον κτιριακό τομέα, δηλαδή κοντά στην κατανάλωση, προβλέπονται αυξημένες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας (€/MWh) για τις εφαρμογές αυτές.

- ✓ Η τέταρτη ομάδα περιλαμβάνει τις εφαρμογές ΣΗΘΥΑ, όπου η αβεβαιότητα που υπάρχει λόγω των διακυμάνσεων της τιμής του φυσικού αερίου, αντισταθμίζεται μέσω συντελεστή ρήτρας τιμής φυσικού αερίου.

Επιπλέον, παρέχονται κίνητρα σε επενδύσεις για την εγκατάσταση έργων ΑΠΕ πλην φωτοβολταϊκών και ηλιοθερμικών σταθμών, η υλοποίηση των οποίων δεν εντάσσεται σε κάποιο πρόγραμμα δημόσιας επιχορήγησης, μέσω της ένταξής τους στην ευνοϊκή τιμολόγηση της παρ. 1 εδάφιο β' του άρθρου 13, Ν. 3468/2006 ως ισχύει, προσαυξημένη κατά ποσοστό μεταξύ 15-20% ανάλογα με τη μορφή ΑΠΕ (άρθρο 13 παρ. 1 εδάφιο γ', Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Στην ίδια λογική εντάσσεται και διάταξη του δ' εδαφίου της ίδιας παραγράφου, σύμφωνα με την οποία τιμολογείται ευνοϊκά⁶⁷ η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από σταθμούς ΑΠΕ που εγκαθίστανται σε Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά και βραχονησίδες της Ελληνικής Επικράτειας και οι οποίοι συνδέονται στο Σύστημα μέσω ανεξάρτητης υποθαλάσσιας διασύνδεσης απαραίτητης για τη διοχέτευση της παραγόμενης ενέργειας, το κόστος της οποίας επιβαρύνονται εξ ολοκλήρου οι κάτοχοι των οικείων αδειών παραγωγής. Η ratio της ρύθμισης αυτής είναι το γεγονός ότι η διασύνδεση των νησιών αποτελεί εθνική προτεραιότητα με πολλαπλά οφέλη.

ΕΤΜΕΑΡ

Το κόστος «πριμοδότησης» της ενέργειας από ΑΠΕ ανακτάται μέσω του Εδικού Τέλους Μείωσης Εκπομπών Αερίων Ρύπων (ΕΤΜΕΑΡ). Το Ειδικό Τέλος για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε) έχει επιβληθεί από τον Ν.2773/99 (άρθρο 40), το ύψος του προσδιορίζεται με Υπουργική Απόφαση μετά από πρόταση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.) και χρεώνεται σε όλους τους καταναλωτές με βάση το ύψος της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνουν.

Σύμφωνα με το Ν.2773/99, η ΔΕΗ (και οι λοιποί προμηθευτές) καταβάλλει το Ειδικό Τέλος ΑΠΕ στο Λειτουργό της Αγοάς (ΛΑΓΗΕ), προκειμένου αυτός να καλύψει μέρος του απαιτούμενου ποσού που καταβάλλει στους Παραγωγούς ΑΠΕ, για την αγορά από αυτούς ολόκληρης της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγουν.

⁶⁷ Με βάση την τιμή που ισχύει για Μη Διασυνδεδεμένα νησιά προσαυξημένη έως και κατά 25%, άρ. 13 παρ. 1 εδ. δ', Ν. 3468/2006 ως ισχύει.

Το συγκεκριμένο αυτό «τέλος» καλύπτει το ακριβότερο κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, έναντι παραγωγής από τα συμβατικά καύσιμα. Από ουσιαστική άποψη αυτή η χρέωση αποτελεί ένα «ανταποδοτικό τέλος» που η Πολιτεία δια του Ν.2773/99 έχει επιβάλει για να καλυφθεί το κόστος του περιβαλλοντικού αγαθού που προσφέρει στους πολίτες, δηλαδή της καθαρής ενέργειας.

2.3.2.3.2 Εγγυήσεις Προέλευσης

Οι ευρωπαϊκές προβλέψεις περί Εγγυήσεων Προέλευσης της παραγόμενης από ΑΠΕ ηλεκτρικής ενέργειας έχουν μεταφερθεί με το Ν. 3468/2006 ως ισχύει (άρθρα 15 έως 18), ο οποίος ορίζει γενικά για τον τρόπο, τη διαδικασία και τους φορείς έκδοσης των Εγγυήσεων Προέλευσης, για τους φορείς ελέγχου του εθνικού συστήματος Εγγυήσεων Προέλευσης, καθώς και για τον μηχανισμό διασφάλισης του συστήματος αυτού. Κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού εξεδόθη η υπουργική απόφαση για την *«Εφαρμογή του Συστήματος Εγγυήσεων Προέλευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ και Μηχανισμού Διασφάλισής του»*⁶⁸, η οποία προβλέπει λεπτομερέστερα τα απαιτούμενα μέτρα για την εφαρμογή του συστήματος Εγγυήσεων Προέλευσης, ιδίως τη δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου, τους φορείς έκδοσης και ελέγχου και τη διαδικασία έκδοσης των εν λόγω εγγυήσεων.

Αναφορικά με τη διαδικασία έκδοσης των Εγγυήσεων Προέλευσης κάθε ενδιαφερόμενος παραγωγός ΑΠΕ, οφείλει να υποβάλει προηγουμένως Δήλωση Στοιχείων Εγκατάστασης προκειμένου να εγγραφεί στο Μητρώο Εγκαταστάσεων και να αναγνωρισθεί ο σταθμός του ως Εγκατάσταση (άρθρο 4 ΥΑ). Μετά από σχετικό έλεγχο, ο Φορέας Έκδοσης⁶⁹ αποφασίζει για την καταχώριση ή μη της

⁶⁸ Βλ. ΥΑ υπ' αρ. Δ6/Φ1/οικ.8786/06.05.2010, ΦΕΚ Β' 646/14.05.2010. Στο άρθρο 2 αυτής ως Εγγύηση Προέλευσης ορίζεται «το ηλεκτρονικό πιστοποιητικό, που εκδίδεται από τον αρμόδιο φορέα έκδοσης και το οποίο πιστοποιεί την προέλευση ηλεκτρικής ενέργειας 1 MWh που παράγεται από ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ σε μία εγκατάσταση για μία ορισμένη χρονική περίοδο».

⁶⁹ Φορείς έκδοσης των Εγγυήσεων Προέλευσης είναι: α) ο ΔΕΣΜΗΕ για την ηλεκτρική ενέργεια που τροφοδοτεί το Σύστημα, απευθείας ή μέσω του Δικτύου, β) ο Διαχειριστής Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, για την ηλεκτρική ενέργεια που τροφοδοτεί το Δίκτυο των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών και γ) το ΚΑΠΕ, για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από αυτόνομους σταθμούς οι οποίοι δεν τροφοδοτούν το Σύστημα ή το Δίκτυο.

Εγκατάστασης στο Μητρώο Εγκαταστάσεων και σε περίπτωση θετικής απόφασης αποδίδεται Μοναδικός Αριθμός στην Εγκατάσταση (ΜΑΕ) και ο σταθμός παραγωγής θεωρείται πλέον ως Εγκατάσταση για την έκδοση Εγγυήσεων Προέλευσης, καθώς και Μοναδικός Αριθμός Μεριδας Εγγυήσεων Προέλευσης (ΜΑΜΕΠ), ο οποίος γνωστοποιείται στον παραγωγό.

Στη συνέχεια, ο ενδιαφερόμενος παραγωγός υποβάλλει ηλεκτρονικά αίτηση έκδοσης Εγγύησης Προέλευσης προς το Φορέα Έκδοσης για συγκεκριμένη χρονική περίοδο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία κυμαίνεται μεταξύ 30 ημερών έως 1 έτους. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις έκδοσης, ο αρμόδιος Φορέας καταχωρίζει στο σχετικό Μητρώο που τηρεί, και συγκεκριμένα στη Μεριδα Εγγυήσεων Προέλευσης, τα στοιχεία για τις αιτούμενες εγγυήσεις, αποδίδοντας σε κάθε μία από αυτές και έναν Μοναδικό Αριθμό (ΜΑΕΠ). Η έκδοση ολοκληρώνεται με την ηλεκτρονική ενημέρωση του κατόχου της Μεριδας (άρθρο 6 ΥΑ).

Υπενθυμίζοντας τον σκοπό των υπόψη εγγυήσεων, ήτοι την απόδειξη προς τον τελικό καταναλωτή του ποσοστού ή της ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ και περιλαμβάνεται στο ενεργειακό μίγμα ενός προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας (άρθρο 2 ΥΑ), είναι ιδιαίτερης σημασίας η εξασφάλιση της αξιοπιστίας και της διαφάνειας του θεσπιζόμενου τυπικού συστήματος⁷⁰. Τα ανωτέρω εγγυάται η ΡΑΕ, επιφορτισμένη ως αρμόδια προς τούτο αρχή (Φορέας Ελέγχου) από το άρθρο 16 παρ. 2, Ν. 3468/2006 ως ισχύει. Εφόσον ο μηχανισμός αυτός, λειτουργήσει και κατά την εφαρμογή του όπως προβλέπεται, είναι πιθανό να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στους καταναλωτές, κυρίως πιστοποιώντας το συγκεκριμένο ποσοστό ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα που προμηθεύονται.

2.3.2.3.3 Συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας

Αναγνωρίζοντας ως βασικό εμπόδιο της ανάπτυξης την εναντίωση των τοπικών κοινωνιών, ο νέος νόμος λαμβάνει σχετική μέριμνα, εισάγοντας ρυθμίσεις

⁷⁰ Για το λόγο αυτό άλλωστε, προβλέπεται και η ανάκληση της Εγγύησης Προέλευσης στην περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων του παραγωγού - κατόχου Μεριδας (άρ. 12 παρ. 1 στοιχ. β' ΥΑ), καθώς και η υποχρέωση δημοσιότητας των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις καταγραφές και τη λειτουργία των Μητρώων που τηρούν οι Φορείς Έκδοσης (άρ. 15 ΥΑ) και εκπόνησης έκθεσης σχετικής με τη λειτουργία του συστήματος, η οποία αποστέλλεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρ. 16 ΥΑ).

που ενισχύουν την ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών και της τοπικής αυτοδιοίκησης, με επιδιωκόμενο αποτέλεσμα την στήριξη των έργων ΑΠΕ που πρόκειται να εγκατασταθούν στην περιοχή τους⁷¹.

Ειδικότερα, μέρος του ειδικού τέλους 3%⁷² (μέχρι 1%) πιστώνεται μέσω των προμηθευτών, κατά προτεραιότητα στους οικιακούς καταναλωτές που βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου, που είναι εγκατεστημένοι οι σταθμοί ΑΠΕ, και ακολούθως στους οικιακούς καταναλωτές των λοιπών δημοτικών διαμερισμάτων με σκοπό να πιστωθούν κατά το ποσό αυτό οι λογαριασμοί κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας των οικιακών αυτών καταναλωτών. Η πίστωση γίνεται προοδευτικά με τη κατανάλωση του κάθε οικιακού καταναλωτή, ώστε να εξασφαλίζεται κοινωνικά δίκαιη κατανομή του οφέλους. Η πίστωση αυτή αναγράφεται διακριτά στο λογαριασμό του οικιακού καταναλωτή για να είναι σαφές ότι υφίσταται λόγω του έργου ΑΠΕ που είναι εγκατεστημένο στην περιοχή Επιπλέον, ποσό ποσοστού 0,3% από το ειδικό τέλος αποδίδεται υπέρ του Ειδικού Ταμείου Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Περιβαλλοντικών Σχεδίων. Το υπόλοιπο ποσό αποδίδεται κατά ποσοστό 80% στον ΟΤΑ πρώτου βαθμού, εντός των διοικητικών ορίων του οποίου είναι εγκατεστημένοι οι σταθμοί ΑΠΕ και κατά ποσοστό 20% στον ή τους ΟΤΑ πρώτου βαθμού, από την εδαφική περιφέρεια των οποίων διέρχεται η γραμμή σύνδεσης του σταθμού με το Σύστημα ή το Δίκτυο. (άρθρο 25 παρ. 3, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Τα ανωτέρω ποσά που αντιστοιχούν στο ειδικό τέλος οικείου ΟΤΑ διατίθενται υποχρεωτικά και αποκλειστικά, σε ποσοστό 80%, για την εκτέλεση περιβαλλοντικών δράσεων, έργων τοπικής ανάπτυξης και κοινωνικής υποστήριξης σε περιοχές εντός των ορίων του δημοτικού ή κοινοτικού διαμερίσματος όπου είναι εγκατεστημένος ο σταθμός ή διέρχεται η γραμμή σύνδεσης και, σε ποσοστό 20%, στην υπόλοιπη περιφέρεια του οικείου ΟΤΑ. Κατά την εκτέλεση και λειτουργία των έργων αυτών, αναρτάται ειδική σήμανση όπου αναγράφεται η προέλευση των σχετικών πόρων (άρθρο 25 παρ. 4, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

⁷¹ Βλ. την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, όπ.π., σελ. 6 και 12.

⁷² Στο ειδικό τέλος ΑΠΕ ενσωματώνονται και τα έσοδα που προέρχονται από τις δημοπρατήσεις των αδιάθετων δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Βλ. άρ. 25 παρ. 1 και 2, Ν. 3468/2006 ως ισχύει.

Επιπλέον, ευνοείται η συμμετοχή στα επενδυτικά σχήματα ανάπτυξης έργων ΑΠΕ, τόσο των ΟΤΑ στα όρια των οποίων χωροθετείται ο σταθμός, όσο και φυσικών προσώπων που είναι δημότες του εν λόγω ΟΤΑ. Τέτοιου είδους σχήματα, υπό την προϋπόθεση υψηλού ποσοστού συμμετοχής (33%), προτιμώνται σε περιπτώσεις αλληλεπικάλυψης αιτήσεων για χορήγηση άδειας παραγωγής σε ορισμένη περιοχή ή σε περίπτωση συγκριτικής αξιολόγησης αιτήσεων λόγω των ρυθμίσεων του χωροταξικού σχεδιασμού ή και λόγω περιορισμένης ικανότητας του δικτύου (άρθρο 3 παρ. 9, Ν. 3468/2006 ως ισχύει). Κατά τη συνήθη δε αξιολόγηση των αιτήσεων χορήγησης άδειας παραγωγής, υποβαλλόμενων από νομικά πρόσωπα, συνεκτιμάται η συμμετοχή σε αυτά: α) φυσικών προσώπων που είναι δημότες του ΟΤΑ, πρώτου ή δεύτερου βαθμού, όπου πρόκειται να εγκατασταθεί το έργο ή, β) νομικών προσώπων που ανήκουν σε αυτούς τους ΟΤΑ ή, γ) τοπικών συλλόγων ή, δ) αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών, με έδρα εντός των διοικητικών ορίων αυτών των ΟΤΑ. Ακόμη, στην τελευταία αυτή περίπτωση, δίδεται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για την έκδοση της άδειας εγκατάστασης (άρθρο 3 παρ. 10, Ν. 3468/2006 ως ισχύει).

Με την ΥΑΠΕ/Φ1/οικ.28287 (ΦΕΚ Β' 2005/28.12.2011) ρυθμίζονται θέματα για το Ειδικό τέλος και παροχή κινήτρων στους οικιακούς καταναλωτές στις περιοχές όπου εγκαθίστανται Α.Π.Ε.

2.3.2.3.4 Εφαρμογές ΑΠΕ στα κτίρια

Ο Ν. 3851/2010 εισάγει επιπλέον διατάξεις που τροποποιούν τον Ν. 3661/2008 «Μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης των κτιρίων και άλλες διατάξεις», καθιστώντας σαφή τη βούληση του εθνικού νομοθέτη συνολικής ρύθμισης όλων των παραμέτρων και παραγόντων ουσιαστικής προώθησης της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών σε όλους τους τομείς.

Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ παρατηρεί στην αιτιολογική της σκέψη υπ' αριθ. 47 ότι «σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, οι κανόνες και οι υποχρεώσεις για ελάχιστες απαιτήσεις όσον αφορά τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στα νεόδμητα και στα ανακαινισμένα κτίρια οδήγησαν σε σημαντική αύξηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές». Ως εκ τούτου, «τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να ενθαρρύνονται σε ευρύτερη κοινοτική κλίμακα και παράλληλα να προωθείται η χρήση ενεργειακά αποδοτικότερων εφαρμογών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στους οικοδομικούς κανονισμούς και κώδικες». Με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις το σχετικό εθνικό νομοθετικό πλαίσιο συμμορφώνεται στις επιταγές

της προαναφερθείσας Οδηγίας, η οποία στο άρθρο 13 παρ. 4 επιβάλλει στα κράτη μέλη να εισάγουν κατάλληλα μέτρα στους οικείους οικοδομικούς κανονισμούς και κώδικες, προκειμένου να αυξήσουν το μερίδιο κάθε μορφής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στον οικοδομικό τομέα.

Ο εθνικός νομοθέτης, διαπιστώνει την υφιστάμενη κατάσταση του ελληνικού κτιριακού τομέα (οικιακού και τριτογενή), ο οποίος καταναλώνει περίπου το 1/3 της παραγόμενης ενέργειας, συμβάλλοντας παράλληλα κατά 40% περίπου στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), καθώς και το γεγονός ότι μέχρι σήμερα δεν θεσπίζεται αυστηρές ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις στα κτίρια. Συνακόλουθα, το Υπουργείο ΠΕΚΑ έχει δρομολογήσει την υιοθέτηση των απαραίτητων για την έναρξη της ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων της επικράτειας κανονιστικών πράξεων, ήτοι την έκδοση του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ) και του προεδρικού διατάγματος για τη θέσπιση των Ενεργειακών Επιθεωρητών. Οι τροποποιήσεις και προσθήκες που προτείνονται αφορούν ακριβώς στη βελτίωση του Ν. 3661/2008, ώστε αφενός να εξυπηρετήσουν την ομαλότερη εφαρμογή του και αφετέρου να ανεβάσουν τον πήχυ συμπεριλαμβάνοντας και τα νέα μέτρα που θα προβλέπει η επερχόμενη νέα Κοινοτική Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων, καθώς επίσης προωθούνται οι εφαρμογές ΑΠΕ στον κτιριακό τομέα ως μέτρο εξοικονόμησης ενέργειας σύμφωνα με την Οδηγία 2009/28/ΕΚ⁷³. Ως μέσο προώθησης των δράσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε οικίες επιλέγεται η χρηματοδότηση των σχετικών εργασιών μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (άρθρο 10Α, Ν. 3661/2008 ως ισχύει).

Συμπληρωματικά με τις ανωτέρω προβλέψεις, λειτουργεί το ήδη υφιστάμενο Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε Κτιριακές Εγκαταστάσεις⁷⁴, με το οποίο επιτρέπεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε δώματα ή στέγες κτιρίων, ισχύος 10kWp για την ηπειρωτική χώρα,

⁷³ Βλ. την από 23.04.2010 Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων, όπ.π., σελ. 14.

⁷⁴ Βλ. την ΚΥΑ υπ' αριθ. 12323/ΓΓ175/04.06.2009, «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων», ΦΕΚ Β' 1079/04.06.2009, και την πρόσφατη τροποποίηση αυτής με την ΚΥΑ υπ' αριθ. ΑΥ/Φ1/οικ.18513/20.09.2010, «Συμπλήρωση του Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις», ΦΕΚ Β' 1557/22.09.2010.

τα Διασυνδεδεμένα με το Σύστημα Νησιά και την Κρήτη και 5 kWp για τα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά. Σε συμφωνία με το άρθρο 13 παρ. 4 της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ για την εγκατάσταση των εν λόγω συστημάτων απαιτείται απλώς έγγραφη γνωστοποίηση των εργασιών και μελέτη εκπόνησης εγκατάστασης⁷⁵, αντί της έγκρισης εκτέλεσης εργασιών μικρής κλίμακας που απαιτούνταν αρχικά.

2.3.2.3.5 Φωτοβολταϊκά Συστήματα σε Κτιριακές Εγκαταστάσεις

Κατ' εφαρμογή του ν.3851 εκδόθηκαν οι Υπουργικές Αποφάσεις για το «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτηριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτηρίων» (ΦΕΚ Β 1079/04,06,2010) το οποίο συμπληρώθηκε με την Α.Υ./Φ1/οικ.18513 ΦΕΚ 1557 Β 22.09.2010.

Στόχος του προγράμματος ήταν να απλοποιηθεί το θεσμικό πλαίσιο, να μειωθεί η γραφειοκρατία, να δοθούν κίνητρα (οικονομικά, όπως η αυξημένη τιμή πώλησης της παραγόμενης ενέργειας) για την εγκατάσταση φ/β σταθμών σε δώματα και στέγες. Το πρόγραμμα αφορούσε σε φ/β σταθμούς ισχύος μέχρι 10kW. Τα αποτελέσματα του προγράμματος ήταν καλύτερα των αναμενομένων και εγκαταστάθηκαν πλήθος φ/β σταθμών γεγονός που οδήγησε στην δραστική μείωση της τιμής της παραγόμενης ενέργειας με την ΥΑ Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2302/16934 (ΦΕΚ Β'2317/10.08.2012).

2.3.2.3.6 Στόχοι εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ ανά Τεχνολογία

Με την Υπουργική Απόφαση : Αριθ. Α.Υ./Φ1/οικ.19598 «Απόφαση για την επιδιωκόμενη αναλογία εγκατεστημένης ισχύος και την κατανομή της στο χρόνο μεταξύ των διαφόρων τεχνολογιών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας», η οποία εκδόθηκε κατ'εφαρμογή του ν.3468/2006 όπως τροποποιήθηκε με τον ν.3851, καθορίστηκε η επιδιωκόμενη αναλογία εγκατεστημένης ισχύος ανά τεχνολογία Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και κατηγορία παραγωγού και η κατανομή της στο χρόνο καθορίζονται στον ακόλουθο πίνακα, με χρονικό ορίζοντα τα έτη 2014 και 2020:

⁷⁵ Βλ. και άρθρο 3 παρ. 6 της ΥΑ υπ' αριθ. 36720/25.08.2010, «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε κτίρια και οικόπεδα εντός σχεδίου περιοχών, και σε οικισμούς», ΦΕΚ ΑΑΠ 376/06.09.2010.

	2014	2020
Υδροηλεκτρικά	3700	4650
Μικρά (0-15MW)	300	350
Μεγάλα (>15MW)	3400	4300
Φωτοβολταϊκά	1500	2200
Εγκαταστάσεις από επαγγελματίες αγρότες της περίπτωσης (β) της παρ. 6 του άρθ. 15 του ν.3851/2010	500	750
Λοιπές Εγκαταστάσεις	1000	1450
Ηλιοθερμικά	120	250
Αιολικά (περιλαμβανομένων θαλασσίων)	4000	7500
Βιομάζα	200	350

Πίνακας 1. Όρια εγκατεστημένης ισχύος (MW) ανά τεχνολογία ΑΠΕ και κατηγορία παραγωγού.

Παράλληλα με την ίδια απόφαση προβλέπεται η δυνατότητα αναστολής της διαδικασίας αδειοδότησης ανά τεχνολογία ή κατηγορία παραγωγού, με απόφαση του Υπουργού ΠΕΚΑ.

2.4 Πρόσφατες Ρυθμίσεις μετά τον Ν.3851/2010

Μετά τον Ν.3851/2010 έχουν τεθεί σε εφαρμογή πλήθος νόμων και υπουργικών αποφάσεων οι σημαντικότερες των οποίων είναι οι ακόλουθες:

2.4.1 Ο Ν.3889/2010

Αρχικά ψηφίστηκε ο Ν.3889/2010 «Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις» σκοπός του οποίου ήταν η καθιέρωση ενός ολοκληρωμένου και ειδικού συστήματος χρηματοδότησης περιβαλλοντικών παρεμβάσεων, με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος και την αποτελεσματική και διαφανή διαχείριση των πόρων για την αναβάθμιση και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο του οποίου συστήνεται η Στρατηγική Επιτροπή Περιβαλλοντικής Πολιτικής και η Αναδιάρθρωση του «Πράσινου Ταμείου». Σκοπός του Πράσινου Ταμείου είναι η ενίσχυση της ανάπτυξης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος με τη διαχειριστική, οικονομική, τεχνική και χρηματοπιστωτική υποστήριξη προγραμμάτων, μέτρων, παρεμβάσεων και ενεργειών που αποβλέπουν στην ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η στήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής της Χώρας και η εξυπηρέτηση του δημόσιου και κοινωνικού συμφέροντος μέσω της διοίκησης,

διαχείρισης και αξιοποίησης των πόρων του. Οι βασικότεροι πόροι του Πράσινου Ταμείου είναι οι πόροι υπέρ του «Ειδικού Ταμείου Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων» (Ε.Τ.Ε.Ρ.Π.Σ.), οι πόροι του «Ειδικού Φορέα Δασών», οι πόροι του «Ειδικού Ταμείου Περιβαλλοντικού Ισοζυγίου», οι πόροι από τις εισφορές των διανομέων ενέργειας, των διαχειριστών δικτύων διανομής και των επιχειρήσεων λιανικής πώλησης ενέργειας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 9 του ν. 3855/2010, κ.α..

2.4.2 Ρυθμίσεις για φ/β σταθμούς

Οι περισσότερες από τις ρυθμίσεις/διατάξεις που ακολούθησαν το ν.3851/2010 αφορούν σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς, καθώς λόγω του ευνοϊκού πλαισίου εκτοξεύτηκε το ενδιαφέρον για υλοποίηση φ/β σταθμών. Οι περισσότεροι φ/β σταθμοί αφορούν σε σχετικά μικρής κλίμακας εγκαταστάσεις, τις οποίες πλέον μπορούν να υλοποιήσουν ιδιώτες, αγρότες, μικρές εταιρείες.

Στο πλαίσιο του νόμου επιτράπηκε α) η εξέταση νέων αιτήσεων σταθμών Α.Π.Ε. που εγκαθίστανται σε κτίρια και στέγαστρα, β) η εξέταση, κατά προτεραιότητα, νέων αιτήσεων από πρόσωπα που είναι επαγγελματίες αγρότες σε εκτάσεις ιδιοκτησίας τους, εγκατεστημένης ισχύος έως 100 KW γ) μετά πάροδο τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, η εξέταση νέων αιτήσεων από όσους εξαιρούνται και από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Παράλληλα, έγινε μία προσπάθεια απλοποίησης του πλαισίου Πολεοδομικής Αδειοδότησης φ/β σταθμών σε γήπεδα και κτίρια και πιο συγκεκριμένα εκδόθηκε η Απ. Αρ. 40158 ΦΕΚ 1556 Β 22.09.2010 «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και ηλιακών συστημάτων σε γήπεδα και κτίρια σε εκτός σχεδίου περιοχές» και η Απ. Αρ. 36720 ΦΕΚ 376 ΑΑΠ 06.09.2010 «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε κτίρια και οικόπεδα εντός σχεδίου περιοχών, και σε οικισμούς», οι οποίες τροποποιήθηκαν με το ΦΕΚ Β' 583/14.04.2011

Με την Αριθμ. Υ.Α.Π.Ε. /Φ1/οικ. 24839 (ΦΕΚ Β' 1901/03.10.2010 θεσμοθετήθηκε το καθεστώς εγγυοδοσίας υπέρ των Διαχειριστών των δικτύων διανομής προκειμένου να διασφαλίζεται ότι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση Α.Π.Ε. από σταθμούς για τους οποίους σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 3468/2006, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 παρ. 12 του ν. 3851/2010 και ισχύει, προβλέπεται εξαίρεση από την υποχρέωση λήψης Άδειας Παραγωγής ή άλλης διαπιστωτικής

πράξης, δεν θα καθυστερούν αδικαιολόγητα την ενεργοποίηση της σύνδεσής τους με τα δίκτυα διανομής. Το σκεπτικό του νομοθέτη είναι να περιοριστεί το φαινόμενο δέσμευσης ηλεκτρικού χώρου από έργα ΑΠΕ που δεν υλοποιούνται, αλλά και περιοριστεί το φαινόμενο αδειοδότησης σταθμών ΑΠΕ με στόχο την πώληση των αδειών.

Με την Υ.Α.Π.Ε./Φ1/οικ.27904 (ΦΕΚ Β' 2143/31.12.2010) επετράπη η ανάπτυξη φ/β σταθμών στα Διασυνδεδεμένα Νησιά.

Με την ΥΑΠΕ/Φ1/14810/04.10.2011(ΦΕΚ Β'/2373/25.10.2011), εκδόθηκε ο νέος Κανονισμός Αδειών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας με χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και μέσω Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.).

Λόγω της τεράστιας επενδυτικής δραστηριότητας για την υλοποίηση φ/β σταθμών, των υψηλών οικονομικών αποδόσεων των φ/β επενδύσεων λόγω μείωσης του κόστους αλλά και της ανάγκης για τη βιωσιμότητα του μηχανισμού χρηματοδότησης των ΑΠΕ και της μείωση του σημερινού σημαντικού ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού για την πληρωμή των έργων ΑΠΕ του ΔΕΣΜΗΕ, το ΥΠΕΚΑ με γνώμονα την απρόσκοπτη πληρωμή των παραγωγών ΑΠΕ και την εύρυθμη λειτουργία της ενεργειακής αγοράς, αποφάσισε να μειώσει τις εγγυημένες τιμές για τη συγκεκριμένη τεχνολογία, χωρίς αναδρομική ισχύ⁷⁶. Η απόφαση του ΥΠΕΚΑ (Υ.Α.Π.Ε. /Φ1/οικ.2266 & Υ.Α.Π.Ε. /Φ1/οικ.2262 ΦΕΚ Β'97/2012) συνυπολογίζει αφενός τη σημαντική μείωση του κόστους εγκατάστασης και τη βελτίωση της αποδοτικότητας της τεχνολογίας των φωτοβολταϊκών, αφετέρου δε την ιδιαίτερη οικονομική συγκυρία που δυσχεραίνει την επενδυτική δραστηριότητα.

Παρόλα αυτά όμως τόσο το επενδυτικό ενδιαφέρον συνεχίστηκε έντονο, τόσο και το έλλειμα του Ειδικού Λογαριασμού του ΛΑΓΗΕ αυξανόταν. Σε συνέχεια των παραπάνω, το ΥΠΕΚΑ αποφάσισε την λήψη πιο δραστικών μέτρων («Δέσμη μέτρων Διάσωσης από πιθανή κατάρρευση της αγοράς Ενέργειας – Προστασία των καταναλωτών από υπέρογκες επιβαρύνσεις»⁷⁷) τα οποία αφορούσαν τόσο στην

76 Βλ. Δελτίου Τύπου ΥΠΕΚΑ 01.02.2012, Αναδιάρθρωση των εγγυημένων τιμών για τα φωτοβολταϊκά .

77 Βλ. Δελτίου Τύπου ΥΠΕΚΑ 10.08.2012 «Δέσμη μέτρων Διάσωσης από πιθανή κατάρρευση της αγοράς Ενέργειας – Προστασία των καταναλωτών από υπέρογκες επιβαρύνσεις».

μεγαλύτερη μείωση των Εγγυημένων Τιμών (FIT's) όσο και την αναστολή της διαδικασίας αδειοδότησης των φ/β σταθμών. Στις 10.08.2012 υπογράφησαν οι ακόλουθες αποφάσεις, οι οποίες στην ουσία έθεσαν το τέλος στην μελλοντική ανάπτυξη φ/β σταθμών, χωρίς όμως να θίγονται οι φ/β σταθμοί εν λειτουργία ή με υπογεγραμμένη σύμβαση πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας. Παράλληλα ορίστηκε ότι το 25% της εισφοράς του άρθρου 14 του ν. 1730/1987 εισφοράς υπέρ της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε., αποτελεί πόρο του Ειδικού Λογαριασμού του άρθρου 40 του ν.2773/1999, που διαχειρίζεται ο Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε. (ΛΑΓΗΕ Α.Ε.),

Πιο συγκεκριμένα στο ΦΕΚ Β' 2317/2012 δημοσιεύτηκαν οι

- Υ.Α.Π.Ε. /Φ1/2300/οικ.16932 - Αναστολή διαδικασίας αδειοδότησης και χορήγησης προσφορών σύνδεσης για φωτοβολταϊκούς σταθμούς, λόγω κάλυψης των στόχων που έχουν τεθεί με την απόφαση Α.Υ./Φ1/οικ.19598/01.10.2010 του Υπουργού Π.Ε.Κ.Α., με την οποία αναστέλλεται προσωρινά η υποβολή νέων αιτημάτων για εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών, αλλά και η χορήγηση προσφορών σύνδεσης για φ/β σταθμούς (εκτός σταθμών που διαθέτουν άδεια παραγωγής ή στρατηγικές επενδύσεις).
- Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2301/οικ.16933 - Τροποποίηση της απόφασης με αριθμό Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2262/ 31.1.2012 (Β'97) σχετικά με την τιμολόγηση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκούς σταθμούς, και η
- Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2302/οικ.16934 - Τροποποίηση του Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων, με τις οποίες αποφασίστηκε η μείωση των τιμών για νεοεισερχόμενες Φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις
- Υ.Α.Π.Ε. /Φ1/2303/οικ.16935 – «Προσδιορισμός ποσοστού της εισφοράς υπέρ της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. του άρθρου 14 του ν.1730/1987, το οποίο αποτελεί πόρο του Ειδικού Λογαριασμού του άρθρου 40 του ν.2773/1999», με την οποία Αποφασίζεται η διάθεση του 25% του τέλους υπέρ ΕΡΤ για την ενίσχυση του Ειδικού Λογαριασμού του ΛΑΓΗΕ.

2.4.3 Ν.4093/2012

Επιπλέον με το ν.4093/2012, «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016», λήφθηκαν

επιπλέον μέτρα συρρίκνωσης της αγοράς φωτοβολταϊκών. Πιο συγκεκριμένα επιβλήθηκε ειδική εισφορά αλληλεγγύης 25%-30% επί του τζίρου πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας σε φ/β σταθμούς εν λειτουργία ή με υπογεγραμμένη σύμβαση πώλησης ως τις 30.06.2014 με δυνατότητα παράτασης για ένα επιπλέον έτος. Η παραπάνω νομοθετική ρύθμιση αποτελεί απρόβλεπτη κρατική παρέμβαση στο σύστημα εγγυημένων τιμών. Όπως γράφεται χαρακτηριστικά και στην Έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων «η υπό ψήφιση εισφορά, ανεξαρτήτως του ότι δεν περιέρχεται στον κρατικό προϋπολογισμό αλλά αποτελεί έσοδο του Ειδικού Λογαριασμού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, συνιστά φορολογική επιβάρυνση, υπό την έννοια ότι δεν επιβάλλεται σε ανταπόδοση συγκεκριμένης υπηρεσίας παρεχομένης προς τους επιβαρυνόμενους με αυτή ή λόγω παροχής ειδικής ωφέλειας προς αυτούς. Συνεπώς, η επιβολή της θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις συνταγματικές αρχές της καθολικότητας της επιβάρυνσης και της ισότητας αυτής έναντι των βαρυνόμενων, ειδικευομένης με τον, κατ' αρχήν, βάσει ορισμένης φοροδοτικής ικανότητας...». Επίσης στην ίδια έκθεση αναφέρεται «εφόσον κριθεί ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις οδηγούν, κατ' αποτέλεσμα, σε μείωση του τιμήματος πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας που έχει συμφωνηθεί συμβατικώς μεταξύ των επιβαρυνόμενων επιχειρήσεων και του εκ του νόμου μοναδικού αντισυμβαλλομένου τους (ΛΑΓΗΕ Α.Ε.) θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστούν και επέμβαση του νομοθέτη σε υφιστάμενες συμβατικές σχέσεις, η οποία θίγει την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, ως ειδικότερης εκδήλωσης της αρχής της οικονομικής και επιχειρηματικής ελευθερίας. Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, εκτός από την ελευθερία σύναψης ή μη σύναψης της σύμβασης και την ελευθερία επιλογής αντισυμβαλλομένου, καθιερώνει το δικαίωμα των συμβαλλόμενων μερών να διαμορφώνουν ελευθέρως το περιεχόμενο της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού του καταβαλλόμενου ανταλλάγματος, υπό τον όρο ότι δεν παραβιάζουν τον νόμο ή τα χρηστά ήθη και δεν ασκούν το δικαίωμά τους αυτό καθ' υπέρβαση των ορίων του, όπως αυτά ιδίως διαγράφονται συμφώνως προς την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικό και οικονομικό του σκοπό».

Επιπλέον με τον ίδιο νόμο τέθηκε χρονικός 4 μηνών (για φ/β σταθμούς <10MW) και 12 μηνών (για φ/β σταθμούς >10MW, ή φ/β σταθμούς για τη σύνδεση τους απαιτείται η κατασκευή νέου Υ/Σ ΥΤ/ΜΤ), από την δημοσίευση του, για την έναρξη της δοκιμαστικής λειτουργίας ή την ενεργοποίηση της σύνδεση του φ/β σταθμού,

ώστε να ισχύσει η Εγγυημένη Τιμή πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με την σύμβαση πώλησης που έχει υπογράψει ο παραγωγός με την ΛΑΓΗΕ Α.Ε.

2.4.4 Ν.4062/2012

Στο μεσοδιάστημα είχε ψηφιστεί ο ν. 4062/2012 «Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού – Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ – Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/28/ΕΚ) – Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/30/ΕΚ)». Με το νόμο ρυθμίζεται το «Εθνικό Πρόγραμμα Αξιοποίησης Ηλιακού Ενεργειακού Δυναμικού – ΗΛΙΟΣ», το οποίο βέβαια στην πορεία δεν καρποφόρησε. Παράλληλα με την Ενότητα Γ' και ειδικότερα στο Κεφάλαιο Α' προβλέπεται η «Προώθηση της Χρήσης Ενέργειας από ΑΠΕ» με την ενσωμάτωση της οδηγίας 2009/28/ΕΚ ενώ με στο Κεφάλαιο Β' περιγράφονται τα «Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών και Μείωση Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου» με την ενσωμάτωση της οδηγίας 2009/28/ΕΚ. Παράλληλα, ψηφίζονται και κάποιες διατάξεις για τις ΑΠΕ με τις οποίες τάσσεται χρονικό διάστημα στους Αρμόδιους Διαχειριστές για την χορήγηση Προσφορών Σύνδεσης, δίνεται προτεραιότητα στην χορήγηση προσφορών σύνδεσης για φ/β σταθμούς βιομάζας, βιοαερίου και γεωθερμίας, ενώ ρυθμίζονται και άλλα θέματα. Επίσης προβλέπεται ότι τα έσοδα από πλειστηριασμούς δικαιωμάτων εκπομπών αποτελούν πόρο του ειδικού Λογαριασμού του άρθρου 40 του ν.2773/99.

2.5 Πρόσφατες Αλλαγές στην Περιβαλλοντική Νομοθεσία – ο Νόμος 4014/2011

Με το Ν. 4014/2011, «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος», επανακαθορίζεται το θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων και το σύστημα περιβαλλοντικών ελέγχων, ιδίως με την τροποποίηση διατάξεων του ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος».

Συγκεκριμένα, ο νέος νόμος κατατάσσει τα έργα και τις δραστηριότητες του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα σε δύο κατηγορίες (Α και Β), ενώ κάθε κατηγορία χωρίζεται σε υποκατηγορίες ανάλογα με το μέγεθος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να προκληθούν. Εν προκειμένω, για τα έργα και τις

δραστηριότητες της κατηγορίας Α, η οποία περιλαμβάνει τα έργα και τις δραστηριότητες που ενδέχεται να προκαλέσουν πολύ σημαντικές (υποκατηγορία Α1), ή σημαντικές (υποκατηγορία Α2) επιπτώσεις στο περιβάλλον, απαιτείται η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης με τη διεξαγωγή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και έκδοσης Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ), ενώ καταργείται η προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση, η οποία καθίσταται προαιρετική και ονομάζεται πλέον Προκαταρκτικός Προσδιορισμός Περιβαλλοντικών Απαιτήσεων (ΠΠΠΑ). Όσα έργα και δραστηριότητες χαρακτηρίζονται από τοπικές μόνο επιπτώσεις στο περιβάλλον εντάσσονται στην κατηγορία Β, απαλλάσσονται από τη διαδικασία των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και υπόκεινται σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς, οι οποίοι χορηγούνται αυτόματα από την αρμόδια υπηρεσία βάσει της δήλωσης του μελετητή ή του φορέα του έργου. Πιο συγκεκριμένα τα έργα ή δραστηριότητες κατηγορίας Β δεν ακολουθούν τη διαδικασία εκπόνησης ΜΠΕ αλλά υπόκεινται σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ). Για τις περιπτώσεις δε των έργων και δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα εντός των περιοχών Natura εισάγεται η υποχρέωση διεξαγωγής ειδικής οικολογικής μελέτης.

Όσον αφορά τα έργα της κατηγορίας Α που υπόκεινται στην διαδικασία της αδειοδότησης, αυτή θα πρέπει να ολοκληρώνεται σε 6-12 για τα έργα της υποκατηγορίας Α1 τα οποία αδειοδοτούνται από το ΥΠΕΚΑ μήνες, ενώ για τα έργα της υποκατηγορίας Α2 που αδειοδοτούνται από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση σε 4 μήνες. Επιπλέον, με τον νέο νόμο δίνεται η δυνατότητα αξιολόγησης των μελετών από πιστοποιημένους ιδιώτες επικουρικά των υπηρεσιών, οι οποίοι θα εισηγούνται στις αρμόδιες υπηρεσίες το σχέδιο απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

Κύριος στόχος των θεσπιζόμενων ρυθμίσεων είναι η μείωση του απαιτούμενου χρόνου της διαδικασίας και του αριθμού των έργων για τα οποία απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση, έτσι ώστε να επιτευχθεί η επιτάχυνση των επενδυτικών πρωτοβουλιών ειδικά στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Στις 13.01.2012 εκδόθηκε η Υ.Α. αρ. 1958 (ΦΕΚ Β' 21/2012), για την «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το Άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.09.2011 (Φ.Ε.Κ. Α'209/2011)» η οποία τροποποιήθηκε με τη Υ.Α. 20741/27.04.2012 (ΦΕΚ 1565/08.05.2012).

Τέλος με την Υ.Α. Αριθμ. 3791 (ΦΕΚ Β' 104/24.01.2013) εκδόθηκαν οι Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) για έργα κάποιες κατηγορίες έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (αιολικά, φωτοβολταικά, ΜΥΗΣ, Υβριδικοί Σταθμοί).

Μέρος Τρίτο: Ευρωπαϊκή πολιτική προώθησης ΑΠΕ

3.1 Το 3^ο Ενεργειακό Πακέτο – Εφαρμογή στην Ελληνική Αγορά Ενέργειας

Ο ν.4001/2011 ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο το 3ο Ενεργειακό πακέτο και συγκεκριμένα τις Οδηγίες 2009/72/ΕΚ και 2009/73/ΕΚ, αναφορικά με την αγορά Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αέριου αντίστοιχα. Ειδικότερα, στο νόμο περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο των δεσμεύσεων του μνημονίου και της υλοποίησης του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων. Με το νόμο μεταξύ άλλων δίνεται η δυνατότητα να διατεθεί σε ιδιώτες ποσοστό που μπορεί να φτάσει και το 49% των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, που σήμερα ανήκουν στη ΔΕΗ.

Στα πλαίσια του νόμου αποσπάστηκαν από την ΔΕΗ Α.Ε. οι κλάδοι μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στις 100% θυγατρικές εταιρείες ΑΔΜΗΕ Α.Ε. και ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. αντίστοιχα. Οι 2 νέες θυγατρικές εταιρείες έχουν τον ρόλο των ανεξάρτητων Διαχειριστών των Δικτύων Μεταφοράς και Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας αντίστοιχα. Το μοντέλο που επιλέγεται για την ΑΔΜΗΕ Α.Ε. είναι αυτό του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς (ΙΤΟ). Συνέπεια της εφαρμογής της επιλεγθείσας μορφής διαχωρισμού⁷⁸ είναι ότι η ΔΕΗ Α.Ε. αποξενώνεται πλήρως από την κυριότητα του Συστήματος και λαμβάνει τη θέση μητρικής εταιρίας σε ένα νέο καθετοποιημένο σχήμα, στο οποίο θα διαθέτει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Επιπλέον, προβλέπεται η δυνατότητα μεταβίβασης μειοψηφικών πακέτων μετοχών της ΑΔΜΗΕ Α.Ε. σε τρίτους, οι οποίοι πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από ενεργειακές δραστηριότητες, με σκοπό την εξεύρεση κεφαλαίων για την

⁷⁸ Σύμφωνα με αιτιολογική σκέψη 12 Οδηγίας 2009/72/ΕΚ:

«(12) Οποιοδήποτε σύστημα διαχωρισμού θα πρέπει να είναι αποτελεσματικό όσον αφορά την άρση τυχόν συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ παραγωγών, προμηθευτών και διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, προκειμένου να δημιουργηθούν κίνητρα για τις απαραίτητες επενδύσεις και να εξασφαλισθεί η πρόσβαση των νεοεισερχομένων στην αγορά στο πλαίσιο ενός διαφανούς και αποτελεσματικού κανονιστικού καθεστώτος και δεν πρέπει να δημιουργήσει επαχθές και δύσχηστο ρυθμιστικό καθεστώς για τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές.»

εκτέλεση έργων ανάπτυξης, όπως η συντήρηση και η επέκταση του δικτύου μεταφοράς.

Παράλληλα, η ημερήσια λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ανατίθεται σε νέα εταιρεία την Λ.ΑΓ.Η.Ε Α.Ε. (μετεξέλιξη της ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε.) με συμμετοχή, σε πρώτη φάση, 100% του Ελληνικού Δημοσίου, αλλά με πρόβλεψη δυνατότητας μεταβίβασης ποσοστού σε τρίτα πρόσωπα.

3.2 Οι νέοι φορείς της Αγοράς Ενέργειας.

3.2.1 Ο ΑΔΜΗΕ Α.Ε.

Ο Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) Α.Ε. συστάθηκε σύμφωνα με το Ν. 4001/2011, με σκοπό να αναλάβει τα καθήκοντα του Διαχειριστή του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ). Στο πλαίσιο αυτό σκοπός του ΑΔΜΗΕ είναι η λειτουργία, συντήρηση και ανάπτυξη του ΕΣΜΗΕ ώστε να διασφαλίζεται ο εφοδιασμός της χώρας με ηλεκτρική ενέργεια με τρόπο ασφαλή, αποδοτικό και αξιόπιστο. Ο ΑΔΜΗΕ είναι 100% θυγατρική της ΔΕΗ Α.Ε., ωστόσο είναι πλήρως ανεξάρτητος λειτουργικά και διοικητικά, έχοντας ουσιαστικές εξουσίες λήψης αποφάσεων, τηρώντας όλες τις προς αυτό απαιτήσεις ανεξαρτησίας που ενσωματώνονται στο Νόμο 4001/2011 και στην Οδηγία 2009/72/ΕΚ.

Ο ΑΔΜΗΕ ως Διαχειριστής του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ) εκτελεί όλα τα καθήκοντα που ορίζονται στο Άρθρο 94 του Νόμου 4001/2011. Τα καθήκοντα αυτά είναι:

- Διασφάλιση ότι η μακροχρόνια ικανότητα του Συστήματος ανταποκρίνεται σε εύλογες ανάγκες για μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας, υπό οικονομικά βιώσιμες συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος.
- Παροχή πρόσβασης στο Σύστημα στους κατόχους άδειας παραγωγής, προμήθειας ή εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, σε όσους έχουν νόμιμα εξαιρεθεί από την υποχρέωση κατοχής τέτοιων αδειών και στους Επιλέγοντες Πελάτες.
- Παροχή της δυνατότητας σύνδεσης του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) με το ΕΣΜΗΕ, σύμφωνα με όσα καθορίζονται στον Κώδικα Διαχείρισης του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (Κώδικας Διαχείρισης ΕΣΜΗΕ).

- Διαχείριση των ροών της ηλεκτρικής ενέργειας στο Σύστημα, συνεκτιμώντας τις ανταλλαγές με άλλα διασυνδεδεμένα συστήματα μεταφοράς.
- Μέριμνα για την ασφαλή, αξιόπιστη και αποδοτική λειτουργία του Συστήματος, διασφαλίζοντας, μεταξύ άλλων, τη διαθεσιμότητα των αναγκαίων επικουρικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαχείρισης της ζήτησης, στο βαθμό που η διαθεσιμότητά τους δεν εξαρτάται από άλλο διασυνδεδεμένο Σύστημα μεταφοράς.
- Κατάρτιση του προγράμματος κατανομής των μονάδων παραγωγής που συνδέονται με το Σύστημα, προσδιορισμός της χρήσης των διασυνδέσεων με άλλα συστήματα μεταφοράς και κατανομή σε πραγματικό χρόνο του φορτίου ηλεκτρικής ενέργειας στις διαθέσιμες εγκαταστάσεις παραγωγής.
- Παροχή στους Διαχειριστές άλλων Συστημάτων μεταφοράς και δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, με τα οποία συνδέεται το Σύστημα, επαρκών πληροφοριών για την ασφαλή και αποδοτική λειτουργία, καθώς και τη συντονισμένη ανάπτυξη και τη διαλειτουργικότητα του Συστήματος και των παραπάνω συστημάτων και δικτύων.
- Παροχή στους Χρήστες του Συστήματος κάθε αναγκαίας πληροφορία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής πρόσβασής τους στο Σύστημα.
- Παροχή των πάσης φύσεως υπηρεσιών του εφαρμόζοντας διαφανή, αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια, ώστε να αποτρέπεται κάθε διάκριση μεταξύ των Χρηστών ή των κατηγοριών Χρηστών του Συστήματος και ιδίως κάθε διάκριση υπέρ των συνδεδεμένων με αυτόν επιχειρήσεων.
- Είσπραξη των τελών πρόσβασης στο Σύστημα και διευθέτηση των χρεοπιστώσεων που του αναλογούν στο πλαίσιο του μηχανισμού αντιστάθμισης μεταξύ διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009.
- Χορήγηση και διαχείριση της πρόσβασης τρίτων στο Σύστημα και παροχή ειδικά αιτιολογημένων επεξηγήσεων σε περίπτωση άρνησης πρόσβασης.
- Συμμετοχή σε ενώσεις, οργανώσεις ή εταιρείες, οι οποίες έχουν σκοπό την επεξεργασία και διαμόρφωση κανόνων κοινής δράσης που συντείνουν, στο πλαίσιο της κοινοτικής νομοθεσίας, στη δημιουργία ενιαίας εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και ειδικότερα στον καταμερισμό και την εκχώρηση δικαιωμάτων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των αντίστοιχων διασυνδέσεων, καθώς και στη διαχείριση των δικαιωμάτων αυτών για λογαριασμό των ως άνω διαχειριστών και ιδίως στο Ευρωπαϊκό

Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ENTSO-E).

- Εκπόνηση σε ετήσια βάση, κατόπιν διαβούλευσης με όλους τους υφιστάμενους και μελλοντικούς Χρήστες του ΕΣΜΗΕ, Δεκαετούς Προγράμματος Ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ
- Τήρηση των αναγκαίων διαχειριστικών λογιστικών λογαριασμών για την είσπραξη των εσόδων από τη διαχείριση συμφόρησης των διασυνδέσεων, ή άλλων χρεώσεων που προκύπτουν από τη λειτουργία και τη διαχείριση του ΕΣΜΗΕ
- Δημοσίευση στην ιστοσελίδα του καταλόγου όλων των εγκεκριμένων από τη ΡΑΕ τιμολογίων με τα οποία χρεώνει τους Χρήστες του Συστήματος.
- Υπολογισμός της Οριακής Τιμής Αποκλίσεων.
- Εκκαθάριση των Αποκλίσεων Παραγωγής – Ζήτησης και διευθέτηση των χρηματικών συναλλαγών στο πλαίσιο της διευθέτησης των Αποκλίσεων Παραγωγής – Ζήτησης σε συνεργασία με το ΛΑΓΗΕ και το Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ.
- Σύναψη, κατόπιν διαγωνισμού, συμβάσεων αγοραπωλησίας ηλεκτρικής ενέργειας, περιλαμβανομένων συμβάσεων διαχείρισης της ζήτησης, μόνον εφόσον αυτό απαιτείται για την παροχή των επικουρικών υπηρεσιών και για τις ανάγκες εξισορρόπησης των αποκλίσεων παραγωγής – ζήτησης κατά τη λειτουργία του συστήματος σε πραγματικό χρόνο και στο πλαίσιο των ρυθμίσεων του Κώδικα Διαχείρισης του Συστήματος.
- Συνεργασία με το ΛΑΓΗΕ, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Συναλλαγών και του Κώδικα Διαχείρισης του Συστήματος.
- Προσφορά συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνικής φύσεως σε θέματα της αρμοδιότητάς του σε διαχειριστές ή κυρίους συστημάτων μεταφοράς έναντι αμοιβής, καθώς και συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα, καθώς και σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε., εφόσον δεν παρακωλύεται η άρτια εκτέλεση των καθηκόντων του

3.2.2 Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας) συστάθηκε με την απόσχιση του κλάδου Διανομής της ΔΕΗ Α.Ε. σύμφωνα με το Ν. 4001/2011, με σκοπό να αναλάβει τα καθήκοντα του Διαχειριστή του Ελληνικού Δικτύου Διανομής. Είναι κατά 100% θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε.,

ωστόσο είναι ανεξάρτητη λειτουργικά και διοικητικά, τηρώντας όλες τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας που ενσωματώνονται στο παραπάνω νομικό πλαίσιο.

Έργο της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι η λειτουργία, η συντήρηση και η ανάπτυξη του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα και η διασφάλιση της διαφανούς και αμερόληπτης πρόσβασης των καταναλωτών και γενικότερα όλων των χρηστών του δικτύου. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι ο Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής ΗΕ (ΕΔΔΗΕ) έχοντας λάβει από τη ΡΑΕ σχετική Άδεια Διαχείρισης. Με την άδεια αυτή θα καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας και της μη διακριτής συμπεριφοράς της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ έναντι όλων των χρηστών του Δικτύου. Η κυριότητα του ΕΔΔΗΕ παραμένει στη ΔΕΗ, η οποία έχει ήδη λάβει σχετική Άδεια Αποκλειστικότητας.

Η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη, τη λειτουργία και τη συντήρηση, υπό οικονομικούς όρους του ΕΔΔΗΕ ώστε να διασφαλίζεται η αξιόπιστη, αποδοτική και ασφαλής λειτουργία του, καθώς και η μακροπρόθεσμη ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε εύλογες ανάγκες ηλεκτρικής ενέργειας, λαμβάνοντας τη δέουσα μέριμνα για το περιβάλλον και την ενεργειακή αποδοτικότητα, καθώς και για τη διασφάλιση, κατά τον πλέον οικονομικό, διαφανή, άμεσο και αμερόληπτο τρόπο, της πρόσβασης των χρηστών (δηλαδή των Παραγωγών, των Προμηθευτών και των Πελατών) στο ΕΔΔΗΕ, προκειμένου να ασκούν τις δραστηριότητές τους, σύμφωνα με την Άδεια Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ και τον Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ.

Η διαχείριση των ηλεκτρικών συστημάτων των ΜΔΝ πλέον της διαχείρισης του Δικτύου, περιλαμβάνει τη διαχείριση της παραγωγής και τη λειτουργία της αγοράς των συστημάτων των νησιών αυτών. Για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής, η ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ υποχρεούται να λάβει άδεια Διαχείρισης ηλεκτρικών συστημάτων των ΜΔΝ, η οποία χορηγείται από τη ΡΑΕ και με την αυτήν καθορίζονται μεταξύ άλλων, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ σχετικά με την άσκηση της δραστηριότητας αυτής, οι όροι και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής καθώς και τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης της αμερόληπτης και της χωρίς διακρίσεις συμπεριφοράς της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ έναντι των Παραγωγών και των Προμηθευτών.

3.2.2 Ο ΛΑΓΗΕ Α.Ε.

Ο Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΑΕ (ΛΑΓΗΕ ΑΕ) ιδρύθηκε με βάση το ν 4001/2011 και ασκεί τις δραστηριότητες που ασκούνταν από τη ΔΕΣΜΗΕ ΑΕ, πλην εκείνων που κατά το άρθρο 99 του ν.4001/2011 μεταφέρονται στην ΑΔΜΗΕ ΑΕ.

Ο ΛΑΓΗΕ ΑΕ εφαρμόζει τους κανόνες για τη λειτουργία της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 4001/2011 και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδιδόμενων πράξεων και ιδίως τον Ημερήσιο Ενεργειακό Προγραμματισμό.

Στο πλαίσιο του σκοπού του, ο Λειτουργός της Αγοράς ασκεί, ιδίως, τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

(α) Διενεργεί τον Ημερήσιο Ενεργειακό Προγραμματισμό, ως εξής:

Προγραμματίζει τις εγχύσεις ηλεκτρικής ενέργειας στο ΕΣΜΗΕ, καθώς και τις απορροφήσεις ηλεκτρικής ενέργειας σε αυτό, κατά τα προβλεπόμενα στον Κώδικα Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Υπολογίζει την Οριακή Τιμή Συστήματος.

Εκκαθαρίζει τις συναλλαγές στο πλαίσιο του Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού.

(β) Συνεργάζεται με τον Διαχειριστή του ΕΣΜΗΕ σύμφωνα με τις ειδικότερες προβλέψεις του Κώδικα Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας και του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΜΗΕ.

(γ) Τηρεί ειδικό Μητρώο Συμμετεχόντων στην Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας και εγγράφει τους Συμμετέχοντες, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του Κώδικα Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας.

(δ) Παρέχει έγκαιρα και με κάθε πρόσφορο τρόπο στους Συμμετέχοντες στην Αγορά αυτή Ηλεκτρικής Ενέργειας τις απαραίτητες πληροφορίες για τη συμμετοχή τους στην Αγορά.

(ε) Αποφεύγει κάθε διάκριση μεταξύ των Συμμετεχόντων στην Αγορά Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας και εφαρμόζει κατά την παροχή των υπηρεσιών του διαφανή, αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια.

(ζ) Εισπράττει από τους Συμμετέχοντες τέλη για τη διαχείριση και λειτουργία της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας και τηρεί τους αναγκαίους λογαριασμούς,

σύμφωνα με τις ειδικότερες προβλέψεις του Κώδικα Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας.

(θ) Συνάπτει συμβάσεις πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12 του ν. 3468/2006 που παράγονται από εγκαταστάσεις ΑΠΕ ή ΣΗΘΥΑ, εφόσον οι εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνδέονται στο Σύστημα είτε απευθείας είτε μέσω του Δικτύου, και καταβάλλει τις πληρωμές που προβλέπονται στις συμβάσεις αυτές. Τα ποσά που καταβάλλονται στους αντισυμβαλλόμενους ανακτώνται κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 143 του Ν. 4001/2011.

(ι) Διενεργεί τη διευθέτηση των χρηματικών συναλλαγών στο πλαίσιο του Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού σε συνεργασία με τους Διαχειριστές του ΕΣΜΗΕ και του ΕΔΔΗΕ. Για τη διενέργεια της διευθέτησης των χρηματικών συναλλαγών, ο Λειτουργός της Αγοράς δύναται:

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο Λειτουργός της Αγοράς διευκολύνει κατά κύριο λόγο την ολοκλήρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και για το σκοπό αυτόν αναλαμβάνει κάθε αναγκαία ενέργεια, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται με τον νόμο 4001/2011, προκειμένου να διασφαλίζεται η εφαρμογή των προβλέψεων του Κανονισμού 714/2009, της Οδηγίας 72/2009 και όλων των σχετικών κατευθύνσεων και αποφάσεων που εκδίδονται από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμπεράσματα

Ο αντίκτυπος των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εκμετάλλευση και παραγωγή των ενεργειακών πόρων, ιδίως των συμβατικών, στο περιβάλλον, έχει αναχθεί σε καίριο ζήτημα παγκοσμίως. Αν και οι δυσμενείς επιπτώσεις της εν λόγω δραστηριότητας είναι αναμφισβήτητες, όπως και ότι το δικαίωμα στο περιβάλλον ένα από τα στοιχειωδέστερα ανθρώπινα δικαιώματα, η ενέργεια δεν παύει να είναι ένα αγαθό απολύτως ζωτικής σημασίας για τον άνθρωπο και απαραίτητη για κάθε μορφή ανάπτυξης και προόδου. Μέσω αυτής άλλωστε εξασφαλίζονται περαιτέρω άλλα βιομηχανικά αγαθά, καθώς και η παροχή βασικών υπηρεσιών, όπως είναι οι τηλεπικοινωνίες και οι μεταφορές. Ανακύπτει, επομένως, η θεμελιώδης πρόκληση συγκερασμού των καταρχήν αντιτιθέμενων στόχων της προστασίας του περιβάλλοντος αφενός, και του αδιάλειπτου ενεργειακού εφοδιασμού αφετέρου.

Η πρώτη προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση αποκρυσταλλώθηκε με την εισαγωγή της θεμελιώδους αρχής της αειφόρου ανάπτυξης, η οποία επιτάσσει την ισόρροπη περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις αυτές, δεδομένου ότι εκ της φύσεως τους είναι ανεξάντλητες, ενώ οι συνέπειες της εκμετάλλευσής τους στο περιβάλλον είναι σημαντικά ηπιότερες σε σχέση με τη συμβατική παραγωγή ενέργειας. Συνακόλουθα, εμφανίζεται αναγκαία η προώθηση της χρήσης των πηγών αυτών σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαπίστωσε αρκετά έγκαιρα τα οφέλη των ανανεώσιμων πηγών, ανάγοντας την προώθησή τους σε βασική προτεραιότητα, λαμβανομένων υπόψη και των ανειλημμένων διεθνών της δεσμεύσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Στο εσωτερικό της Ένωσης οι ήδη ανεπτυγμένες πολιτικές για το περιβάλλον και την ενέργεια, παρείχαν τα κατάλληλα μέσα για τη διαμόρφωση της σχετικής πολιτικής και κατ' επέκταση του αντίστοιχου κανονιστικού πλαισίου. Με το στόχο του υψηλού επιπέδου προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, αλλά και το νεότερο στόχο της αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών, προσπαθεί να συμπορευθεί ο στόχος επίτευξης μιας ανταγωνιστικής, ασφαλούς και περιβαλλοντικώς βιώσιμης

εσωτερικής αγοράς ενέργειας⁷⁹. Ενδεικτική, είναι η ακόλουθη αναφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην αιτιολογική έκθεση της πρότασής της για την τροποποίηση της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ: «[...] μια ανταγωνιστική και αποδοτική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου αποτελεί προϋπόθεση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Μόνο με μια λειτουργική αγορά καθίσταται δυνατή η ανάπτυξη ενός μηχανισμού εμπορίας εκπομπών που λειτουργεί αποτελεσματικά και ενός κλάδου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που θα επιτύχει το φιλόδοξο στόχο, ο οποίος συμφωνήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, της κάλυψης ποσοστού 20% του ενεργειακού μείγματος της ΕΕ από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το έτος 2020»⁸⁰.

Με την προηγηθείσα ανάλυση επιχειρήθηκε να καταδειχθεί η αλληλεξάρτηση των επιμέρους στόχων των σχετικών ευρωπαϊκών πολιτικών και η συγκρότηση του θεσμικού πλαισίου για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ως αποτέλεσμα της διαλεκτικής σχέσης μεταξύ των εν λόγω πολιτικών. Ως θετική αποτιμάται η πρόβλεψη στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την αρμοδιότητα λήψης μέτρων στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής ως συντρέχουσας αρμοδιότητας (άρθρο 4 παρ. 2 στοιχ. θ' ΣΛΕΕ). Με τις νέες αυτές προβλέψεις προωθούνται και συνδέονται ρητά με την απαίτηση προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος, οι βασικοί στόχοι της ενεργειακής πολιτικής, ήτοι η διασφάλιση της λειτουργίας της αγοράς ενέργειας, η διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ένωσης, η προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της εξοικονόμησης ενέργειας καθώς και η ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και η προώθηση της διασύνδεσης των ενεργειακών δικτύων.

Η πολιτική προώθησης των ΑΠΕ, μέσα από τη συντέλεση των ανωτέρω διεργασιών, φαίνεται να ενδυναμώνεται και να ωριμάζει, αποκτώντας ένα συνεκτικό χαρακτήρα. Το δε, πρόσφατο θεσμικό πλαίσιο συνιστά επιτυχή εφαρμογή της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, και σύγκλισης των τριών συνιστωσών αυτής, αφού οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συνιστούν ήπια επέμβαση στο περιβάλλον και προκαλούν μικρότερη επιβάρυνση σε σύγκριση με την εκμετάλλευση συμβατικών πηγών για την παραγωγή ενέργειας· επίσης, παρατηρείται έντονο

⁷⁹ Βλ. Προοίμιο Οδ. 2009/72/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 1., και άρ. 3 παρ. 1 αυτής, ΕΕΕΕ L 211/14.08.2009, σελ. 55.

⁸⁰ Βλ. COM (2007) 528 τελικό, 19.09.2007.

επενδυτικό ενδιαφέρον (από μικρούς και μεγάλους επενδυτές), με αποτέλεσμα την ανάπτυξη του αντίστοιχου επιχειρηματικού κλάδου, ο οποίος προσφέρει νέες θέσεις απασχόλησης.

Με την Οδηγία 2009/28/ΕΚ λαμβάνονται δραστικά μέτρα προκειμένου να παρασχεθεί ασφάλεια στους επενδυτές και να ενθαρρυνθεί η συνεχής ανάπτυξη τεχνολογιών που παράγουν ενέργεια από όλες τις μορφές ανανεώσιμων πηγών, με την έννοια ότι για πρώτη φορά τίθενται *δεσμευτικοί εθνικοί στόχοι* για το συνολικό μερίδιο από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας ως το 2020 και το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις μεταφορές⁸¹. Για την προώθηση της ενέργειας από ΑΠΕ χρησιμοποιούνται τα υφιστάμενα μέσα και μηχανισμοί προώθησης, τα οποία τίθενται πιο ξεκάθαρα, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν τη διακριτική ευχέρειά τους ως προς την επιλογή και εφαρμογή των εν λόγω μέσων. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έμεινε αμέτοχο, συμβάλλοντας με την πρωτοποριακή νομολογία του στην διαμόρφωση και εφαρμογή μιας ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής, στην οποία οι ΑΠΕ θα διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Η εν λόγω πολιτική φαίνεται να συνδυάζει επιτυχώς τους επιμέρους στόχους των ευρωπαϊκών πολιτικών για την προστασία του περιβάλλοντος, στην οποία εντάσσονται οι δράσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, και για την ενέργεια.

Η ελληνική αντιμετώπιση των ανωτέρω εξελίξεων υπερβαίνει τα όρια της απλής προσαρμογής και εναρμόνισης με τις ευρωπαϊκές προβλέψεις. Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο εκσυγχρονίζεται ακολουθώντας τα πρότυπα της αντίστοιχης ευρωπαϊκής πολιτικής, αλλά θέτοντας και υψηλότερους στόχους, καταδεικνύοντας την οριζόντια βούληση της πολιτείας να διαμορφώσει την πολιτική της εντός του παραδείγματος της αειφόρου ανάπτυξης. Ο εξευρωπαϊσμός της εθνικής πολιτικής, εν προκειμένω, δεν εκλαμβάνεται ως αναγκαστική συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές επιταγές, αλλά ως προσαρμογή σε βέλτιστες μεθόδους και πραγματική πρόοδο.

Αναμφισβήτητα το πρόσφατο θεσμικό πλαίσιο για την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ΑΠΕ έχει συντελέσει στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ελλάδα. Ήδη άλλωστε από το πρώτο άρθρο του Ν. 3851/2010 η προστασία του κλίματος, μέσω της προώθησης της παραγωγής ηλεκτρικής

⁸¹ Βλ. Προοίμιο Οδ. 2009/28/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη υπ' αριθ. 14.

ενέργειας από ΑΠΕ, ανάγεται σε περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα ύψιστης σημασίας για τη χώρα, στα πλαίσια της εξεύρεσης ισορροπίας μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος και οικονομικής ανάπτυξης. Η προτεραιότητα δε, αυτή, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις σχετικές σταθμίσεις. Επιπλέον, η ρητή σύνδεση της ανάγκης προώθησης των έργων ΑΠΕ με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, καταδεικνύει έτι περαιτέρω τον θετικό εξευρωπαϊσμό των νομοθετικών επιλογών.

Η ενίσχυση της διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα της Ελλάδας, προωθείται μέσω νομικών καινοτομιών, τεχνικών και οικονομικών λύσεων. Κυριότερη και επί μακρόν αναμενόμενη ρύθμιση, η οποία στοχεύει στην απεμπλοκή πολλών επενδυτικών σχεδίων, είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης, μέσα από την προώθηση διαφανών διαδικασιών και τη μείωση των ασαφειών της ισχύουσας νομοθεσίας. Ωστόσο, η εν γένει απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και η μείωση του χρόνου αδειοδότησης ενδέχεται να αποβεί σε βάρος του έτερου αγαθού το οποίο προστατεύεται, δηλαδή του περιβάλλοντος. Η περιβαλλοντική εκτίμηση των έργων και των επιπτώσεών τους συνιστά μια καίρια προληπτική διαδικασία, και η εξαίρεση ορισμένων μορφών ΑΠΕ από αυτήν δεν δύναται να αιτιολογηθεί επαρκώς με βασικό επιχείρημα την παθογένεια της ελληνικής διοίκησης και την κατάργηση διαδικασιών που μέχρι πρότινος υπήρξαν απαραίτητες. Ο σχεδιασμός της χωροθέτησης των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ είναι επίσης ένα καίριο ζήτημα για την ελληνική πραγματικότητα. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ δύναται να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ομαλή ενσωμάτωση των εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών στις τοπικές κοινωνίες, δημιουργώντας παράλληλα ένα ασφαλές και σταθερό επενδυτικό κλίμα, ως προς τις επιτρεπόμενες περιοχές ανάπτυξης των σχετικών έργων.

Η αποτελεσματικότητα των εθνικών ρυθμίσεων που αναλύθηκαν, απομένει να αποδειχτεί στην πράξη, ιδίως ως προς το εάν θα καταστεί εφικτή η επίτευξη των δεσμευτικών πλέον στόχων του ποσοστού 20% συμμετοχής της ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας. Ωστόσο, απαραίτητος είναι και ο μακροπρόθεσμος εθνικός στρατηγικός σχεδιασμός, ο οποίος αποτυπώνεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Ανανεώσιμες Πηγές

Ενέργειας που υπεβλήθη από το ΥΠΕΚΑ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁸². Η πολιτεία μέσω αυτού αναγνωρίζει ότι η επίτευξη των εθνικών στόχων προώθησης των ΑΠΕ απαιτεί τον συνδυασμό μέτρων και πολιτικών θεσμικού χαρακτήρα ώστε να επιταχυνθούν και να διευκολυνθούν οι επενδυτικές πρωτοβουλίες και να διαμορφωθεί ένα ξεκάθαρο πλαίσιο αναφορικά με τους όρους χρήσης γης και των δυνατοτήτων ενεργειακής τους αξιοποίησης. Φιλοδοξεί, περαιτέρω, να αποτελέσει ένα δυναμικό εργαλείο παρακολούθησης των εθνικών ενεργειακών στόχων, όπου ανάλογα με τα μέτρα και πολιτικές που λαμβάνονται, την ανταπόκριση των φορέων της αγοράς καθώς και την τεχνολογική ωριμότητα των ΑΠΕ θα προσαρμόζεται αντίστοιχα, ώστε να μπορούν να επιτευχθούν οι δεσμευτικοί εθνικοί στόχοι για το 2020, συμβάλλοντας παράλληλα στην επιτυχή ολοκλήρωση του μοντέλου «πράσινης» ανάπτυξης που έχει υιοθετήσει η Ελληνική κυβέρνηση.

Στην ίδια κατεύθυνση, μπορεί να θεωρηθεί ότι κινείται και η εφαρμογή του 3^{ου} ενεργειακού πακέτου με στόχο την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, και η επιλογή του μοντέλου του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς, η διάσπαση των Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, η αναβάθμιση του ρόλου της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, αναμένεται να ενισχύσουν την ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Συμπερασματικά, αξίζει να διερωτηθεί κανείς εάν η συγκρότηση του νέου ευρωπαϊκού και εθνικού θεσμικού πλαισίου, σε συνδυασμό με τα μέσα και εργαλεία εφαρμογής της σχετικής πολιτικής που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι σε θέση να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την πραγματοποίηση των τιθέμενων στόχων. Η κατάφαση στο υπόψη ερώτημα εμφανίζεται εξόχως κρίσιμη στην παρούσα συγκυρία, όπου καθίσταται επιτακτική η αναδιαμόρφωση του παγκόσμιου, ευρωπαϊκού και εθνικού ενεργειακού συστήματος, ως κυριότερη πηγή της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και των κλιματικών αλλαγών.

⁸² Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την επίτευξη της συμβολής των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας σε ποσοστό 20% έως το 2020, διαθέσιμο στη ιστοσελίδα του ΥΠΕΚΑ: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=CEYdUkQ719k%3d&tabid=37>.

Πηγές

A. Βιβλιογραφία

1. **ΝΑΣΙΑΚΟΥ ΣΟΦΙΑ**, (2010), ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, *Το νέο θεσμικό πλαίσιο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα. Η σύνζευξη περιβαλλοντικής και ενεργειακής πολιτικής.*,
2. **ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΡΟΥ, Γ./ ΚΡΕΜΛΗΣ, Γ./ ΣΙΟΥΤΗ, Γ.**, (2007), *Η εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος στην Ελλάδα 1981-2006*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή.
3. **ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ-ΓΚΙΖΑΡΗ, Α.**, (2003), *Οι νέοι μηχανισμοί περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη.
4. **ΚΟΥΤΟΥΠΑ-ΡΕΓΚΑΚΟΥ, Ε.**, (2008), *Δίκαιο του Περιβάλλοντος*, Γ΄ έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
5. **ΜΑΡΙΝΟΣ, Μ.-Θ.**, (2003), *Η πρόσβαση σε ενεργειακό δίκτυο - η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή.
6. **ΦΟΡΤΣΑΚΗΣ, Θ.**, (2009), *Δίκαιο της Ενέργειας*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.

B. Αρθρογραφία - Συμβολές σε συλλογικούς τόμους

Ελληνική

7. **ΑΔΑΜΑΝΤΙΔΟΥ, Ε.**, (2006), *Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις*, Περιβάλλον & Δίκαιο, τ. 3/2006, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 363 επ.
8. **ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ, Ν.**, (Μάρτιος 2008), *Το νέο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ και οι πιέσεις του στον ελληνικό ενεργειακό τομέα*, ηλεκτρονικό περιοδικό Energy Point, τεύχος 10, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.energypoint.gr.
9. **ΓΩΓΟΣ, Κ.**, (2001), *Case C-379/98, Preussen Electra AG v. Schleswag AG*, ΕΕΕυρΔ 2/2001, εκδόσεις ΚΔΕΟΔ και ΔΣΘ, Θεσσαλονίκη, σελ.372 επ.
10. **ΗΛΙΑΔΟΥ, Α.**, (2006), *Ρύθμιση Αγοράς Ενέργειας*, Ενέργεια & Δίκαιο, τ. 6/2006, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 37 επ..
11. **ΚΑΛΛΙΑ – ΑΝΤΩΝΙΟΥ, Α.**, (2008), *Εθνικός Χωροταξικός Σχεδιασμός για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας*, ΘΠΔΔ τ. 10-11/2008, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 1113 επ.
12. **ΚΑΡΑΒΙΔΕΣ, Γ./ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Α./ ΑΘΑΝΑΣΑΚΗ, Μ.**, (2004), *Πράσινα Πιστοποιητικά Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας*, Ενέργεια & Δίκαιο τ. 2/2004, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 65 επ.

13. ΚΡΕΜΛΗΣ, Γ., (2001), *Η Αρχή της Αειφορίας: Καταστατική Αρχή του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος*, ΕΕΕυρΔ Ειδικό Τεύχος 2001, εκδόσεις ΚΔΕΟΔ και ΔΣΘ, Θεσσαλονίκη, σελ.261-274.
14. ΛΥΠΙΡΙΔΗΣ, Ι., (Νοέμβριος 2004), *Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Η Εναλλακτική Τεχνολογία για ένα Αειφόρο Μέλλον*, ηλεκτρονικό περιοδικό Νόμος & Φύση, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.nomosphysis.org.gr.
15. ΜΑΡΙΑ, Ε.-Α., (2001), *Τεχνικά έργα ηλεκτροπαραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και προστασία του περιβάλλοντος*, ΠερΔικ τ. 3/2001, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 338 επ.
16. ΜΟΥΡΑΤΙΑΝ, Φ.-Α., (2010), *Η προσέγγιση του ανώτατου ακυρωτικού ως προς τη διείσδυση των ΑΠΕ. Σκέψεις με αφορμή την Ε' ΣτΕ 2464/2009*, Συνήγορος τ. 77/2010, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 49 επ.
17. ΠΑΤΡΩΝΟΣ, Π./ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ, Β./ ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, Α., (Ιούλιος 2004), *Διεθνείς και Κοινοτικές Δεσμεύσεις της Ελλάδας για την Προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας*, γνωμοδότηση, ηλεκτρονικό περιοδικό Νόμος & Φύση, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.nomosphysis.org.gr.
18. ΠΕΡΒΟΛΑΡΑΚΗ, Ε., (2009), *Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Αναδασωτέες Εκτάσεις*, Ενέργεια & Δίκαιο τ. 12/2009, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 49 επ.
19. ΠΛΑΤΙΑΣ, Χ., (Ιούνιος 2005), *Οργανωμένα συμφέροντα και εκροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διαμόρφωση ευρωπαϊκών λύσεων για το περιβάλλον*, ηλεκτρονικό περιοδικό Νόμος & Φύση, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.nomosphysis.org.gr.
20. ΠΡΕΒΕΔΟΥΡΟΥ, Ε., (2004), *Υπόθεση C-448/01 EVN AG και Wienstrom GmbH κατά Republik Österreich*, Περιβάλλον & Δίκαιο, τ. 2/2004, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 277 επ.
21. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ, Χ., (2010), *Εξέλιξη του δικαίου της ενέργειας και ελληνική πραγματικότητα*, Συνήγορος τ. 77/2010, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 34 επ.
22. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ, Χ., (2001), *Ενέργεια και περιβάλλον*, ΠερΔικ τ. 3/2001, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 347 επ.
23. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ, Β., (2004), *Η νομολογία του ΔΕΚ σχετικά με την ενέργεια*, Ενέργεια & Δίκαιο τ. 2/2004, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 7-21.

Γ. Έγγραφα Ευρωπαϊκής Επιτροπής

24. Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, EEEE C 115, 09.05.2008, σελ. 1.
25. **Απόφαση 2010/385/ΕΕ του Συμβουλίου**, της 24.06.2010, σχετικά με τη σύναψη από την Ευρωπαϊκή Ένωση του καταστατικού του Διεθνούς Οργανισμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (IRENA), EEEE L 178, 13.07.2010, σελ. 17.
26. **Κανονισμός 713/2009** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13.07.2009, για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας, EEEE L 211, 14.08.2009, σελ. 1.
27. **Οδηγία 2009/72/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13.07.2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ, EEEE L 211, 14.08.2009, σελ. 55.
28. **Οδηγία 2009/28/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23.04.2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ, EEEE L 140, 05.06.2009, σελ. 16.
29. **Οδηγία 2006/32/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 05.04.2006, για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες και για την κατάργηση της οδηγίας 93/76/ΕΟΚ του Συμβουλίου, EEEE L 114, 27.04.2006, σελ. 64.
30. **Οδηγία 2005/89/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18.01.2006, περί μέτρων διασφάλισης του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό και περί επενδύσεων υποδομής, EEEE L 33, 04.02.2006, σελ. 22.
31. **Απόφαση 1600/2002/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22.07.2002, Έκτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, EEEE L 242, 10.09.2002, σελ. 1.
32. **Απόφαση 2002/358/ΕΚ** του Συμβουλίου, της 25.04.2002, για την έγκριση, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του Πρωτοκόλλου του Κυότο στη Σύμβαση – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές και την από κοινού τήρηση των σχετικών δεσμεύσεων, EEEE L 130, 15.05.2002, σελ. 1.
33. **Οδηγία 2001/77/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27.09.2001, για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από

- ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, EEEE L 283, 27.10.2001, σελ. 33.
34. **Οδηγία 2001/42/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27.06.2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, EEEE L 197, 21.07.2001, σελ. 30.
35. **Απόφαση 93/500/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 13.09.1993 για την προαγωγή των ανανεώσιμων ενεργειών στην Κοινότητα (πρόγραμμα *Altener*), EEEE L 235, 18.09.1993, σελ. 41.
36. **Οδηγία 92/43/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 21.05.1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, EEEE L 206, 22.07.1992, σελ. 7.
37. **Απόφαση της Επιτροπής 2009/548/ΕΚ**, 30.06.2009, σχετικά με τον καθορισμό σχεδίου εθνικών σχεδίων δράσης για την ανανεώσιμη ενέργεια με βάση την οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, EEEE L 182/33, 15.07.2009.
38. **COM (2009) 192 τελικό, 24.04.2009**, Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Έκθεση προόδου στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: Έκθεση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/77/ΕΚ, το άρθρο 4 παράγραφος 2 της οδηγίας 2003/30/ΕΚ και σχετικά με την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για τη Βιομάζα, COM(2005)628».
39. **COM (2009) 147 τελικό, 01.04.2009**, Λευκή Βίβλος της Επιτροπής: «Η προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος: προς ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης».
40. **COM (2008) 781 τελικό, 13.11.2008**, Ανακοίνωση της Επιτροπής - Δεύτερη επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής: «Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την ενεργειακή ασφάλεια και αλληλεγγύη».
41. **COM (2008) 30 τελικό, 23.01.2008**, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, *Δύο φορές το 20 έως το 2020. Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης*.
42. **COM (2008) 19 τελικό, 23.01.2008**, Πρόταση της Επιτροπής «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές».
43. **2008/C 82/01**, Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, EEEE C 82, 01.04.2008, σελ. 1.

44. **COM (2007) 530 τελικό, 19.09.2007**, Πρόταση της Επιτροπής «Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας».
45. **COM (2007) 528 τελικό, 19.09.2007**, Πρόταση της Επιτροπής «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/54/EK σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας».
46. **COM (2007) 1 τελικό, 10.01.2007**, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: «Ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη».
47. **COM (2006) 849 τελικό, 10.01.2007**, Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Δράση παρακολούθησης της Πράσινης Βίβλου. Έκθεση σχετικά με την πρόοδο της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές».
48. **COM (2006) 848 τελικό, 10.01.2007**, Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Χάρτης πορείας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας τον 21ο αιώνα: συμβολή στην ενίσχυση της αειφορίας».
49. **Απόφαση της Επιτροπής 2006/613/EK, 19.07.2006**, σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, ΕΕΕΕ L 259, 21.09.2006, σελ. 1.
50. **COM (2006) 105 τελικό, 08.03.2006**, Πράσινη Βίβλος Επιτροπής: «Ευρωπαϊκή στρατηγική για αειφόρο, ανταγωνιστική και ασφαλή ενέργεια».
51. **COM (2005) 627 τελικό, 07.12.2005**, Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Στήριξη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας».
52. **Απόφαση της Επιτροπής 2003/796/EK, 11.11.2003**, σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκής ομάδας ρυθμιστικών αρχών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, ΕΕΕΕ L 296, 14.11.2003, σελ. 34.
53. **COM (2002) 718 τελικό, 11.12.2002**, Ανακοίνωση της Επιτροπής για «Το πλαίσιο λειτουργίας των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών οργανισμών».
54. **COM (2001) 428, τελικό, 25.07.2001**, Λευκή Βίβλος της Επιτροπής: «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση».
55. **2001/C 37/03**, Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος», ΕΕΕΕ C 37, 03.02.2001, σελ. 3.
56. **COM (2000) 576 τελικό, 20.09.2000**, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: «Πώς θα ταιριάξουμε

τις ανάγκες με τις ευθύνες μας. Ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων στην οικονομική πολιτική».

57. **COM (1997) 599 τελικό της 26.11.1997**, Λευκή Βίβλος της Επιτροπής για μία Κοινοτική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης: «Ενέργεια για το Μέλλον: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας».
58. **COM (1996) 576 τελικό της 20.11.1996**, Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής για μία Κοινοτική Στρατηγική: «Ενέργεια για το Μέλλον: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας».
59. **94/C 72/03**, Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Κοινοτικοί κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος», ΕΕΕΕ C 072, 10.03.1994, σελ. 3.
60. **Ψήφισμα A5-0078/2000** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ΕΕΕΕ C 378 της 29.12.2000, σελ. 89.

ΣΤ. Εθνική Νομοθεσία

Νόμοι

61. **N.4093/2012**, Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, ΦΕΚ Α' 222/12.11.2012
62. **N.4062/2012**, Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού – Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ – Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/28/ΕΚ) – Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/30/ΕΚ), ΦΕΚ Α' 70/30.03.2012
63. **N.4014/2011**, Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, ΦΕΚ Α' 209/21.09.2011
64. **N.4001/2011**, Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις, ΦΕΚ Α' 179/22.08.2011
65. **N.3889/2010**, Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 182/14.10.2010
66. **N. 3851/2010**, Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα

- αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ΦΕΚ Α' 85/04.06.2010.
67. **N. 3734/2009**, Προώθηση της συμπαραγωγής δύο ή περισσότερων χρήσιμων μορφών ενέργειας, ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με το Υδροηλεκτρικό Έργο Μεσοχώρας και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 8/28.01.2009.
68. **N. 3661/2008**, «Μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης των κτιρίων και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 89/19.05.2008.
69. **N. 3468/2006**, Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαραγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις, ΦΕΚ Α' 129/27.06.2006.
70. **N. 3299/2004**, «Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση», ΦΕΚ Α' 261/23.12.2004.
71. **N. 3175/2003**, Αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού, τηλεθέρμανση και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 207/29.08.2003.
72. **N.2971/2001**, Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 285/19.12.2001.
73. **N. 2941/2001**, Απλοποίηση διαδικασιών ίδρυσης εταιρειών, αδειοδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, ρύθμιση θεμάτων της Α.Ε. "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ" και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 201/12.09.2001.
74. **N. 2773/1999**, Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις, ΦΕΚ Α' 286/22.12.1999.
75. **N.2244/1994**, Ρύθμιση θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 168/07.10.1994.
76. **N.1559/1985**, Ρύθμιση θεμάτων εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ειδικών θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από συμβατικά καύσιμα και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 135/25.07.1985.
77. **N. 1475/1984**, Αξιοποίηση γεωθερμικού δυναμικού, ΦΕΚ Α' 131/11.09.1984.

Υπουργικές Αποφάσεις

78. **Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2300/οικ.16932**, Αναστολή διαδικασίας αδειοδότησης και χορήγησης προσφορών σύνδεσης για φωτοβολταϊκούς σταθμούς, λόγω κάλυψης των στόχων που έχουν τεθεί με την απόφαση Α.Υ./Φ1/οικ.19598/01.10.2010 του Υπουργού Π.Ε.Κ.Α., ΦΕΚ Β' 2317/2012
79. **Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2301/οικ.16933**, Τροποποίηση της απόφασης με αριθμό Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2262/ 31.1.2012 (Β'97) σχετικά με την τιμολόγηση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκούς σταθμούς, ΦΕΚ Β' 2317/2012

80. **Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2302/οικ.16934**, Τροποποίηση του Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων, ΦΕΚ Β'2317/2012
81. **Υ.Α.Π.Ε./Φ1/2303/οικ.16935**, Προσδιορισμός ποσοστού της εισφοράς υπέρ της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. του άρθρου 14 του ν.1730/1987, το οποίο αποτελεί πόρο του Ειδικού Λογαριασμού του άρθρου 40 του ν.2773/1999, ΦΕΚ Β'2317/2012
82. **Υ.Α.Π.Ε./Φ1/οικ.2266/31.01.2012**, Τροποποίηση του Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων, ΦΕΚ Β'97/2012
83. **Υ.Α.Π.Ε./Φ1/οικ.2262/31.01.2012**, Τιμολόγηση ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκούς σταθμούς, ΦΕΚ Β'97/2012
84. **Υ.Α.Π.Ε. /Φ1/οικ.28287/12.12.2011**, Ειδικό τέλος και παροχή κινήτρων στους οικιακούς καταναλωτές στις περιοχές όπου εγκαθίστανται Α.Π.Ε., ΦΕΚ Β' 3005/28.12.2011
85. **ΥΑΠΕ/Φ1/14810/04.10.2011**, Κανονισμός Αδειών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας με χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και μέσω Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.), **ΦΕΚ Β'2373/25.10.2011**
86. **Υ.Α. υπ' αριθμ. Υ.Α./9154/14.04.2011**, Τροποποιήσεις ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε γήπεδα, οικόπεδα και κτίρια, ΦΕΚ Β'553/14.04.2011
87. **Υ.Α. υπ' αριθμ. Υ.Α.Π.Ε./Φ1/οικ.27904**, Τροποποίηση της Δ6/Φ1/οικ. 8684/24.4.2007 (ΦΕΚ Β' 694) απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης, όπως τροποποιήθηκε με την Δ6/Φ1/οικ.15450/18.7.2007 (ΦΕΚ Β' 1276) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, για την Έγκριση Α' Φάσης του κατ' άρθρο 14 παρ. 1 του ν. 3468/2006 Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Σταθμών, ΦΕΚ Β'2143/ 31.12.2010
88. **ΥΑ υπ' αριθμ. Υ.Α.Π.Ε./Φ1/οικ.24839**, Εγγυοδοσία για την υπογραφή Συμβάσεων Σύνδεσης στα δίκτυα διανομής σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση Α.Π.Ε. που εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής, ΦΕΚ Β'1901/03.12.2010
89. **ΥΑ υπ' αριθμ. Α.Υ./Φ1/οικ.196598**, Απόφαση για την επιδιωκόμενη αναλογία εγκατεστημένης ισχύος και την κατανομή της στο χρόνο μεταξύ των διαφόρων τεχνολογιών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, ΦΕΚ Β' 1630/11.10.2010

90. **ΚΥΑ υπ' αριθ. Α.Υ./Φ1/οικ.18513/20.09.2010**, Συμπλήρωση του Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε Κτιριακές Εγκαταστάσεις, ΦΕΚ Β' 1557/22.09.2010.
91. **ΥΑ υπ' αριθ. Α.Υ./Φ1/οικ.17149/30.08.2010**, Τύπος και περιεχόμενο συμβάσεων πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται με χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και μέσω Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης στο Σύστημα και το Διασυνδεδεμένο Δίκτυο και στο Δίκτυο των Μη Διασυνδεδεμένων Νήσων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 παρ. 3 του ν.3468/2006, όπως ισχύει, πλην ηλιοθερμικών και υβριδικών σταθμών, (προς δημοσίευση).
92. **ΥΑ υπ' αριθ. 36720/25.08.2010**, «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε κτίρια και οικοπέδα εντός σχεδίου περιοχών, και σε οικισμούς», ΦΕΚ ΑΑΠ 376/06.09.2010.
93. **ΥΑ υπ' αριθ. 40158/25.08.2010** Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και ηλιακών συστημάτων σε γήπεδα και κτίρια σε εκτός σχεδίου περιοχές, ΦΕΚ Β' 1556/22.09.2010
94. **ΚΥΑ υπ' αριθ. 12323/ΓΓ175/04.06.2009**, «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων», ΦΕΚ Β' 1079/04.06.2009.
95. **ΥΑ υπ' αριθ. Δ6/Φ1/οικ.8786/06.05.2010**, για την Εφαρμογή του Συστήματος Εγγυήσεων Προέλευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ και Μηχανισμού Διασφάλισής του, ΦΕΚ Β' 646/14.05.2010.
96. **ΚΥΑ υπ' αριθ. 49828/12.11.2008**, «Έγκριση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού», ΦΕΚ Β' 2464/03.12.2008.
97. **ΚΥΑ υπ' αριθ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/28.08.2006**, «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων" του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001», ΦΕΚ Β' 1225/05.09.2006.
98. **ΥΑ υπ' αριθ. οικ. 104248/ΕΥΠΕ/ΕΠΕΧΩΔΕ/25.05.2006** «Περιεχόμενο, δικαιολογητικά και λοιπά στοιχεία των Προμελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ), των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ),

- καθώς και συναφών μελετών περιβάλλοντος, έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)», ΦΕΚ Β' 663/26.05.2006.
99. **ΥΑ υπ' αριθ. οικ. 104247/ΕΥΠΕ/ΥΠΕΧΩΔΕ/25.05.2006** «Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002», ΦΕΚ Β' 663/26.05.2006.
100. **ΚΥΑ υπ' αριθ. Δ6/Φ1/οικ.19500/04.11.2004**, «Τροποποίηση και συμπλήρωση της 13727/724/2003 κοινής υπουργικής απόφασης ως προς την αντιστοίχιση των δραστηριοτήτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τους βαθμούς όχλησης που αναφέρονται στην πολεοδομική νομοθεσία», ΦΕΚ Β' 1671/11.10.2004.
101. **ΚΥΑ υπ' αριθ. Η.Π. 15393/2332/05.08.2002**, «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ Α'/160/1986) όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 "Εναρμόνιση του ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ κ.α. (ΦΕΚ Α'/91/2002)"», ΦΕΚ Β'/1022/05.08.2002.

Z. Νομολογία

Δικαστηρίου Ευρωπαϊκής Ένωσης

102. **C-201/2008**, *Plantanol GmbH & Co. KG κατά Hauptzollamt Darmstadt*, της 10^{ης}.09.2009, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2009, σελ. I-08343.
103. **C-215/2006**, *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιρλανδίας*, της 03^{ης}.07.2008, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2008, σελ. I-04911.
104. **C-448/2001**, *ENV AG & Wienstrom GmbH κατά Republik Österreich*, της 04^{ης}.12.2003, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2003, σελ. I-14527.
105. **C-513/1999**, *Concordia Bus Finland*, της 17^{ης}.09.2002, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2002, σελ. I-07213.
106. **C-379/1998**, *Preussen Electra κατά AG Schleswig AG*, της 13^{ης}.03.2001, Συλλογή Νομολογίας του Δικαστηρίου 2001, σελ. I-02099.
107. **C-169/1980**, *Gondrand Frères και Garancini*, της 09^{ης}.07.1981, Συλλογή Νομολογίας του Δικαστηρίου 1981, σελ. 01931.

Συμβουλίου Επικρατείας

108. ΣτΕ 2464/2009, ΣτΕ 1508/2008, ΣτΕ 964/2008, ΣτΕ 863/2008, ΣτΕ 3597/2007, ΣτΕ 3596/2007, ΣτΕ 3858/2007, ΣτΕ 2955/2006, ΣτΕ 3652/2005, ΣτΕ

3650/2005, ΣτΕ 1805/2005, ΣτΕ 3289/2004, ΣτΕ 2569/2004, ΣτΕ 2495/2003, ΣτΕ 1324/2001, ΣτΕ 1322/2001, ΣτΕ 2939/2000, ΣτΕ 2805/1997

Επιτροπής Αναστολών

109. ΕΑ ΣτΕ 689/2009, ΕΑ ΣτΕ 467/2009, ΕΑ ΣτΕ 466/2009, ΕΑ ΣτΕ 1204/2008, ΕΑ ΣτΕ 914/200, ΕΑ ΣτΕ 911/2008, ΕΑ ΣτΕ 970/2006, ΕΑ ΣτΕ 194/2006

Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

110. ΝΣΚ 454/2008 (ατομική γνωμοδότηση), ΝΣΚ 26/2007 (γνωμοδότηση Α' τμήματος)

Η. Λοιπά έγγραφα - εκθέσεις

111. Ανακοίνωση υπ' αρ. 2003/С 321/01, Διοργανική Συμφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας, ΕΕΕΕ C 321 της 31^{ης}.12.2003, σελ. 1.

112. Αιτιολογική Έκθεση προς τη Βουλή των Ελλήνων στο σχέδιο νόμου «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», 23.04.2010, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Βουλής: <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/E-KLIMAL-EISI.qxp.pdf>.

113. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την επίτευξη της συμβολής των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας σε ποσοστό 20% έως το 2020, διαθέσιμο στη ιστοσελίδα του ΥΠΕΚΑ: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=CEYdUkQ719k%3d&tabid=37>

114. 5η Εθνική Έκθεση για το επίπεδο διεύθυνσης της ανανεώσιμης ενέργειας το έτος 2010 (άρ. 3 της Οδ. 2001/77/ΕΚ), Σεπτέμβριος 2009, ΥΠΕΚΑ, Γενική Δ/ση Ενέργειας, Δ/ση Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του Υπουργείου: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=ysYxrE3la94%3d&tabid=285>.

115. Έκθεση της ΡΑΕ, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), Φεβρουάριος 2003, Αθήνα, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της αρχής: <http://www.rae.gr/news/main.htm>.

Θ. Χρήση Διαδικτύου

116. Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) www.energy-regulator.eu/portal/page/portal/ACER_HOME

- Ε,
www.ec.europa.eu/energy/gas_electricity/acer/acer_en.htm
117. Ανεξάρτητος Διαχειριστής
Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας www.admie.gr
118. Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής
Ενέργειας www.lagie.gr
119. Διαχειριστής Δικτύου Διανομής
Ηλεκτρικής Ενέργειας www.deddie.gr
120. European Commission - Renewable
Energy www.ec.europa.eu/energy/renewables/index_en.htm
121. European Energy Regulators CEER &
ERGEG www.energy-regulators.eu/portal/page/portal/EER_HOME
122. European Renewable Energy Council www.erec.org
123. European Wind Energy Association www.ewea.org
124. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και
Εξοικονόμησης Ενέργειας www.cres.gr
125. Πλατφόρμα Διαφάνειας άρ. 24 παρ.
2 της Οδ. 2009/28/ΕΚ ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/transparency_platform_en.htm#
126. Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας www.rae.gr
127. Towards a new Energy Strategy for
Europe 2011-2020: Public
Consultation www.ec.europa.eu/energy/strategies/consultations/2010_07_02_energy_strategy_en.htm
128. Towards a new Energy Strategy for
Europe 2011-2020: Stock taking
document www.ec.europa.eu/energy/strategies/consultations/doc/2010_07_02/2010_07_02_energy_strategy.pdf